

**ELİT VOLEYBOLDA MOBBİNGE MARUZ KALMA İLE SPORTİF
KENDİNE GÜVEN İLİŞKİSİNİN ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER
AÇISINDAN İNCELENMESİ**

Ceren Aksoy

YÜKSEK LİSANS TEZİ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ÖĞRETMENLİĞİ ANABİLİM DALI

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

EYLÜL, 2024

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren(....) ay sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı : Ceren

Soyadı : AKSOY

Bölümü : Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı

İmza :

Teslim tarihi :

TEZİN

Türkçe Adı: Elit Voleybolda Mobbinge Maruz Kalma ile Sportif Kendine Güven
İlişkisinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi

İngilizce Adı: Examining the Relationship Between Exposure to Mobbing and Sportive
Self-Confidence in Elite Volleyball in Terms of Various Variables

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecimde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazarın Adı Soyadı : Ceren AKSOY

İmza :

JÜRİ ONAY SAYFASI

Ceren AKSOY tarafından hazırlanan “Elit Voleybolda Mobbinge Maruz Kalma ile Sportif Kendine Güven İlişkisinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği ile Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Prof. Dr. İbrahim YILDIRAN

Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı,
Gazi Üniversitesi

.....

Başkan: Prof. Dr. Oğuzhan YONCALIK

Beden Eğitimi ve Spor Eğitimi Anabilim Dalı,
Kırıkkale Üniversitesi

.....

Üye: Prof. Dr. Gülfem SEZEN-BALÇIKANLI

Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı,
Gazi Üniversitesi

.....

Tez Savunma Tarihi: 03/09/2024

Bu tezin Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Prof. Dr. Şaban ÇETİN

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

.....

TEŞEKKÜR

Aktif voleybol hayatımın devam ettiği bu süre zarfında çalışmanın tamamlanması için kıymetli tecrübesi ve engin bilgi birikimiyle yoluma ışık tutan, beni sabırla dinleyerek süreci doğru yönetmeme ve sakın kalmama vesile olan çok saygıdeğer danışmanım Prof. Dr. İbrahim YILDIRAN'a teşekkürü bir borç bilirim.

Bu süreçte benden yardımlarını esirgemeyen değerli hocam Doç. Dr. Okan Burçak ÇELİK'e, sevgili arkadaşım ve değerli akademisyen Arş. Gör. Simge Yalçın KOCAMAN'a vermiş oldukları destek için teşekkür ederim.

Sporculuk hayatımda olduğu gibi bu alanda da yaşadığım her bir duyguyu benimle paylaşan, bana sabır ve sükûnet gösteren, desteklerini her an hissettiğim annem, babam ve canım abime; konuyla ilgili benimle gece gündüz fikir alışverişi yapan, hayatın her anında olduğu gibi bu süre zarfında da yanımda olan ve bana güç veren canım eşim R. Çağlar AKSOY'a minnettar olduğumu belirtmek isterim.

Son olarak çalışmaya katkı sağlayan tüm voleybolcu arkadaşlarıma ve süreç itibarıyla zaman ayıramadığım halde anlayış gösteren sevgili dostlarıma teşekkürlerimi sunarım.

**ELİT VOLEYBOLDA MOBBİNGE MARUZ KALMA İLE SPORTİF
KENDİNE GÜVEN İLİŞKİSİNİN ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER
AÇISINDAN İNCELENMESİ
(Yüksek Lisans)**

Ceren Aksoy
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
Eylül, 2024

ÖZ

Bu araştırmanın amacı; elit voleybolda mobbinge maruz kalma ile sürekli sportif kendine güven düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesidir. Araştırmada ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırma grubu, 2023-2024 sezonunda Türkiye Voleybol Federasyonu deplasmanlı liginde yer alan Sultanlar Ligi, Efeler Ligi, Kadınlar 1. Ligi ve Erkekler 1. Liginde voleybol hayatını aktif olarak sürdüren 104 kadın, 39 erkek olmak üzere toplamda 143 sporcudan oluşmaktadır. Araştırmada verilerin toplanmasında araştırmacı tarafından geliştirilen ve katılımcıların demografik bilgilerini belirlemek amacıyla “Kişisel Bilgi Formu”, mobbinge maruz kalma düzeylerini incelemek amacıyla Einarsen ve Raknes (1997) tarafından geliştirilen ve Türkçe’ye uyarlaması Cemaloğlu (2007) tarafından, spora uyarlaması ise Cengiz (2008) tarafından yapılan “Sporcular için Mobbing (Yıldırma) Envanteri”, sporcuların sürekli sportif kendine güven düzeyini belirlemek amacıyla Vealey (1986) tarafından geliştirilen, Türkçe’ye uyarlaması Yıldırım (2013) tarafından yapılan “Sürekli Sportif Kendine Güven Ölçeği (SSKGÖ)” kullanılmıştır. Veriler SPSS (25.0) paket programında analiz edilmiştir. Araştırmanın amacı doğrultusunda, uygun istatistiksel testin belirlenebilmesi için normallik dağılımı Shapiro Wilk testi ile gerçekleştirilmiştir. Normallik dağılımı için, çarpıklık ve basıklık katsayıları da göz önünde bulundurulmuştur. Demografik bağımsız değişkenlerin analizinde parametrik testlerden Tek Yönlü ANOVA ve T-Testinden faydalanılmıştır. Tek yönlü ANOVA testi sonucunda anlamlı farklılık tespit edilmesi durumunda, farkın kaynaklandığı grupların tespiti için çoklu karşılaştırma

yöntemlerinden Bonferroni düzeltmesi kullanılmıştır. Mobbinge maruz kalma düzeyinin sportif kendine güven düzeyine etkisi, bazı demografik değişkenlerin sıra ile dahil edildiği, hiyerarşik regresyon analizi ile değerlendirilmiştir. Hiyerarşik regresyon analizinin ön koşullarının sağlanıp sağlanmadığı için bir dizi istatistiksel işlem yapılmıştır. Değişkenler arasında doğrusallık şartının sağlandığı dağılım grafiği ile değerlendirilmiştir. Bağımsız değişkenler arasında çoklu bağlantı problemi olmadığı Pearson korelasyon analizi ile belirlenmiştir. Regresyon analizine devam edebilmek için Cook uzaklığı değerleri incelenmiş, uç değerler belirlenmiş ve veri havuzundan çıkartılmıştır. Eş varyanslılığın (homoskedastiklik) sağlanıp sağlanmadığı saçılım grafiği ile değerlendirilmiştir. Tahminlere ait hataların normalliği ise histogram grafiği ile değerlendirilmiştir. Anlamlılık düzeyi $p<0.05$ olarak belirlenmiştir. Sonuç olarak; mobbinge maruz kalma düzeyinin sürekli sportif kendine güven düzeyini anlamlı şekilde yordadığı, mobbinge maruz kalma ve yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi, spor yaşı, medeni durum, millilik durumu birlikte değerlendirildiğinde mobbingin etkisi sabit kalırken değişkenlerin sürekli sportif kendine güven düzeyine bireysel katkısı yaş değişkeni için %4,3, cinsiyet değişkeni için %2,6, eğitim düzeyi için %0,2, spor yaşı için % 10,6, millilik durumu için %4,6 ve medeni durum için %2,7 olduğu tespit edilmiştir. Bunlardan spor yaşı, medeni durum, millilik durumu mobbinge maruz kalmayla birlikte sürekli sportif kendine güven düzeyini anlamlı şekilde yordarken, eğitim düzeyi, yaş ve cinsiyetin anlamlı şekilde yordamadığı görülmüştür. Mobbinge maruz kalma düzeyi yaş grupları, eğitim düzeyi, spor yaşı, cinsiyet ve medeni durum değişkenlerine göre anlamlılık göstermezken, millilik durumuna göre anlamlı şekilde farklılık göstermektedir. Sürekli sportif kendine güven düzeyi yaş ve spor yaşına göre anlamlı düzeyde farklılaşırken, cinsiyet, eğitim düzeyi, medeni durum ve millilik durumuna göre anlamlı farklılığa rastlanmamıştır.

Anahtar Kelimeler : Voleybol, sürekli sportif kendine güven, mobbing.
Sayfa Adedi : xvi + 83
Danışman: : Prof. Dr. İbrahim YILDIRAN

**EXAMINING THE RELATIONSHIP BETWEEN EXPOSURE TO
MOBBING AND SPORTIVE SELF-CONFIDENCE IN ELITE
VOLLEYBALL IN TERMS OF VARIOUS VARIABLES**

(Master Thesis)

Ceren Aksoy

GAZI UNIVERSITY

GRADUATE SCHOOL OF EDUCATIONAL SCIENCES

September, 2024

ABSTRACT

The aim of this research is to examine exposure to mobbing and continuous sportive self-confidence levels in elite volleyball in terms of various variables. Relational screening model was used in the research. The research group consists of a total of 143 athletes, 104 women and 39 men, who are actively playing volleyball in the Sultans League, Efeler League, Women's 1st League and Men's 1st League, which are in the away league of the Turkish Volleyball Federation in the 2023-2024 season. "Personal Information Form", developed by the researcher in collecting data in the study and in order to determine the demographic information of the participants, was developed by Einarsen and Raknes (1997) in order to examine the level of exposure of athletes to mobbing and adapted into Turkish by Cemaloğlu (2007), and adapted to sports by Cengiz. "Mobbing (Intimidation) Inventory for Athletes" made by (2008) and "Continuous Sporting Self-Confidence Scale (SSKCS) developed by Vealey (1986) and adapted into Turkish by Yıldırım (2013) in order to determine the level of continuous sportive self-confidence of athletes. " used. The data were analyzed in the SPSS (25.0) package program. In line with the purpose of the research, normality distribution was performed with the Shapiro Wilk test to determine the appropriate statistical test. For normality distribution, skewness and kurtosis coefficients were also taken into consideration. In the analysis of demographic independent variables, parametric tests One-Way ANOVA and T-Test were used. If a significant difference was detected as a result of the one-way ANOVA test, Bonferroni correction, one of the multiple comparison methods,

was used to determine the groups from which the difference originated. The effect of the level of exposure to mobbing on the level of sports self-confidence was evaluated by hierarchical regression analysis, in which some demographic variables were included sequentially. A series of statistical procedures were performed to determine whether the prerequisites of hierarchical regression analysis were met. It was evaluated with the scatter plot that the linearity condition between the variables was met. It was determined by Pearson correlation analysis that there was no multicollinearity problem between the independent variables. In order to continue the regression analysis, Cook distance values were examined, extreme values were determined and removed from the data pool. Whether homoscedasticity was achieved or not was evaluated with a scatter plot. The normality of the errors of the predictions was evaluated with the histogram graph. The significance level was determined as $p < 0.05$. In conclusion; The level of exposure to mobbing significantly predicts the level of continuous sports self-confidence, when exposure to mobbing and age, gender, education level, sports age, marital status, nationality status are evaluated together, the effect of mobbing remains constant, while the individual contribution of the variables to the level of continuous sports self-confidence is %4.3 for the age variable. It was found to be 2.6% for gender variable, 0.2% for education level, 10.6% for sports age, 4.6% for nationality and 2.7% for marital status. Among these, sports age, marital status and nationality status significantly predicted the level of continuous sports self-confidence along with exposure to mobbing, while education level, age and gender did not significantly predict. While the level of exposure to mobbing does not show significance according to age groups, education level, sports age, gender and marital status variables, it varies significantly according to nationality. While the level of continuous sports self-confidence varies significantly according to age and sports age, no significant difference was found according to gender, education level, marital status and nationality.

Key Words : Volleyball, continuous sportive self-confidence, mobbing.
Page Number : xvi + 83
Supervisor : Prof. Dr. İbrahim YILDIRAN

İÇİNDEKİLER

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU	i
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI.....	ii
JÜRİ ONAY SAYFASI.....	iii
TEŞEKKÜR.....	iv
ÖZ	v
ABSTRACT	vii
İÇİNDEKİLER.....	ix
TABLolar LİSTESİ.....	xiii
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xv
SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ.....	xvi
BÖLÜM I	1
GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Cümlesi	3
1.2. Alt Problemler	3
1.3. Varsayımlar	4
1.4. Sınırlılıklar.....	4
1.5. Tanımlar.....	4
BÖLÜM II.....	1

KAVRAMSAL ÇERÇEVE	1
2.1. Spor Kavramı	1
2.2. Takım Sporları	2
2.3. Voleybol.....	4
2.4. Sporda Psikolojik Performans	6
2.5. Performansı Etkileyen Faktör Öz Güven	7
2.6. Sportif Kendine Güven	9
2.7. Sportif Kendine Güvenle İlgili Kuramlar	10
2.7.1. Bandura'nın Öz yeterlik Kuramı	10
2.7.2. Harter'in Öz Yeterlik Kuramı.....	12
2.7.3. Vealey'in Çok Boyutlu Sportif Kendine Güven Modeli	13
2.8. Mobbing Kavramı.....	14
2.9. Mobbingin Tarihsel Gelişimi	16
2.10. Mobbing ile İlgili Kavramlar	17
2.10.1. Zorbalık.....	17
2.10.2. Çatışma	18
2.10.3. Şiddet.....	18
2.11. Mobbing Modelleri.....	19
2.11.1. Leymann Modeli	19
2.11.2. Herald Ege Modeli	21
2.12. Mobbing Türleri.....	22
2.12.1. Yukarıdan Aşağı Mobbing (Dikey)	22
2.12.2. Aşağıdan Yukarı Mobbing (Dikey)	23

2.12.3. Eş değerler Arasında Mobbing (Yatay)	23
2.13. Mobbing Sürecinde Taraflar	23
2.13.1. Mağdurlar.....	24
2.13.2. Uygulayıcılar.....	25
2.13.3. Seyirciler	26
2.14. Mobbing Nedenleri.....	27
2.14.1. Bireysel Nedenler	27
2.14.2. Örgütsel Nedenler	29
2.15. Mobbingin Etkileri.....	30
2.15.1. Birey Üzerinde Etkileri.....	30
2.15.2. Örgüt Üzerinde Etkileri.....	32
BÖLÜM III	34
YÖNTEM.....	34
3.1. Araştırma Modeli	34
3.2. Araştırma Grubu	34
3.3. Veri Toplama Araçları	35
3.4. Verilerin Analizi	36
BÖLÜM IV	38
BULGULAR VE YORUM	38
BÖLÜM V	50
TARTIŞMA VE SONUÇ.....	50
5.1. Tartışma	50
5.2. Sonuç	61

5.3. Öneriler	61
KAYNAKLAR.....	62
EKLER	76
EK 1. Kişisel Bilgi Formu	77
EK 2. Sporcular İçin Mobbing (Yıldırma) Envanteri	78
EK 3. Sürekli Sportif Kendine Güven Ölçeği (SSKGÖ)	81
EK 4. Öz Geçmiş	83

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. <i>Mobbing ve Kendine Güven Puanının Yaş Grubu Değişkenine Göre Tanımlayıcı İstatistiği</i>	38
Tablo 2. <i>Mobbing ve Kendine Güven Puanının Cinsiyet Değişkenine Göre Tanımlayıcı İstatistiği</i>	39
Tablo 3. <i>Mobbing ve Kendine Güven Puanının Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Tanımlayıcı İstatistiği</i>	39
Tablo 4. <i>Mobbing ve Kendine Güven Puanının Spor Yaşı Değişkenine Göre Tanımlayıcı İstatistiği</i>	40
Tablo 5. <i>Mobbing ve Kendine Güven Puanının Millilik Değişkenine Göre Tanımlayıcı İstatistiği</i>	40
Tablo 6. <i>Mobbing ve Kendine Güven Puanının Medeni Durum Değişkenine Göre Tanımlayıcı İstatistiği</i>	41
Tablo 7. <i>Mobbinge Maruz Kalma ve Sportif Kendine Güven Düzeyinin Yaş Grubu Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Tek Yönlü ANOVA Sonuçları</i>	41
Tablo 8. <i>Mobbinge Maruz Kalma ve Sportif Kendine Güven Düzeyinin Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Tek Yönlü ANOVA Sonuçları</i>	42
Tablo 9. <i>Mobbinge Maruz Kalma ve Sportif Kendine Güven Düzeyinin Spor Yaşı Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Tek Yönlü ANOVA Sonuçları</i>	42
Tablo 10. <i>Mobbinge Maruz Kalma ve Sportif Kendine Güven Düzeyinin Cinsiyet Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bağımsız Gruplar t Testi Sonuçları</i>	43
Tablo 11. <i>Mobbinge Maruz Kalma ve Sportif Kendine Güven Düzeyinin Millilik Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bağımsız Gruplar t Testi Sonuçları</i>	43

Tablo 12. Mobbinge Maruz Kalma ve Sportif Kendine Güven Düzeyinin Medeni Durum Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bağımsız Gruplar t Testi Sonuçları	44
Tablo 13. Mobbinge Maruz Kalma Düzeyi ve Yaşın Sportif Kendine Güven Düzeyine Etkisine Yönelik Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları	44
Tablo 14. Mobbinge Maruz Kalma Düzeyi ve Cinsiyetin Sportif Kendine Güven Düzeyine Etkisine Yönelik Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları	45
Tablo 15. Mobbinge Maruz Kalma Düzeyi ve Eğitim Düzeyinin Sportif Kendine Güven Düzeyine Etkisine Yönelik Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları	46
Tablo 16. Mobbinge Maruz Kalma Düzeyi ve Spor Yaşının Sportif Kendine Güven Düzeyine Etkisine Yönelik Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları	47
Tablo 17. Mobbinge Maruz Kalma Düzeyi ve Millilik Durumunun Sportif Kendine Güven Düzeyine Etkisine Yönelik Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları	48
Tablo 18. Mobbinge Maruz Kalma Düzeyi ve Medeni Durumun Sportif Kendine Güven Düzeyine Etkisine Yönelik Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları	48

ŞEKİLLER LİSTESİ

<i>Şekil 1.</i> Harter'in yeterlik motivasyonu kuramı	13
---	----

SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ

FIVB	Fédération International de Volley-ball
SSKGÖ	Sürekli Sportif Kendine Güven Ölçeği
TVF	Türkiye Voleybol Federasyonu
YMCA	Young Men's Christian Association

BÖLÜM I

GİRİŞ

Günümüzde sporcuların performansları söz konusu olduğunda akla ilk gelen şey fiziksel kapasite ve yeterlilikleri olarak düşünülmektedir. Ancak sporcuya verilen tüm teknik ve taktik çalışmaların yanı sıra, iyi bir sporcunun zihinsel olarak da güçlü olması gerektiği unutulmamalıdır. Performans sporlarında büyük iniş çıkışlardan ziyade belli bir standartta oyun ortaya konulması beklenir. Bunu yapabilmek için de sporcuların zihinsel anlamda sağlam ve dayanıklı olması gerekmektedir. Sportif faaliyetlerde yaşanan baskı sporcularda kaygı, stres, odaklanamama, heyecan gibi olumsuz duyguları beraberinde getirmektedir. Bu baskıdan en az şekilde etkilenen sporcuların genelde yüksek öz güvene sahip kişiler olduğu görülmektedir. Vealey'e (1986) göre önemli bir kişisel özellik olan öz güven, kişinin kendini kabul etmesi ve kendisiyle barışık olması demektir. Kişi, olumlu ve olumsuz özelliklerinin farkındadır. Bireyin kendisiyle ilgili yargılarının olumlu olması; olayları ve kendini kontrol edebileceğini düşünmesi, kendini sevmesi ve değerinin farkında olması, kendini tanıması, olduğu gibi kabul etmesi ve kendiyle barışık olmasıyla alakalıdır (Eldeklioğlu, 2004). Sportif güven kavramı ilk olarak Vealey tarafından 1986 yılında geliştirilmiş ve bu kavram, sporcu bireylerin başarılı olabilecek yeteneklere sahip olması olarak ifade edilmiştir. Vealey sportif güvenin iki boyutu olduğunu dile getirmiştir. Sportif alanda başarılı olmak adına, yeterli yeteneğe sahip olma inancı sürekli sportif güveni ifade ederken, sporcunun belirli anlarda hissettiği yeterli olma inancı ise durumluk sportif güveni ifade etmektedir. (Vealey, 1986). Sportif özgüven, bir sporcunun başarılı performansa olan kararlılığı ve inancı demektir (Vealey, 1986). Sportif olarak kendine güvenen sporcular, sonuca ulaşmak için ihtiyacı olan

psikolojik ve zihinsel yeteneklere sahip olduklarına inanmaktadır. Böylelikle stres altındayken bile rahat ve sakin kalabilmekte ve daha pozitif düşüncelere odaklanabilmektedir (Yıldırım, 2013).

Kişi kendisiyle ilgili olumlu düşüncelere sahip olsa da çevresinden gelen beklentileri karşılayamadığını fark ettiğinde ya da çevreden olumsuz dönütler aldığında, öz güven bu durumdan olumsuz bir şekilde etkilenebilmektedir (Akagündüz, 2006). Bu olumsuz dönütler sporcuların bazen sahada veya saha dışında, takım arkadaşları, antrenörler, yönetim, seyirci, medya ya da aile fertlerinden sözlü veya fiziksel olarak maruz kaldığı mobbing (yıldırma) davranışları olabilmektedir. Mobbing kavramı iş hayatında ilk olarak Alman psikolog Heinz Leymann tarafından 80'li yıllarda kullanılmıştır. Leymann belli bir süre aynı işyerinde çalışanların birbirine karşı kaba ve iyi niyetli olmayan tutumları olduğunu tespit etmiştir. Leymann'a göre kişiler arasında gerçekleşen bu kötü davranış biçimi, bir çeşit psiko-terör anlamına gelmektedir. Düşünce biçiminden kıskançlığa, cinsiyet ayrımından inanç ayrılığına kadar pek çok şey etkili olabilmektedir (Vâsie ve Lucas, 2001). Mobbing, günlük hayatta ya da iş yaşantısında her zaman var olan ancak çoğunlukla görmezden gelinen bir olgudur. Pek çok kişi karşılaştığı davranışın bir çeşit mobbing olduğunun farkında bile değildir. Başarılı olma kaygısının bir hayli yüksek olduğu performans sporları düşünüldüğünde, sporcuların yaşadığı stres ve kaygının nedeni, maruz bırakıldıkları bu davranışlar olabilir. Sözlü hakaret, gereğinden fazla iş yükü ya da aşağılamayla karşılaşan her birey hem fiziksel hem de psikolojik olarak olumsuz yönde etkilenebilmektedir. Spordaki başarı ve performans baskısı göz önünde bulundurulduğunda, mobbinge maruz kalan sporcuların özgüven düzeylerinin tespit edilmesi, sportif alanda performans açısından önem kazanmaktadır. Çiftçi, Tolukan ve Yılmaz (2021), 139 bireysel, 159 takım sporcusu olmak üzere toplamda 298 sporcunun katıldığı çalışmada, sporcuların zihinsel antrenman beceri düzeylerinin sportif öz güven düzeyini etkileyebileceğini ifade etmektedir. Karabulut (2019) ise sporcuların sportif öz güven düzeylerini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmada 124 futbolcu, 101 basketbolcu, 135 voleybolcu ve 94 tekvandocu olmak üzere 454 sporcuya ulaşmıştır. Elde edilen verilere göre erkek sporcuların sportif öz güven düzeyleri, kızlardan

anlamalı şekilde yüksek bulunurken, futbol ve tekvando sporcularının sportif öz güven düzeyleri, basketbol ve voleybol sporcularından yüksek bulunmuştur. Her alanda olduğu gibi sadece başarının kabul gördüğü spor faaliyetlerinde de mobbing davranışlarının yaşandığı bilinmektedir. Nitekim voleybolcular söz konusu olduğunda Yalçındağ (2014), takım sporları üzerine yaptığı çalışmada branş değişkenine göre incelediğinde voleybolcuların ve buz hokeyi sporcularının futbolculara göre daha fazla mobbinge uğradığını tespit etmiştir. Literatürde voleybolda mobbinge ilişkin olarak sadece takım sporcuları geneline yer verilmiş, orada da voleybolcuların daha fazla mobbinge maruz kaldıkları ortaya konulmuştur. Doğrudan elit voleybolda mobbing durumunu ve öz güven düzeyiyle ilişkisini araştıran bir çalışmaya rastlanmamıştır. Dünyada çok yaygın sporlardan biri olan voleybol branşında mobbinge maruz kalma durumunu voleybol oyuncularına indirgeyecek olan bu çalışmanın amacı; ülkemizde her alanda karşılaşılan mobbing davranışlarının voleybolcuların sportif kendine güven düzeylerine etkisini yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi, sporculuk yaşı, milli sporculuk statüsü ve medeni durum değişkenlerine göre incelemektir. Bu amaçla birlikte aşağıdaki problemlere çözüm aranacaktır.

1.1. Problem Cümlesi

Elit voleybolcuların mobbinge maruz kalma düzeyleri ile sportif kendine güven düzeyleri arasında ilişki var mıdır?

1.2. Alt Problemler

1. Elit voleybolcuların mobbinge maruz kalma düzeylerinin sportif kendine güven düzeyleri üzerine etkisi yaş değişkenine göre farklılık göstermekte midir?
2. Elit voleybolcuların mobbinge maruz kalma düzeylerinin sportif kendine güven düzeyleri üzerine etkisi cinsiyet değişkenine göre farklılık göstermekte midir?
3. Elit voleybolcuların mobbinge maruz kalma düzeylerinin sportif kendine güven düzeyleri üzerine etkisi eğitim düzeyine göre farklılık göstermekte midir?

4. Elit voleybolcuların mobbinge maruz kalma düzeylerinin sportif kendine güven düzeyleri üzerine etkisi sporculuk yaşına göre farklılık göstermekte midir?
5. Elit voleybolcuların mobbinge maruz kalma düzeylerinin sportif kendine güven düzeyleri üzerine etkisi milli sporcu statüsü değişkenine göre farklılık göstermekte midir?
6. Elit voleybolcuların mobbinge maruz kalma düzeylerinin sportif kendine güven düzeyleri üzerine etkisi medeni durum değişkenine göre farklılık göstermekte midir?

1.3. Varsayımlar

Araştırma için uygulanan veri toplama araçlarına katılan katılımcıların, tüm ifadelere içtenlikle ve dürüst cevap verdiği varsayılmıştır.

1.4. Sınırlılıklar

Araştırma için toplanan veriler, Türkiye Voleybol Federasyonu deplasmanlı liglerde yer alan, Sultanlar Ligi, Efeler Ligi, Kadınlar 1. Ligi ve Erkekler 1. Liginde aktif olarak voleybol hayatını sürdüren elit voleybolcularla sınırlıdır. Spor hayatına aktif olarak devam etmeyen sporculardan veri toplanmamıştır.

1.5. Tanımlar

Mobbing (Yıldırma): Mobbing, çalışma ortamında kendileriyle eşit düzeydeki bireylerin, üstlerin veya altların birbirine karşı uyguladığı sistemli aşağılama, kötü muamele ve şiddet içeren davranışlardan oluşmaktadır (Tutar, 2004).

Einarsen'e (2000) göre mobbing zamanla çalışanların ve yönetimin kabul ettiği kaba davranışlarla gelişen bir süreçtir. Bu davranışların genellikle uzun bir zaman dilimine yayıldığını, süreç içerisinde giderek yapılan muamelenin şiddetinin arttığını ve bu artışı pek çok kişinin fark edemediğini belirtmektedir.

Sürekli Sportif Kendine Güven: Bireylerin, sahada kendilerinden beklenen performansa ulaşabilmek adına, kendi yeteneklerine olan inancını ifade etmektedir (Vealey, 1986).

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Spor Kavramı

Yıldıran'ın (1996) belirttiği gibi “Beden Eğitimi ve Spor, günümüzde, insanın fiziki güç ve yeteneklerinin fikir ve ruh eğitime paralel biçimde geliştirilmesini hedef alan hareket formları olarak tanımlanmaktadır. İnsan vücudunun belli amaçlar için çeşitli fiziksel aktivitelerle geliştirilmesi fikrinin genel insanlık tarihinin aydınlatılabilmiş devirlerinde hayat şartlarının doğal bir neticesi olarak gelişmiş olduğu bilinmektedir. İnsan vücudunu fiziksel ve fizyolojik açıdan yüksek bir verimliliğe ulaştıran bu tür faaliyetler, zamanla, toplumların hayat şart ve tarzları, dini inançları, üzerinde yaşadıkları toprakların coğrafi yapısı ve iklimi gibi çeşitli faktörler tarafından etkilenecek, spor türlerinin değişik yön ve ağırlıklarda biçimlenmesine sebep olmuştur”.

Spor, rekabetçi bir ortamda kazanan ve kaybedenin olduğu, kişinin iç dünyasıyla beraber sosyal ve fiziksel varlığını belli ilkeler doğrultusunda besleyen bir olgudur (Çalgın, 2003). Modern toplumlarda bireylerin iyi olma halinin bedensel ve ruhsal sağlıklarının sürekliliğiyle ilişkili olduğu bilinmektedir. Bu nedenle spor, kişinin hem fiziksel hem de ruhsal anlamda en iyi halinin ortaya çıkmasına yardımcı, sosyalleşme ve dayanışma gerektiren, rekabetçi ve birleştirici güce sahip evrensel bir yapı olarak da tanımlanabilmektedir. Dünyada değerli etkinlikler arasında yerini alan spor, giderek yaygınlaşmakta olup bilim ve teknolojiyle birleşerek yeni boyutlarla tanışmamıza vesile olmaktadır. Dolayısıyla etki ettiği çevre giderek genişlemektedir. (Sunay, 2009). Spor; kendine ait kuralları ve sınırları olan, ferdi ya da takım halinde yapılabilen, genellikle

yarışma formatında gerçekleşen, bireyi zihinsel ve bedensel açıdan eğiten ve aynı zamanda eğlendiren hareketler bütünüdür (Mengütay, 1997). Sporun aynı zamanda eğitimciler tarafından kişilik gelişimi için önerilen, seyir zevki yüksek müsabakalarla izlettiren, enerjiyi dengeli bir şekilde dışa vurmamızı sağlayan, insanların mücadeleci yanını destekleyerek daha güçlü kılan, kazanmayla birlikte gelen doyum ve tamamlanmışlık hissi yaşatan oyun biçiminin kurallarla sınırlandırılmış hali olduğunu söylemek mümkündür (Kat, 2009).

Sporun etkileri düşünüldüğünde sadece insanların kişisel hayatıyla sınırlı kalmamaktadır. Uluslararası ilişkilerde de hoşgörü ve barış sağlamaktadır. Günümüzde basın organlarının spor müsabakalarına olan yoğun ilgisi ve müsabakalarda elde edilen başarılar, toplumun aynı çatı altında birleşmesine, günlük yaşamdan biraz da olsa uzaklaşarak stresi unutmalarına ve elde edilen başarılarla günlük hayatta sporun daha geniş yer almasına neden olmaktadır. Bireylerin formda kalabilmek için sarf ettikleri çabanın yanına tüm bunlar eklendiğinde spor, günlük hayatta giderek vazgeçilemez önemli bir olgu haline gelmektedir (Açıkada & Ergen, 1990). Başka bir tanımla spor, kişilerin fiziki ve düşünce biçimini geliştiren, bunlar arasındaki etkileşimi yönetmeyi sağlayan bir kavramdır. En büyük amaç belli kurallar çerçevesinde yarışmak ve sonunda kazanan olmaktır (Aracı, 1998).

2.2. Takım Sporları

En az iki ya da daha fazla sporcunun bir araya gelerek oluşturduğu spor faaliyetlerine takım sporları denir. Bunlara örnek olarak voleybol, basketbol, hentbol, futbol gibi sporlar söylenebilir. Bireysel başarıdan ziyade takım halinde isteneni uygulayabilmek daha önemlidir. Bunun içinde oyun içindeki stratejiye ve oyun disiplinine sadık kalmak başarı için en büyük etkidir. Müsabaka sonucunda elde edilen başarı ve başarısızlık bir kişiye değil bütün takıma aittir. Bu nedenle sporcuya yüklenen sorumluluk ve psikolojik savaş, takımın diğer üyeleri arasında eşit olarak paylaşılacağı için, sporcu üzerinde yarattığı baskı bireysel sporlara göre nispeten daha az görülmektedir. Takım arkadaşının müsabaka esnasında hareketlerini ve ruh halini anlayabilmek, yardım edebilmek ve onu iyi tanımak

takım bütünlüğü açısından olumlu etki göstermektedir. Elde edilen sonuç ne olursa olsun sorumluluk paylaşılır ve olumsuz bir durumda tek suçlu aranamaz. Aynı hedef için uyum içinde çalışmak elzemdir (Başer, 1998). Takım sporlarında oyuncular arasındaki iş birliği, rakibe karşı takımı daha avantajlı hale getirebilmektedir. Hedefe yönelik görev dağılımı ve sporcular arasındaki iyi iletişim sonuca ulaşabilmek adına büyük önem taşımaktadır. Takım sporlarında hazırlık sürecinin verimli kullanılması gerekmektedir. Sayıca fazla olan sporcuların fiziksel ve zihinsel dayanıklılık durumları, fiziksel kapasiteleri, psikolojik özellikleri, sahip oldukları tecrübeler ve teknik-taktik bilgileri değerlendirilmeli ve ona göre yol haritası oluşturulması gerekmektedir (Gökdemir vd., 2009). Spor, zamanla değişim göstermiş ve takım sporu faaliyetlerinin sıklaşmasıyla etki ettiği alanı genişleterek her geçen gün daha fazla izleyiciye ulaşmayı başarmıştır. 1980'li yıllarda takım sporlarına ilgi artmış ve ulusal arenada sergilenen performanslarla birlikte tüm dünya da etkisini göstermeye başlamıştır. En çok takip edilen ve sevilen takım sporların başında futbol gelmektedir. Voleybol, basketbol ve hentboldan sonra örnek olarak su topu, çim hokeyi, Amerikan futbolu, kriket, ragbi sporlarını saymak mümkündür (Özarboy, 1996). Takım sporlarında başarılı olabilmek için takımın bütün üyelerinin aynı istek ve azimle görevlerini en iyi ve eksiksiz şekilde yerine getirmesi gerekmektedir. Planlanan hedefe giden yol uzun olabileceği için sabırlı olmak gerekir (Kabamba ve Bailey, 2011). Normal şartlarda sporcuların yer aldıkları spor faaliyetlerinde psikolojik yönetimleri kendilerine aittir. Ancak birçok sporcu, özellikle de yaşça küçük olanlar zaman zaman bunu yönetemeyebilirler ve etrafından gelebilecek olumlu geri bildirimlere ihtiyaç duyabilir. Her insanın kişilik gelişiminde etrafındaki sosyal ortam, maddi ve manevi değerler olduğu gibi, sporcuların da psikolojik mücadeledeki gelişimi, içinde bulunduğu ortama ve onu etkileyen tüm faktörlere bağlıdır. Bu nedenle bireysel ve takım sporlarında farklılık olduğu söylenebilmektedir. Bireysel sporlarda psikolojik şartlar her sporcuya göre farklılık gösterebilmekte ve her bir sporcunun yeteneğine, teknik ve taktik kapasitesine ve psikolojik özelliklerine göre ayarlanarak sürekli hale getirilebilmektedir. Ancak takım sporlarına gelindiğinde kişinin kendi takım arkadaşları ve diğer takım oyuncularıyla meydana gelen kaotik ortam, etkili bir psikolojik faktör

olabilmektedir. Oradan güçlü çıkmak, sadece size değil çevrenizdeki takım arkadaşlarınızın da duruma ne tepki gösterdiğine bağlıdır (Baumann, 1994).

2.3. Voleybol

Voleybol, müsabaka esnasında temel teknik hareketleri ve bireysel yeteneklerin yanı sıra takımla birlikte hareket etmeyi gerektiren, yeteneğin güçle birleştiği bir spordur (Hindistan, 1998). Bu sporun en önemli özelliklerinden biri, farklı teknik ve hareketlerin art arda hızlı bir şekilde devam etmesi ve değişen oyun ritmi içinde bir araya gelerek bir bütün oluşturabilmesidir (Scates, Linn & Kowalick, 2003). Voleybol bazen rekabet amaçlı bir spor olduğu gibi bazen de rekreasyon amacıyla yapılabilen oldukça yaygın sporlardan biridir (Kumar & Yadav, 2014). 1891 yılında genç bir eğitmen olan James Naismith basketbolu ortaya çıkardığı esnada William G. Morgan, kendi eğitim gruplarında da basketbol oynatmaya başlamıştır. Ancak gruptaki bireylerin yaş ortalaması yüksek olduğu için bu spor onlara yorucu gelmiş ve bu nedenle yeni bir oyun bulmuştur. Spor salonlarında basketbol topunun içinden elde ettiği daha küçük bir top ve araya çektiği tenis filesiyle oynanan bu oyun ‘‘Mintonette’’ olarak literatürde yerini almıştır (Urartu, 2006). O dönemde tenis kadar ekipman gereksinimi olmadığı için Mintonette, işçi sınıflarında da tercih edilen bir spor olmaya başlamıştı (Crisfield, 2010). Morgan’ın, Mintonette’yi tanıtmak için gittiği Springfield Koleji’nde (1896), izleyenler arasında bulunan Prof. Albert T. Halsted volley-ball ismini önermiş ve ‘‘topu yere değmeden vurmak’’ anlamına gelen bu kelime benimsenmişti. Özellikle 1. Dünya Savaşı esnasında Amerikan askerleri uygun bulundukları yerlerde voleybol oynamış ve bu sporun Avrupa’yla birlikte tüm dünyaya yayılmasına vesile olmuşlardır (Tokgöz, 2018).

Türkiye’ye voleybolun gelişine baktığımızda 1991 yılında 1. Dünya Savaşı’nı takiben yapılan mütareke zamanında olduğu görülmektedir. 1920 yılında Amerikan YMCA (Young Men’s Christian Association) Türkiye’ye bir şube açmış ve Helmut Braun’a kurum bünyesinde spor bölümünün kurulması için yetki verilmiştir. Türkiye’den ayrılması

gerektiğinde bu Robert Koleji'nde öğretmen olan Dr. Deaver'e verilmiştir. 1920-1925 yılları arasında YMCA'ye müdürlük yapan Dr. George Gilbert Deaver, derneğin spor salonunda voleybol oynatmaya başlamış ve İstanbul'da ilk voleybol takımını kurmuştur. Derneğin tanıtımının yapıldığı süre zarfında çeşitli aktivitelerle birlikte voleybola da yer verilmiş ve voleybola olan ilgi hızla artmaya başlamıştır. O dönemde Erkek Muallim Mektebi'nin beden terbiyesi öğretmeni olan Selim Sırrı Tarcan, YMCA'de gördüğü bu sporu öğrencilerine oynatmaya başlamıştır. 1920-1924 yılları arasında Erkek Muallim Mektebi'nden mezun olan beden eğitimi öğretmenleri, bu sporun ülkenin her bir yanında tanınmasına vesile olmuşlardır. Liselerde yoğunlaşan çalışmalar önce okullar arasında turnuvalara, daha sonra üniversitelere, daha sonra da kulüplere doğru büyümeye devam etmiştir (Somalı, 1997). Ülkemizde voleybol şampiyonaları 1924-1948 yılları arasında bölgesel olarak düzenlenirken, 1948-1970 yılları arasında Türkiye Voleybol Şampiyonası olarak düzenlenmiştir. Erkekler 1970-1971 sezonu, kadınlar 1984-1985 sezonu Deplasmanlı Voleybol Ligi'ne geçiş yapmışlardır. İlk uluslararası resmi müsabakaya Erkek Milli Takımı 1956 yılında Paris'te düzenlenen Erkekler Dünya Voleybol Şampiyonası'na katılım sağlamıştır. Kadınlar ilk olarak uluslararası arenada 1963 yılında Avrupa Kadınlar Şampiyonası'nda yer almışlardır (TVF, 2004). Günümüzde giderek popülerleşen kadın voleybol takımımız, 2023 yılında Voleybol Milletler Ligi (VNL)'de ve Avrupa Kadınlar Şampiyonası'nda birinci olarak ülkemize takım sporlarında bu düzeyde şampiyonluk getiren ilk milli takım olmuşlardır.

Topun yere düşürülmemeye çalışıldığı bu oyunda hızlı hareket etmek ve en hızlı şekilde doğru hamle için karar vermek gerekmektedir (Reynaud, 2011). Bu çabuk ve teknik hareketleri yapabilmek için sahada bulunan oyuncular, durumu iyi anlamak, değerlendirmek ve gerçekleştirebilecek ihtimalleri düşünüp o an için en uygun seçimi yapabilmekle yükümlüdür. Bunun içinde belli düzeyde bilişsel ve motorik özelliklere sahip olmaları beklenmektedir (Çelenk, 2013). Takım oyunu olması sebebiyle sporcular arasındaki iletişim ve grup farkındalığı önemlidir (Gangey & Kerketta, 2006). Voleybol, 9x9 m ölçülerinde iki eşit sahanın bir fileyle ayrılarak, altışar kişiden oluşan iki takım ile oynanmaktadır. Sahaların

simetrik olması zorunludur. Tüm oyun alanı dikdörtgendir ve ölçüleri 18x9 m şeklindedir. Oyun alanı dışında serbest bölge de bulunmaktadır. Oyun alanının her tarafında en az 3 m serbest bölge bulundurulması gerekmektedir. Serbest bölge alanları salondan salona göre farklılık gösterebilmektedir. Kimisinde daha da büyük kimisinde belirtilen ölçü kadar olabilmektedir (FIVB, 2021). Oyunda temel amaç, topu karşı takımın sahasına göndermek ve rakip topa değmeden yere düşmesini sağlamaktır. Aynı şekilde rakipten gelen topu yere düşürmemek ve bunu engellemek gerekmektedir. Takımların topu rakip sahaya atarken topa üç kez dokunma hakkı bulunur. Oyun servis atışıyla başlar. Rallinin bitmesi için, topun yere temas etmesi, topun saha dışına düşmesi, antene temas etmesi ya da rakibin yapacağı diğer hatalarla sonlanması gerekmektedir. Ralliyi kazanarak puan alan takım servis atma hakkını da elde eder (FIVB, 2021).

Voleybolcuların sergiledikleri oyun yapısına bakıldığında, birçok küçük parçadan oluşan büyük bir hareketler bütünü olduğu görülmektedir. Bunu performans olarak devamlı sürdürebilmek için iyi bir kolektif yapı, nitelikli oyuncular ve bunların uyumu gerekmektedir. Bunun yanında gelişmiş motorik özellikler ve mücadeleye zihinsel hazırlık büyük önem taşımaktadır (Aslan, 2011).

2.4. Sporda Psikolojik Performans

Vanak'a göre (1970), son dönemde sporcuların motorik özellikleriyle ilgili yapılan incelemelerin yoğunlaşmasıyla birlikte, üst düzeyde yarışan sporcuların sayısı artmakta ve performanslarında artış görülmektedir. Aynı zamanda istenilen düzeyde performansa ulaşmak ve onu devamlı hale getirebilmek için sporcuların duygusal durumları da incelenmeye başlamış ve bu yönde de ilerleme kaydedilmiştir. İnsanlar sadece fiziki özelliklerinden ibaret olmamakla birlikte farklı kültürler, sosyal yaşamlar ve psikolojik özellikler de barındırırlar. Bu nedenle sporcuların performansı değerlendirilirken sahip olduğu zihinsel ve duygusal özellikleri de göz önünde bulundurulmalı ve performans üzerinde etkisi olabileceği unutulmamalıdır (Vanak, 1970). Sporcu dendiğinde akla ilk gelen

şeyin performans olduğunu söylemek mümkündür. Performans kişiden sergilemesi beklenen, beklenirken de yapabilecekleri arasında en iyisini yaparak sahip olduğu yeteneklerini en üst düzeyde ve hatasız kullanabilmesi olarak tanımlanmaktadır. Kişinin sergilediği yüksek performans, harcadığı enerjinin şekline ve yoğunluğuna göre değişiklik göstermektedir. Üst düzey performans olarak tanımlayabileceğimiz durumlarda sadece fiziksel ve motorik değil psikolojik özelliklerinde etkisiyle gerçekleşebileceği düşüncesi bu nedenle ortaya çıkmıştır (Başer, 1998). Sporcular için her müsabaka maddi ve manevi yönleriyle de önem taşımaktadır. Şartlar düşünüldüğünde sporcuların fiziksel özellikleri ve geçirdikleri çalışma süreci her ne kadar üst düzey olsa da son aşamada başarıya erişebilmek için kaygı durumunu yönetebilme becerisi büyük önem taşımaktadır. Her sporun psikolojik hazırlık süreci kendi şartlarına göre farklılık göstermektedir. Takım sporları ve bireysel sporlar düşünüldüğünde, bireysel spor yapan sporcuların maruz kaldıkları stresi, müsabaka esnasında paylaşabileceği kimse olmadığından, takım sporlarına göre daha fazla zorluk yaşadıkları görülmektedir (Konter, 1998). Fiziksel yeteneklerimizi geliştirmek için antrenman yapabildiğimiz gibi, psikolojik özelliklerimizi geliştirmek için de çalışmalar yapmak mümkündür. Antrenmanların sezon başlamadan, sezon ortası ve sezon sonu için planlandığı gibi psikolojik çalışmalarında aynı düzende planlanması gerekmektedir (Calmels, d'Arripe-Longueville, Fournier, & Soulard, 2003). Sonuca bakıldığında üst düzey sporcuların fizyolojik yeteneklerine ek olarak ileriye dönük hedef belirleme, içinde bulunduğu durumu yönetme, kaygı kontrolü ve motivasyon gibi psikolojik yönlerini de geliştirmeleri gerektiği düşünüldüğünde performans sporlarında bu alanın ihmal edilmemesi gerektiği ortaya çıkmaktadır (Koç, 2004). Psikolojik alanda yapılan gelişim çalışmaları bir düzene oturduğunda ve süreklilik kazandığında anlamlı hale geleceği düşünülmektedir.

2.5. Performansı Etkileyen Faktör Öz Güven

İnsan hayatında önemli bir yeri olan öz güven, kişinin karşılaştığı sorunlarla ve önüne çıkan zorluklarla baş etmesini sağlayan ve kişinin yaşananlar karşısında daha dayanıklı hale gelmesini sağlayan bir olgudur. Ne kadar öz güvene sahip olduğumuz genellikle sorunlarla

nasıl mücadele ettiğimize ve onlara nasıl tepki verdiğimize göre değişiklik göstermektedir (Kurtuldu, 2007). Performans sporlarında öz güven incelendiğinde ise istenen davranışları başarıyla yapabileceğine olan inanç olarak tanımlanmaktadır. Sporcuların kendine güven düzeyi, elde edilen başarı oranıyla aynı yönde ilerleme kaydetmektedir. Bu durum aynı zamanda kişinin kendini değerli hissetmesine yol açmaktadır (Bandura, 1997). Öz güven düzeyi yüksek sporcuların olaylara daha pozitif yaklaştıkları ve yaşanan kaygı durumlarını daha iyi kontrol edebildikleri görülmektedir. Dolayısıyla içinde bulundukları zor durumlardan daha kolay sıyrılabilen ve süreci çabuk atlatabilmektedirler (Jones & Swain, 1995). Öz güveni yüksek sporcuların motivasyon düzeylerinin de yüksek olduğu görülmektedir. Bu durum onlara, karmaşık ve zor olaylardan kararlılıkla başa çıkabilme gücü sağlamaktadır (Ramazanoğlu & Çoban, 2004). Sporda, öz güven gibi psikolojik unsurların sadece müsabakaya hazırlanan üst düzey sporcular için önemli olduğu düşünülse de sonuç odaklı, performans isteyen her seviyeden sporcu için önemli ve belirleyici olduğu unutulmamalıdır (Machida vd., 2017). Başarı hedefi büyüdükçe öz güven gibi psikolojik detayların belirleyici olduğu performans sporlarında, her bir sporcunun kendine güven algısı birbirinden farklılık göstermektedir. Çünkü bireylerin başarı algısı kendine özgüdür. Bir kişinin başarılı varsaydığı durum, başka sporcular için yeterince başarılı olmayabilir ya da başarısızlık olarak değerlendirilebilir. Bu nedenle kendini başarılı bulan sporcunun öz güveni artış gösterirken, kendini başarısız olarak nitelendiren sporcuda bu durum negatif yönde etki edebilir. Üst düzey sporcularda başarılı sonuca ulaşmak bazen dakikalar bazen saniyeler veya saliselerle belirlenebileceği için bu seviyede fiziksel kapasitenin yanında psikolojik olarak kendini yetiştirmiş olmak da oldukça önemli bir unsurdur (Akgönül, Özen & Dilekçi, 2023). Devamlı olarak üst düzey performans sergileyen sporcular, yoğun antrenman temposuna fiziksel ve psikolojik olarak uyum sağlamak ve oluşan baskı ve stresle başa çıkmak durumundadırlar. Bütün bu süreci iyi yönetmek sporcunun bireysel çabasıyla mümkündür. Sporcu; kendi içsel duygu durumu kadar çevresindeki insanların (antrenör, takım arkadaşı, seyirci, hakem vb.) ne hissettiğini de anlayabilmeli ve o yönde hareket edebilmelidir (Laborde vd., 2016). Yapılan araştırmalar incelendiğinde, takımın diğer

üyelerinden gelen desteğin (antrenör, takım arkadaşı vb.) rekabet ortamında oluşan stresin yarattığı olumsuz hasarı azaltabileceği görülmüştür. Bu destek ve dayanışma, sporcunun öz güveni üzerinde doğrudan olumlu etki edebilmektedir. Erken yaşta zihinsel eğitim alan sporcuların, bunu gelecekteki spor kariyerlerine taşıyabildiği ve öz güven düzeylerinde olumlu gelişmeler yaşandığı gözlemlenmektedir. Aynı zamanda kişinin kendiyle yapacağı yapıcı motivasyon konuşmalarının pozitif yönde etkili olduğu düşünülmektedir (Konter, 2006). Bireyin sahip olduğu öz güvenin davranışlarına sabır, istek ve inanç olarak yansıdığı düşünülmektedir. Öz güvene sahip elit bir sporcu, sakin ve huzurlu yapısıyla her şeyin güzel olacağına inanır. Bazen imkânsız olanı bile denemesine neden olur. Daha iyisini yapma gayretiyle sergilediği performansın kalitesi artar ve bütün benliğini ortaya koyar (Hanton, 2004).

2.6. Sportif Kendine Güven

Sportif kendine güven en net tanımıyla kişinin kendine karşı başarı beklentisi olarak ifade edilmektedir. Konsantre olmayı kolaylaştıran, olayların pozitif tarafında kalmayı ve hedefini net olarak belirleyebilmeyi sağlayan, performansa olumlu etkileri olan bir etken olduğu düşünülmektedir (Weinberg & Gould, 1999). Bireylerin rekabet gerektiren durumlarda belli bir ölçüde kendine güven duyması önem taşımaktadır. Kendine güven, önemli bir performans belirleyici unsur olmakla birlikte, performansla pozitif ilişkisi olduğu düşünülmektedir. Kendine güven düzeyi yüksek olan bireyler, hedef belirleme ve belirlenen hedeflere ulaşma konusunda kararlı ve başarılı bulunmaktadır (Cohen, 2016).

Vealey (1986), sonuç ve performans odaklı sporlarda, belirlenen hedeflere ulaşan sporcuların başarı duygusunu elde etmelerinin sportif kendine güvenin devamlılığı için önemli olduğunu belirtmiş ve sportif kendine güven kavramını müsabakalarda yer alan sporcuların davranışlarının incelenmesi ve önceden tahmin edilebilmesi için iki boyutla açıklamıştır. Bunlardan biri durumluk sportif kendine güven, diğeri ise sürekli sportif kendine güvendir.

- *Sürekli Sportif Kendine Güven:* Sürekli sportif kendine güven, bir sporcunun başarılı performansına olan mutlak inancı olarak tanımlanmaktadır. Kişi, göstermiş olduğu istikrarlı performanslarla ya da zaman içinde elde ettiği başarılarla bu güvene sahip olabilmektedir. Sporcuların içinde bulunduğu rekabet ortamında, sportif kendine güven duygusunun değişime uğramış bir alt boyutu olduğu düşünülmektedir (Vealey, 1986).
- *Durumluk Sportif Kendine Güven:* Durumluk sportif kendine güven belli bir zaman aralığında veya yaşanan özel bir olay anında sporcunun yeteneklerine duyduğu güveni ifade etmektedir. Öncesinde ne yaşadığı veya hissettiğiyle değil o anda yapabildikleriyle ilgili ne hissettiği önemlidir. Vealey (1986)' ye göre sportif kendine güven farklı durumlara ve kişilik özelliklerine göre değişiklik gösterebilmektedir. Yaptığı bir araştırmada müsabakaya, rakibe, zaman unsuruna ve uygulanan spor disiplinine göre değişiklik gösterebildiğini ortaya koymuştur.

2.7. Sportif Kendine Güvenle İlgili Kuramlar

Spor psikologları tarafından üç yaklaşım ele alınmaktadır. Bunlar; Bandura'nın öz yeterlik kuramı, Harter'in öz yeterlik kuramı ve Vealey'in çok boyutlu sportif kendine güven modelidir (Çetinkaya, 2015).

2.7.1. Bandura'nın Öz yeterlik Kuramı

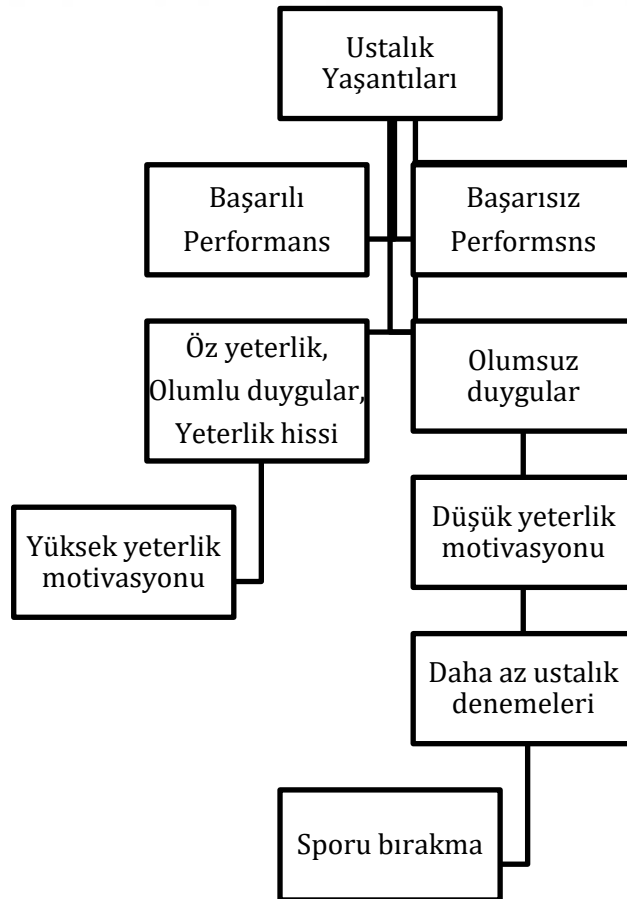
Sporcuların kendine olan güven düzeyini arttırmak ve farklı yöntemlerin etkilerini açıklayabilmek için literatürde en çok kabul gören ve kullanılan yaklaşım Bandura (1997)'nin öz yeterlik teorisidir. Bu teoriye göre öz yeterlikte devamlılığın sağlanması için, hedefe yönelik adımları belirleyerek sürece uygun plan yapmak, kaynakları düzenlemek ve bireyin yeteneklerine olan inancı önemli rol oynamaktadır. Bu nedenle sportif kendine güven kavramının duruma göre değişiklik gösterebilen farklı bir hali olarak ele alınmıştır. (Bandura, 1997). Öz yeterlik, bireylerin kendi yetenekleri ve becerileri hakkındaki

inançlarına dayalı olarak, hayatlarındaki olaylarla başa çıkma yeteneklerini değerlendiren bir kavramdır. Bu görüşler, kişinin kendine güveni, hedeflere ulaşma kapasitesi ve başarı düzeyi ile ilgilidir. Dolayısıyla bireyin ne hissettiği, nasıl tepkiler verdiği ve kendini motive etme şekli öz yeterlik durumuyla da ilgilidir. Yetenekleriyle ilgili şüpheye düşen bireyler, karşılaştıkları sıkıntılı durumlarda kendilerini tehdit altında hissetmekte, üzerine düşen görevi yapmaktan kaçınmaktadırlar. Olumsuz ihtimallere odaklanmak çabuk pes etme ihtimalini ortaya çıkarmaktadır. Oysa bunlar yerine karşılaşılabileceği olası durumlara hazırlık yapmak, zayıf yanlarının farkında olmak ve tedbir almak ve sergileyeceği başarılı performansa odaklanmaları gerekmektedir (Bandura & Ramachaudran, 1994). Öz yeterlikle ilgili oluşan fikirlerin temelinde, bireyin mevcut durumdaki etkinlik derecesini nasıl ve ne şekilde geliştirebileceği bulunmaktadır. (Bandura, 1995). Öz yeterlik, hissedilen duygular karşısında değişim gösterebilmektedir. Bazen her şeye gücü yetebilecek biri gibi hissetmemizi sağlarken bazen de yetersiz biri olduğumuz düşüncesiyle karşımıza çıkabilmektedir. Bunlar kişinin kendisiyle ilgili olumlu ve olumsuz düşünceleriyle ilişkili olabilmektedir (Bandura, 1986). Birey her başarıya ulaştığında, ileriye dönük performansı için beklentiler artar ve sürecin başarıyla devam edeceğine inanılır. Üst üste elde edilen başarılarla kişide öz yeterlik algısı oluşmaya başlamakta ve başarısızlığa uğrama ihtimali giderek azalmaktadır. Öz yeterliği bulunan bireylerin performansında iyileşme görülürken, eksikliğini yaşayan bireylerin performansında gerileme ve tedirgin olma hali mevcuttur (Bandura, 1997).

Sporcuların katılacağı bir müsabaka öncesinde kendileri ve yetenekleriyle ilgili olumlu duygular edinmesi sergileyecekleri performansa da olumlu yansımakta ve başarmak için sonuna kadar mücadele etmelerine neden olmaktadır. Bu motivasyona sahip bir sporcunun tek amacı kazanmaktır. Bandura (1997)'ya göre motivasyonu tam olan sporcular, kendine inancı en yüksek olanlardır.

2.7.2. Harter'in Öz Yeterlik Kuramı

İnsanlar her alanda yeterli ve başarılı olabilmek için güdülenmeye yani motivasyona ihtiyaç duyarlar. Bu motivasyon çoğu zaman yeterlik duygusuyla elde edilmektedir. Söz konusu sportif başarı olduğunda ise yeterlik algısının da ötesinde profesyonelleşmeye ya da ustalaşmaya yönelmektedirler (Hardy, Jones & Gould, 1996). Bireyin başarılı olmak istediği alan için motivasyona sahip olması önemlidir. Spor özelinde bakıldığında yarışma motivasyonu yükselen sporcunun öz yeterlik düzeyiyle birlikte kendi yeteneklerine olan inancının da yükseldiği görülmektedir. Tekrar edilen başarı, motivasyonun ve yeterlik düzeyinin artmasına yardımcı olmaktadır. Devamlı artan yeterlik duyguları bireyin kendini usta olarak görmesini sağlamakta ve kendine güven düzeyinin de yükselmesine neden olmaktadır (Cox, 1998). Bu nedenle ustalaşmanın önemli hale geldiği bu süreç içinde bireylerin algılama yetisi ne kadar iyiye yeterlik duyguları da o kadar pozitif olabilmektedir. Algılama yetisi zayıf olan bireylerde yeterlik duygusu gerileyerek bireyin sporu bırakmasına kadar uzanan durumlara neden olabilmektedir (Harter, 1978).

Şekil 1. Harter'in yeterlik motivasyonu kuramı (Harter, S. (1978). Effectance motivation reconsidered: Toward a developmental model. *Human Development*, 21(1), 34-64.).

Ustalık sürecinde elde edilen başarılar pozitif duygu durumu oluşturmakta, beraberinde gelişen yeterlik düzeyiyle yeterlik güdülenmesinin büyümesine neden olmaktadır (Yıldırım, 2013). Böylelikle doğuştan var olan güdülenmeyi besleyerek bireyin usta olma sürecini olumlu etkilemekte ve spor alanında ilerlemesine katkı sağlamaktadır. Ancak kişi usta olma girişiminde başarısızlıkla karşılaşarsa, yeterlik güdülenmesinde gerileme görülebilmektedir. Özellikle genç sporcularda yaşanan başarısızlık, yeterlik ve ustalık duygularının zedelenmesine yol açarak erken yaşta sporu bırakmaya uzanan sonuçlara neden olabilir (Cox, 1998).

2.7.3. Vealey'in Çok Boyutlu Sportif Kendine Güven Modeli

Vealey (2001) son olarak elde ettiği kavramsal ve teorik bulgularla sportif güven modelini güncellemiş ve bireylerin spor faaliyetlerinde başarılı olmak için sahip oldukları yeteneklere olan inancın kesinlik derecesi olarak açıklamıştır. Bu modeli geliştirirken orijinal sportif kendine güven modelinin genişletilerek performans belirleyiciliği açısından detaylandırılmasını amaçlamıştır. Orijinal sportif kendine güven modelinde performansta başarı için durumluk sportif kendine güveni, sürekli sportif kendine güveni ve yarışma eğilimini göz önünde bulundurmıştır. Ancak durumluk sportif kendine güvenin performans belirleyici olarak tek başına öne çıkmasının yanlış olabileceği düşünülerek Vealey, Knight ve Papas bu modeli geliştirmiştir (Cox, 1998). Bu modelin, sporcuların kişilik özellikleri, yaşam biçimleri, değer yargıları, yaş, cinsiyet, sosyal çevre, etnik köken, yarışma statüsü ve organizasyondaki amaçlarını etkileyebileceği gibi tüm bunlardan etkilenebileceği de düşünülmelidir. (Kocaekşi, 2010). Modelde sportif kendine güveni etkileyen unsurlar doğru karar verebilmek, odağını koruyabilmek, zihnini yönetebilmek, fiziksel antrenmanlarla gerekli yüklemelerin yapılması, olumsuzluklarla ve şüpheyile baş edebilmek olarak açıklanmıştır. Tüm bunların ölçülmesi ve değerlendirilebilmesi için Sportif Kendine Güven Envanteri (Sports Self Confidence Questionnaire) geliştirilmiştir (Cox, 1998). Sporcuların

kendilerine güvenlerini nasıl yönlendirebileceklerini bilmesi (kendini tanıma, olumlu içsel konuşma, başarıları hatırlama, hedef belirleme, zorlukları kabul etme) katıldıkları farklı yarışmalarda daha kararlı performans sergilemelerini ve tutarlı müsabaka sonuçları elde etmelerini sağlamaktadır. Bu nedenle kendi öne çıkan yanlarını bilmeli ve değişen seviyeye göre uyum sağlayabilmelidir. Sporunun sahip olduğu öz güvenin niteliği ve rekabetçilik düzeyi müsabaka sonuçlarına etki edebildiği gibi, göstermiş olduğu performans sonunda kişisel değerlendirme sonuçları memnuniyet ve başarı algısına da doğrudan etki etmektedir (Vealey, 1986). Vealey'nin oluşturduğu sporda güven deseni, genel ve duruma özgü spor güveninin açıklanması ve aradaki ilişkinin ortaya konması açısından fayda sağlamaktadır (Yıldırım, 2013).

2.8. Mobbing Kavramı

Mobbing, bir kişinin başka insanları da etrafında toplayarak taraf oluşturduğu diğer bireylerle birlikte, başka bir kişiye devamlı olarak art niyetli imalarda ve hareketlerde bulunması, alay konusu edilmesi ve itibarını sarsmaya çalışarak kişiyi işten ayrılmaya zorlayan duygusal bir saldırı biçimidir (Davenport vd., 2003). Mobbing terimi Mob kökünden gelmektedir. “Mob” kelimesi İngilizcede kanun dışı şiddet uygulayan düzensiz kalabalık anlamına gelmektedir. Latince 'de “Ortalıkta toplanmak, rahatsız etmek, ya da saldırmak” anlamında kullanılır (Davenport vd., 2003). Literatürde genelde “mobbing” olarak ifade edilen bu kelime aslında duygusal ve psikolojik şiddeti tanımlamaktadır. Konu hakkında araştırma yapan bilim insanları bu terimi “Psikolojik şiddet”, “Yıldırma”, “İşyeri terörü”, “Duygusal yıldırama”, “Zorbalık”, “Duygusal taciz”, “Duygusal zorbalık”, “Taciz”, “Psikolojik terör” olarak da ifade etmişlerdir (Çobanoğlu, 2005). Farklı tanımlar altında birleşen mobbing kavramı, ilk olarak Konrad Lorenz tarafından hayvan davranışlarını incelerken, büyük hayvan gruplarından ya da yabancılardan gelen tehditlere karşı, küçük hayvanların savunma amaçlı sergiledikleri davranışları gözlemlemesiyle ortaya çıkmıştır. Lorenz bu terimi, kurbanı yalnızlaştıran hatta intihara sürükleyen davranışların önemini anlatabilmek için kullanmıştır (Davenport vd., 2003).

Daha sonra İsveçli bilim adamı Heinz Leymann, Almanya ve İsveç'te yaptığı çalışmalar neticesinde iş hayatında da yıldırma, baskı ve şiddet davranışlarının büyük ölçüde var olduğunu görmüş ve 1984 yılında araştırma sonuçlarını yayınlayarak "mobbing" kavramını iş yerinde yaşanan duygusal taciz ve saldırıları da içine alacak şekilde kullanmaya başlamıştır (Çobanoğlu, 2005). Mobbing çok değişik yollarla uygulanabilmektedir. Bir kişiyi yalancılıkla suçlamak, onunla alay etmek, hakkında dedikodu çıkarmak veya onunla ilişkiyi kesmek mobbing uygulamasında kullanılan sadece birkaç yoldur. Aynı zamanda kurbanın kendine olan özgüvenine ve özsaygısına yönelik yapılan saldırılar da bu yolların içindedir (Kilic, 2009). Mobbingde gittikçe şiddeti artan bir süreç söz konusudur. Hedef seçilen kişi olumsuz, sosyal açıdan dışlayıcı davranışlara maruz bırakılır. Her geçen zaman, yaşatılan stresin ve korkunun dozu artırılır ve tüm bu süreç içinde iki tarafında eşit güce sahip olduğu söylenemez (Saam, 2010). Aynı zamanda çalışanların birbirlerini rahatsız ve huzursuz edici davranışlarla taciz etmeleriyle başlayıp, birbirlerine kötü davranmaları, hakaret etmeleri gibi kişilerarası psikolojik Şiddet uygulamaları mobbing sürecini Şekillendirmektedir. Mobbing, örgüt içinde gerilimin ve çatışmalı bir iklimin oluşmasına neden olan tüm psikolojik faktörlerin birleşimi sonucunda ortaya çıkar, örgüt sağlığını bozan, çalışanların iş doyumu ve çalışma barışını olumsuz yönde etkileyen temel bir örgütsel sorundur (Dündar ve Acar, 2008). Bununla birlikte mobbing, işyerindeki sosyal stres kaynaklarının altkütmesi olarak da tanımlanabilmektedir. Öyle ki sosyal stres kaynaklarının temel özelliği de işyerinde çalışanların örgüt içindeki sosyal ilişkileriyle bağlantılı olmasıdır. Sosyal stres kaynakları günlük tartışmaların içinde yer alır. Mobbing, işyerinde zaman zaman günlük tartışmalardan meydana gelirken, bazen de fiziksel ve cinsel şiddet vakalarıyla insan hayatını olumsuz etkileyen kritik olayların oluşmasına da neden olmaktadır (Zapf vd., 1996). Mobbingde belirgin, net bir olgu vardır ki o da saldırgan tarafından kasıtlı, tasarlanarak uygulanmakta olmasıdır. Mobbingci, işyerinde çalışan meslektaşlarına bilinçli ve kötü niyetli olarak yaklaşır ve zarar verici davranışlarda bulunur. Haksız ve art niyetli bir çaba sarf ederek mesaisinin çoğunu bu tip davranışları planlayarak geçirir (Sheehan, 2004).

2.9. Mobbingin Tarihsel Gelişimi

Mobbing kavramıyla ilgili yapılan araştırmalar incelendiğinde birden fazla terimle karşılaşılmıştır. Bunlar; victimization (kurban etme), ‘mistreatment’ (kötü muamele), ‘intimidation’ (gözdağı verme), ‘bullying’ (zorbalık), ‘work or employee abuse’ (iş ya da iş gören tacizi), ‘emotional abuse’ (duygusal taciz), ‘verbal abuse’ (sözlü taciz), ‘psikolojik terör’, ‘psikolojik şiddet’ kelimelerle ifade edilmektedir (Yamada, 2004).

Resmî kurumlarda meydana gelen fiziksel ve ruhsal şiddet olaylarını inceleyen Leymann mobbing ve bullying ifadelerinin geçtiği yerleri birbirinden ayırmış, ortaya çıkan şiddetin okul kısmına bullying, iş hayatında ortaya çıkan psikolojik teröre ise mobbing kavramını kullanmıştır (Çobanoğlu, 2005). Mobbing iş yerlerinde şiddet seviyesi daha düşük (rafine, nazik, hassas) bir biçimde ortaya çıkarak mağduru sosyal ortamdan dışlanmasına yol açar. İş yerindeki diğer kişiler tarafından mağdura sistematik ve düşmanca davranışlar sergilenmesiyle gerçekleşir. Bullyingde mağdur, kötü söze ve kaba davranışa maruz bırakılır, daha doğrudan ve açık bir saldırganlık içerebilir (Cox ve Hoover, 2003). Mobbing (yıldırma) alanında pek çok ülkede araştırmalar yapılmış ve yaşanan mağduriyeti anlatmak adına önce Norveç, Finlandiya, Almanya, Avusturya, Macaristan ve Avusturalya’da daha sonra Hollanda, İngiltere, Fransa ve İtalya ile Avrupa’da önemli çalışmalar yapılmıştır (Kök, 2006). Araştırma sonuçlarına göre %15 ile en yüksek oranda mobbingin yaşandığı tespit edilen Finlandiya, erken müdahale ve mobbinge mücadeleyle yönelik programlar düzenleme şansına sahip olmuştur (Sheenan vd., 1999). İngiliz gazeteci Andrea Adams, 1990 yılında BBC’de yayımlanan bir dizisinde İngiltere’de yaşanan zorbalık vakalarına dikkat çekmiş ve bu konuda farkındalık yaratmıştır. Ardından 1992 yılında Adams adıyla kurduğu yardım kuruluşu aracılığıyla, mobbing mağdurlarına destek olmuştur. Böylece yalnızca iş yerinde yaşanan zorbalığı değil, cinsiyet ve ırkçılık üzerine yapılan şiddeti de engellemeye yardımcı olmuştur (Lee, 2000). Amerikalı psikiyatrist ve aynı zamanda antropolog Dr. Carroll Brodsky, ‘‘Taciz Edilmiş Çalışan’’ adında mobbing konulu kitabını 1976 yılında yazmıştır. Bu kitapta daha çok normal bir çalışanın günlük hayatta karşılaştığı zorluklarla ortaya çıkan stresini ele almıştır. Ergenlik çağında üç gencin 1983 yılında intihar etmesi sebebiyle,

Norveç'te derin araştırmalar başlamış, okullarda kötü muamele uygulayanlar ve kötü muameleye maruz kalanlar tespit edilmeye çalışılmış ve bu davranışları adlandırmak için ‘‘bullying’’ terimi kullanılmıştır (Özkul vd., 2010). Brodsky bu alanda yaptığı çalışmalarından birinde mobbing için iş yerinde kaba davranış tanımını kullanmış ve bunu fiziksel rahatsızlık verme, suçu üstüne atma, dalga geçme olarak açıklamıştır. Devamlı olarak çalışan kişiye eziyet edilmesi ve psikolojik yıpratmaların sonucunda karşı tarafa huzursuzluk veren, korkmasını sağlayan ve sinirlendiren davranışları mobbing olarak tanımlamıştır (Davenport vd., 1999). Neumann (2000) mobbing ve stres ilişkisini araştırdığında, mobbinge uğrayan kişilerin çalışma performanslarında düşüş yaşandığını gözlemlemiştir. Westheus (2002), mobbingin stres piramidinin en üst basamağında yer alan bir kavram olduğunu ve uzun süre maruz kaldığı baskıcı ve aşağılayıcı davranışlar karşısında çalışanların, büyük oranda işten ayrılma isteğiyle karşılaştığını belirtmektedir.

İş yerinde mobbing davranışları birden ortaya çıkmaz. Belli kişi veya kişilerin düşmanca davranışlara, bir süreç içerisinde hedef belirlemesiyle oluşur (Kırel, 2008). Bu süre zarfında hedef gösterilen kişi ya da kişilerin itibarını ve saygınlığını yitirmesine neden olacak davranışlar oluşabilmektedir.

2.10. Mobbing ile İlgili Kavramlar

2.10.1. Zorbalık

Zorbalık, bir kişinin bilerek ve isteyerek, kendinden daha zayıf birine sürekli olarak zarar verme niyetiyle gerçekleştirdiği davranışlardır. Zorbalık yapan kişinin amacı, karşısındaki kişiye sosyal, fiziksel ve ruhsal anlamda baskı kurarak hasar görmesini sağlamaktır (Gürhan, 2017). Zorbalık genellikle okullarda öğrenciler arasında görülen ve gruplar halindeki öğrencilerin diğer öğrencilere karşı sergilediği kaba davranışları ifade etmektedir. Bu davranışlar psikolojik saldırılar ve fiziksel şiddeti içerebilir. Mobbingde mağdur kişiye karşı

düşmanca ve sistemli davranışlar meydana gelir. Ancak bu davranışlar fiziksel şiddetten ziyade daha çok psikolojik baskı ve aşağılama şeklinde görülmektedir (Gün, 2009).

2.10.2. Çatışma

İki kişi ya da daha kalabalık gruplar arasında farklı nedenlerden kaynaklanan uyumsuzluk haline çatışma denir. Farklı hedeflere sahip olmaktan veya birbiriyle ters düşen eylemler sergilemekten kaynaklanabilir. Bu çatışma hali, çatışmaya dahil olan bireyler üzerinde baskıya neden olarak davranış bozukluğuna sebep olabilmektedir. Başka bir ifadeyle çatışma, kontrol altına alınması gereken yapay davranış bozukluğunu ifade etmektedir (Yaman, 2009). Fizyolojik ve sosyopsikolojik ihtiyaçlarda istenilen doyuma ulaşamaması nedeniyle insanlar, çatışma esnasında gergin bir ruh haline sahip olabilmektedirler. Toplum içinde yer alan her birey karşılaştıkları olaylara farklı tepkiler verebilirler. Herkesin aynı amaç ve değerlere sahip olması beklenemez. Her bir bireyin farklı yetiştirme tarzı olduğu göz önüne alındığında, aynı davranışları sergilemiyor olmaları beklenen bir durumdur. Dolayısıyla davranışsal ve fıkırsel farklılıklar bulunması tahmin edilen bir sonuçtur (Eren, 2001). Toplumsal bir olgu olan çatışma, farklı konum, farklı amaç, farklı istekler ve farklı çıkarlara sahip olmak isteme arzusundan kaynaklanabilmektedir. Örgütsel çatışmada ise durum, kişiler arasında sınırlı sayıdaki kaynakların paylaşılmaya çalışılması, görev dağılımı, birbirinden farklı değerler, amaçlar ve algılar gibi birçok durum sonucu anlaşmazlıkların meydana geldiği bir süreçtir (Tınaz, 2006).

2.10.3. Şiddet

TDK'ye bakıldığında şiddet, farklı görüşte olanlara karşı sergilenen uygunsuz ve kuvvet içeren davranışlar olarak nitelendirilmektedir (Ünsal, 1996). Genellikle şiddet denildiğinde akla gelen ilk şey fiziksel müdahale ve gözle görünür zararlar olsa da şiddetin ekonomik, siyasi ve özellikle psikolojik boyutları da bulunmaktadır. Psikolojik şiddet, bireylerin ruh sağlığını derinden etkileyen, her zaman somut kanıtları olmayan, dolayısıyla kanıtlaması ve

tespiti daha zor olan bir durumdur (Tınaz, 2006). Şiddet sadece fiziksel bir eylem değildir ve duygusal boyutlara da sahiptir. Fiziksel şiddet gözle görülür yaralanmalar veya zararlar şeklinde açıkça tanınabilirken, duygusal şiddet daha az belirgin olabilmektedir. Bu nedenle mağdurun maruz kaldığı aşağılama, küçümsenme ve hor görülmesi de bir şiddet türüdür (Koç, 2011). Şiddet, insanlar arasındaki etkileşimlerde bireylerin birbirlerinin fiziksel, maddi manevi, sosyal ve kültürel bütünlüğüne karşı gerçekleştirdikleri kasıtlı hasar verme eylemlerini ifade etmektedir. Bu davranışlar doğrudan ya da dolaylı, bireysel veya grup halinde olabilmektedir. Şiddet sadece fiziksel olmamakla birlikte mağdurun manevi toplumsal değerlerine de zarar verebilir. Toplumun kabul ettiği normlara göre göreceli bir kavram olabilmektedir. Normlar, zaman ve kültürel yapıyla birlikte değişime uğradıkça, şiddetin nasıl algılandığı da bunlara bağlı olarak farklılaşabilmektedir (Michaud, 1986).

2.11. Mobbing Modelleri

2.11.1. Leymann Modeli

Mobbing belli aralıklarla ve bir sürece bağlı olarak gelişen bir olgudur. Leymann (1996) mobbing sürecini Kuzey Avrupa ülkelerine uyum sağlayan bir model olarak beş aşamada ele almış ve şu şekilde açıklamıştır (Davenport vd., 2003).

1. Ufak çatışmalar meydana gelebilir ya da var olan çatışmaların boyutu değişmeye müsaittir. Mağdur, yaşadığı durumu mobbing olarak algılayamaz çünkü henüz fiziki ya da ruhsal herhangi bir rahatsızlık hissetmemiştir. Yaşanan durumun mobbinge evrilip evrilmeyeceğini zamanla davranışlardaki değişim belirleyecektir (Sürgevil vd., 2007)
2. Eylemsel ve psikolojik saldırıların başlamasıyla mobbinge de geçiş yapıldığını söylemek mümkündür. Mağdur rahatsız edici davranışlara maruz kalmaya başlamıştır. Mobbing süreci boyunca meydana gelen davranışların tamamı, mağduru çalışma hayatından uzaklaştırmak amacıyla yapılan art niyetli davranışlar olduğu söylenemez.

Taciz edici eylemler neredeyse her gün ve kötü niyetle devam ederse, günlük iletişim bir parçası haline gelen davranış olarak da kabul edilebilir (Tınaz, 2006).

3. Bu bölümde yöneticiler mağdurla ilgili ön yargılıdır. Çünkü bir önceki aşamada bire bir bulunmamalarına rağmen mağdur hakkında söylenenlere inanmayı seçerler. Olayları çabucak başından atma isteğiyle, yanlış yargılarda bulunarak mağduru yalnız bırakmayı tercih edebilirler. Söz konusu çalışma arkadaşları ve yönetim, bireyin iş hayatıyla ilgili özellikleri yerine, kişisel özelliklerinde açık arama ve karalamaya yönelik hareket etmeye başlarlar. Bunlarla birlikte yönetim, mobbing süreci içindeki yerini alarak döngüye katılır (Tınaz, 2006).
4. Artık mobbing belirgin hale gelmiş, gizlenmeden uygulanmaya başlamıştır. Yöneticiler, mağdurun aleyhine bir tutum sergilemekte ve adil olmayan değerlendirmeler yapmaktadır. Mağdur, yaşadığı problemleri çözebilmek amacıyla psikolojik destek almaya karar verdiğinde, bu durumdan haberdar olan, özellikle de yeterli eğitim seviyesine ulaşamamış iş arkadaşları, onunla ilgili haksız yorumlar yapmaya başlar. “Zor” veya “akıl hastası” gibi çirkin damgalamalar yapılabilir. Yönetimin ve mobbinge ilgili yeterli bilgiye sahip olmayan uzmanların yanlış yargıları negatif döngüyü hızlandırmaktadır. Mağdurun aldığı psikolojik destekle daha iyi bir şekilde işe dönmesi beklenirken, uzun hastalık izinleriyle iş ortamından uzaklaştırıldığı görülmektedir (Yavuz, 2007).
5. Olayların yönü devamlı mağdurun aleyhine işlemesi nedeniyle kişi, bulunduğu ortamda istenmeyen birey haline gelmiş, emeklilik ya da işten çıkarılma yoluyla çalışma hayatından uzaklaşması sağlanmıştır. Hazmedilmesi kolay olmayan bu durum kişide ileriye dönük fiziksel ve psikolojik rahatsızlıklara neden olabilmektedir. Normal hayatına dönmekte zorluk çeken birey tıbbi destek almak isteyebilir (Sürgevil vd., 2007).

2.11.2. Herald Ege Modeli

Literatüre bakıldığında Herald Ege, mobbing terimini ilk defa kullanan çalışma psikoloğu olarak görülmektedir. Ege'nin mobbing modelinde Leymann'a göre iki taraflı mobbing kavramı bulunmaktadır. Ve bu model İtalyan kültürüne uygun yapısıyla dikkat çekmektedir (Kantarıcı, 2016). Leymann'ın kökleri Alman ve İsveç kültürüne dayanan modelinden sonra Herald Ege, İtalyan kültürüne uyarladığı bu modelin birçok boşluğu doldurduğunu düşünerek bu altı evreli modeli geliştirmiştir (Tınaz vd., 2008).

- I. İlk aşama mağdurun belirlenmesi ve genel çatışmanın yönlendirilmesiyle başlar (Tudisca, 2022). Küçük çatışmalar normal karşılanabilir. Fikir ayrılıkları, suçlamalar ve tartışmalar meydana gelebilir. Bireyler bu aşamada, psikolojik ve ruhsal zarar vermek üzerine değil, kendilerini üstün gösterme çabası içindedirler. Ülkemizdeki toplum yapısı, İtalyan toplumuyla benzerlikler göstermektedir. Bu nedenle sıfır mobbing durumu denilen bu aşama bizim için de geçerlidir. İş ortamında ortaya çıkabilecek yapay ilişkiler ve övgüler düşünüldüğünde, bu aşamayı analiz etmenin önemi anlaşılabılır (Tınaz vd., 2008).
- II. Bu aşamada mağdur birey, maruz kaldığı olumsuz davranışları hissetmeye başlar. Meydana gelecek olan çatışmada hedef kişi belirlenir ve direkt onu hedef alan saldırılar başlar. Amaç üstün gelmeye çalışmak değil, hedef alınan kişiyi bezdirmektir (Tınaz vd., 2008).
- III. Mağdur, kendisine yöneltilen mobbing davranışlarını fark etmeye başlar. Henüz ciddi olmasa da sağlık problemleri ortaya çıkmaya başlamaktadır. Dikkat edilmesi gereken bir durumdur (Lokmanoğlu, 2017).
- IV. Bu aşamada yönetim de konuya dahil olur. Taraflı tutum, yanlış değerlendirmelere sebep olur. Çalışma ortamında artık herkes duruma hâkimdir (Tınaz vd., 2008). Mağdurun da farkına vardığı bu durum, onun iş ortamından uzak durmak istemesine neden olacaktır (Lokmanoğlu, 2017).

V. Mağdur artık her şeyin farkındadır. Bu durum psikolojisini de kötü etkilemekte ve depresyona girmesine neden olmaktadır. İlaç kullanımı başlar ancak yeterli gelmeyecektir. Devamlı büyüyen bir psikolojik şiddet ve karşı koymayan iş arkadaşları durumu daha çıkmaz bir hale getirecektir (Kantarıcı, 2016).

VI. Son aşama, mağdurun kendi isteği ya da etrafındaki baskıcı yönlendirmelerle işten ayrılmaya karar vermesiyle sonuçlanır (Tudisca, 2022).

2.12. Mobbing Türleri

Çalışma hayatında en çok karşılaştığımız mobbing türü dikey mobbingdir. Çoğunlukla mevki olarak yukarıda olan bireyler tarafından, alt statüde çalışan bireylere karşı gösterilen saygıdan uzak ve rahatsız edici davranışlardır. Bazen tam aksine astlar, üstlerine karşı bu tarz davranışlarda bulunabilirler. Bu nedenle dikey mobbing yukarıdan aşağıya ve aşağıdan yukarıya olarak iki şekilde gerçekleşmektedir (Tutar, 2000).

2.12.1. Yukarıdan Aşağı Mobbing (Dikey)

Yukarıdan aşağı mobbing, iş yerinde çalışanların çeşitli nedenlerden dolayı amirleri tarafından hor görülerek, açık bir biçimde aşağılayıcı ve yıpratmaya yönelik davranışlara maruz kalmasıdır. Başarılı performansıyla öne çıkan çalışan, verimliliğiyle amirini rahatsız eder. Özellikle de bu kişi amirinden genç ise, bir tehdit unsuru olarak görülebilir. Amirin çalışandan genç olduğu durumlarda da aynı olaylar yaşanabilir. Aynı zamanda siyasi fikir ayrılıkları da amir ve çalışan arasındaki ilişkiyi olumsuz etkileyerek mobbing davranışlarına neden olabilir (Tınaz, 2011). Dikey mobbing en çok karşılan durumlardan biri olması ve iş etiğindeki yeri bakımından önem taşımaktadır (Vandekerckhove, 2002).

2.12.2. Aşağıdan Yukarı Mobbing (Dikey)

Burada mağdur, çalışanları tarafından otoritesi sorgulanan, aldığı kararlara saygı duyulmayarak itibarsızlaştırılmaya çalışılan amirlerdir. Bu durum mağduru birden fazla kişiyle karşı karşıya getirebilir ve içinden çıkılması daha zor bir hal alabilir. İş yerindeki bütün çalışanlar bu duruma ayak uydurarak amirlerini yok saymaya çalışabilir ve bir çeşit ayaklanmaya neden olabilirler. Amiri bütün çalışanlara karşı zor duruma düşürmek amacıyla stratejik olarak psiko-terör uygulanılmaktadır (Tınaz, 2011).

2.12.3. Eş değerler Arasında Mobbing (Yatay)

Yatay mobbing, çalışanlar arasında ast ve üst ilişkisi ayrımı olmadan, aynı statüdeki bireylerin birbirlerine karşı uyguladığı durumlarda söz konusudur (Akgeyik vd., 2013).

Eşit statüdeki çalışanlar, birbirilerine karşı yaptıkları zorba davranışları kabul etmeyerek karşısındaki kişinin iyiliği için yaptıklarını ifade ederler. Bu durumu çalışma ortamının verimi ve iş motivasyonu için yaptıklarını savunarak durumu normalleştirmeye çalışırlar (Tutar, 2004). Yatay mobbinge sebep olarak, kıskançlık, kişiyi rakip görmek, fiziksel nedenler, fikir uyuşmazlığı ve sosyopolitik nedenler söylenebilir (Tınaz, 2011).

2.13. Mobbing Sürecinde Taraflar

Mobbing sürecinde kişinin rolü, çalıştığı iş ortamına göre değişiklik gösterebilmektedir. İçinde bulunduğu düzen, kişinin hangi tarafta yer alacağına karar vermesinde etkili olabilmektedir. Mobbinge maruz kalan bireylerin kişilik özelliklerini henüz net olarak sınıflandırmak mümkün olmasa da herkes potansiyel mağdurdur. Mobbing sürecinde üç rolden bahsetmek mümkündür. Bu kişiler belli özelliklere göre ayrılsa da birbirlerinden etkilenmeleri de söz konusudur (Tınaz, 2006).

2.13.1. Mağdurlar

Kişinin mağdur olmasına yaş, cinsiyet, sosyal statü ve eğitim seviyesi gibi birçok etmen neden olabilmektedir. Bazı özellikler dikkate alındığında mağdurun hedef alınma riskinin arttığı görülmektedir. Dolayısıyla mobbingi uygulayanlar kadar, mobbinge maruz kalan bireyler de bu süreçte büyük önem taşımaktadır. Mobbing sürecinin gidişatı, mağdurun kişisel özelliklerine göre şekillenebilmektedir (Gedikkaya, 2013).

Konuyla ilgili araştırmalar incelendiğinde mağdura ilişkin net bir kişilik profili ya da cinsiyet ayrımı görülmediği belirtilmektedir. Ancak mağdurun mobbing algılama biçimi ve gösterdiği reaksiyonlar, sahip olduğu kişilik özelliklerine göre değişiklik göstermektedir. Öz güven düzeyi düşük ve kaygı düzeyi yüksek olan bireyler, maruz kaldıkları mobbing karşısında kendilerini savunmakta güçlük çekebilir ve durumdan daha fazla hasar alabilmektedirler (Poussard ve Çamuroğlu, 2009: 47).

Davenport, Schwart ve Elliott (2003)'a göre, mobbinge maruz kalan bireylerin genellikle çalışma ortamında üst makamlara tehdit oluşturan kişiler olduğunu belirtmektedir. Bu kişiler, iş ortamında başarılı olmalarının yanı sıra üretkenlikleriyle ve sundukları parlak fikirlerle bazı kişilere huzursuzluk verebilir ve onların hedefi olabilmektedirler. (Cemaloğlu, 2007). İnsanı duyguları yüksek, vicdanlı, adaletli ve hassas kişiler olarak da tanımlanmaktadırlar. Sahip oldukları etkili özgeçmişleri hemen fark edilmelerine neden olur. Çalışma ortamında kolayca terfi alabilecekleri hissedildiğinde rakip olarak algılanabilir ve mobbing davranışlarına maruz kalabilmektedirler (Öztürk, Sökmen & Çilingir, 2008: 436). Örgütlerde mağdur olma riski taşıyan dört farklı karakter bulunmaktadır. Bunlar:

- Bulunduğu ortamda cinsiyet, yaş, sosyal statü, kıdem veya başka özellikleriyle tek kalan kişi olabilir.
- İletişim ya da yaşam tarzı genelden farklı olan, kalabalığın içinde farklı görünen kişi olabilir. Çoğunluğun bekar olduğu yerde evli olmak gibi azınlık olmak bazen mobbinge uğrama nedenidir.

- Alanında başarılı, çevresinin güvenini ve övgüsünü kazanmış, yönetim tarafından takdir edildiği bilinen biri, bulunduğu ortamda dikkatleri üzerine çekebilir ve hedef alınabilir. Performansını olumsuz yönde etkileyebilecek kasıtlı davranışlara maruz kalabilir.
- Bir iş yerinde yeni çalışmaya başlayan kişi, orada daha önce çalışanlar tarafından çeşitli nedenlerden dolayı kolayca kabullenilemeyebilir. Bunun nedeni bazı üstün özellikleri olabileceği gibi yetersiz oluşu da olabilir. Hatta bazen daha güzel ya da genç olması bile hedef olma sebebidir (Huber, 1994).

Tüm bunların yanında, saldırgan bazen rastgele hedef seçebilmektedir. Seçilen kişi aralıksız devam eden ve sonu gelmeyecekmiş hissi veren mobbing davranışlarına maruz kalabilir. Saldırgan uygun olduğu her fırsatta mağdur için tehdit oluşturmakta ve saldırılarını farklı zaman aralıklarıyla tekrarlamaktadır. Mağdur, saldırıların ne zaman gerçekleşeceğini ön göremeyebilir. Kendisini maruz kaldığı mobbing davranışlarından koruyabilecek bir destek aramalı ve hedef olmaktan kurtulmanın bir yolunu bulması gerekmektedir (Leymann & Gustafsson, 1996: 273).

Mobbing davranışları gözle görülür şekilde belirginleştğinde, üst yönetim durumun ciddiyetinin farkına varmayarak müdahale etmez ve görmezden gelirse mağdurun kendini ifade etmesi daha zor hale gelebilmektedir. Yönetim tarafından problemli kişi muamelesi yapılarak uzaklaştırma yoluna gidildiğinde, mağdurun bu mücadeleden sağlam çıkma ihtimali de ortadan kalkmış olmaktadır. Yönetimin de kendisiyle birlikte hareket ettiğini düşünen saldırgan, mobbing davranışlarına daha yoğun şekilde devam edecektir. (Vandekerckhove and Commers, 2003).

2.13.2. Uygulayıcılar

Mobbing uygulayıcılarının küçüklüklerinde aile davranışları nedeniyle sağlıklı oluşmayan benlikleri, ileriki yaşlarda farklı kişilik bozuklukları olarak görülebilmektedir. Benlik değeri sağlıksız yetişen bireyler, etrafındaki insanlara karşı küçümseyici ve aşağılayıcı bir tavır

sergileyebilmektedirler (Lubit, 2004). Mobbing uygulayan bireylerin bu davranışları sergileme nedenleri incelendiğinde, kendi kusurlarını gizlemek, bulundukları mevkiyi ve itibarlarını korumak amacıyla yaptıkları sonucu ortaya çıkmaktadır (Leymann, 1996). Bu kişiler, örgüt içinde kendilerini daha güçlü bir pozisyonda görmekte ve başkalarına da bu gücü istediği şekilde uygulayabileceğini düşünmektedir. Davenport ve arkadaşları bu durumu “sahip oldukları gücü istedikleri gibi kullanmayı ilahi bir hak olarak görmek” olarak açıklamışlardır (Davenport vd., 2003; 39). Mobbing davranışlarının uzun vadede sürdürülebilmesi için mobbing uygulayan kişi veya kişiler tarafından durum daha da karmaşık hale getirilerek, mağdura uygulanan baskının arttırılması istenmektedir. Amaç; yoğun çabalar sonucunda mağduru yıpratarak uzaklaşmasını sağlamaktır. Mobbingi uygulayan kişilerin, oluşturduğu huzursuz ortamdan mutluluk duyan, art niyetli, kavgacı bireyler olduğu görülmektedir. Bu kişiler, kendi çıkarları doğrultusunda mobbing sürecini sürdürme eğilimi içindedirler. Başkasına verdikleri zararla bireysel yetersizliklerini saklamaya çalışmaktadırlar (Akgeyik vd., 2009:121). Güce ve statüye önem veren ve bunu elde etmeye kendini adanmış bireyler çalışma arkadaşlarına karşı saldırgan davranışlarla otoriter bir düzen kurma eğilimi içindedirler. Kişideki bu güç bağımlılığı etik ve ahlaki değerleri görmemesine ve tamamen bu değerlerden uzak hareket etmesine neden olmaktadır. Akı (2006) bu davranış biçimini “makyelist” (amaç uğruna her şey mübah) olarak nitelendirmiştir (Akı, 2006; 41).

2.13.3. Seyirciler

Mobbing zincirinde son halka olan seyirciler, mağdur ve mağdur eden bireylerin dışında kalan kişilerdir. Mobbing davranışlarını fark ettikleri an itibariyle seyirci olarak sürece dahil olmuş sayılırlar. Direkt olarak mobbing davranışlarının içinde bulunmasalar da yaşanan olaylara şahit olduklarından, sürece dahil olarak etkilerine de maruz kalmaktadırlar. Bir anlamda sürecin geleceğini seyirciler belirlemektedir. Yaşananlara bağlı olarak mobbing karşısında gösterecekleri tutum, mobbing sürecinin bitmesine ya da şiddetin büyümesine neden olabilmektedir (Güngör, 2008: 549). Bir sonraki mağdur kendileri olabileceği

düşüncesiyle, seyirciler bazen sessiz kalmayı tercih edebilmektedir (Namie, 2003). Seyircilerin özellikleri incelendiğinde bazı sınıflamalar görülmektedir. Bunlar:

- *Arabulucu Seyirci*: Sürtüşme ortamında iki taraf arasında köprü görevi üstelenerek anlaşmayı sağlamaya çalışan kişilerdir. Üstlendikleri bu rol nedeniyle etrafındaki kişiler tarafından çok sevilir ya da nefret edilebilirler. Bu kişiler bir sonraki mağdur olma ihtimali taşımaktadır.
- *Yancı Seyirci*: Mobbing uygulayan tarafa büyük bir sadakatle bağlıdır. Fakat bunu gizlerler. Fark edilmek istemezler.
- *Çok Meraklı Seyirci*: Başkalarının sorunlarıyla ve çözümle fazlaca yakından izlenen kişilerdir. Üstlerine vazife olmayan alanlara, başkalarının özel hayatlarına ve her konuya kendisini ısrarla dahil etmeye çalışırlar. Yardıma ihtiyaç duyan mağdur bile uzaklaşmak ister.
- *Tarafsız Seyirci*: Bu kişiler herhangi bir konu hakkında olumlu ya da olumsuz fikir belirtmekten ve görünür olmaktan çekinirler. Bütün olayları sessizce uzaktan izlerler. Mobbing uygulayan tarafa yardımcı değildir fakat uygulanan mobbinge karşı da duyarsız kalmayı tercih ederler.
- *Sinsi Seyirci*: İnadıkları fikirler doğrultusunda hareket ederler ancak bunu belli etmekten kaçınırlar. Olaylara karışmamayı tercih ederler. Taraf olmaları gerektiğinde mobbing uygulayanların yanında olurlar. Kendisinin de hedef olacağını düşündüklerinde mağdura yardım etmekten vazgeçerler (Tınaz, 2006).

2.14. Mobbing Nedenleri

2.14.1. Bireysel Nedenler

Mobbinge neden olan faktörler düşünüldüğünde iş yerinin çalışma kültürü, organizasyon becerileri, mobbinge maruz kalan ve mobbing uygulayan kişilerin profilleri, içinde

bulunduğu toplumun değer yargıları, kurum içinde yaşanan anlaşmazlıklar ve rekabet olarak sıralanabilmektedir. Ancak tüm bu sebepler birbirleriyle kesiştiklerinde ortaya ciddi boyutlara ulaşan mobbing davranışları meydana gelecektir. (Güngör, 2007). Mobbingin oluşum nedenleri incelendiğinde öncelikli olarak mobbinge maruz kalan bireylerin kişilik özellikleri ve mobbingin yaşandığı ortam ele alınmaktadır (Jennifer, Cowie & Ananiadou, 2003). Genel olarak ben merkezli yaşayan bireylerde içinde bulunduğu durumu sürekli kontrol etme ve olayın tüm detaylarına hâkim olma anlayışı sahiptir. Bunun nedeni ise hissettikleri eksiklik duygusu olduğu görülmektedir. Bu kişiler ihtiyaç duydukları manevi gereksinimleri ertelemekte, kendi içlerinde çözüme kavuşturamadıkları sorunlarını başkalarına uyguladıkları aşırı baskıcı ve kontrolcü tavırlarla eksikliklerini tamamlayacaklarını düşünmektedirler (Eren, 2005). Mobbingin yaşandığı ortamlarda başarısız bir yönetim şeklinden kaynaklı olarak kişiler arasında sıklıkla çatışmalar yaşanmakta ve fikir ayrılıklarıyla birlikte çatışmaların şiddeti artmaktadır. Yaşanan bu durumda bir suçlu aranmaktadır. Bu tarz ortamlarda mağdur iletişim problemleri yaşamakta, kendini inandırmakta güçlük çekmektedir. Hiyerarşik düzene dayalı çalışma yerlerinde, grup halinde başarısız olunması, meydana gelen fikir ayrılıklarının yönetilememesi ve bir sonuca varılamaması mobbing için zemin hazırlamaktadır. Başarısızlık sonucunda bir hedef gösterilerek mağdur edilmektedir (Davenport vd, 1999: 33). Mağdurun profiline bakıldığında öz güveni yüksek, farklı fikirlere açık, azimli, dürüst, vicdanlı, girişken kişiler olduğu bilinmektedir. Bu kişilerin karşılaştığı sorunlara çözüme ilişkin yararlı fikirler sunması, etrafındaki insanları ve üst yönetimi rahatsız etmekte, tehdit unsuru olarak görülmesine ve hedef seçilmesine neden olmaktadır. Araştırmalar incelendiğinde mağdurun yaşının büyük olması, bedensel veya zihinsel engeli bulunması, iletişim ve organizasyon becerilerinin zayıf olması mağdur olma ve mobbinge maruz kalma ihtimalini yükseltmektedir. Mobbingi uygulayanların profiline bakıldığında, art niyetli, bencil, kontrolcü, narsist ve suçlayıcı bireyler olduğu görülmektedir. Bunun nedeni olarak bu kişilerin küçük yaşta maruz kaldıkları baskı ve olumsuz koşullar olabilmektedir (Mimaroglu & Özgen, 2007).

2.14.2. Örgütsel Nedenler

Mobbing, yalnızca uygulayanlar ve mağdurlar arasında yaşanmamaktadır. Yapılan araştırmalar incelendiğinde mobbingin hangi ortamda meydana geldiği de önem taşımaktadır. Çalışma ortamındaki hiyerarşik düzen, bireyler arasındaki sosyal ilişkiler, çalışanların hakları ve iş yerinin kurallara bağlılığı mobbing eyleminin oluşumunda önem taşımaktadır (Kuş, 2015). Yıldırmaya neden olan faktörlere bakıldığında sadece tarafların profillerine bakarak açıklamak doğru olmayacaktır. Elde edilen sonuçlar eksik kalacak ve çözüm için yeterli veriyi sağlamayacaktır (Zapf, 1999).

Zapf da yıldırmanın nedeninin sadece yıldırmaya taraf olan kişilerin kişilik özelliklerine dayandırarak açıklamanın, bu konuda elde edilen sonucu eksik bırakacağını düşünmektedir. Mobbingin örgütsel nedenleri düşünüldüğünde şunları söylemek mümkün olacaktır (Zapf 1999: 71):

- Yönetimden kaynaklı eksiklikler ve çalışan eksikliği nedeniyle işlerin gecikmesi ve tamamlanamaması,
- Yöneticilerin görevlerini profesyonelce yerine getirmemeleri ve mobbing davranışları fark edildiğinde geç müdahale edilmesi ya da görmezden gelinmesi,
- Mağdur olan bireyin sosyal yaşantısı ve ikili ilişkileri,
- Çalışma ortamında ahlaki değerlerde yaşanan dezenformasyon ve yaşananların kabullenilerek normalleştirilmesi,
- Denetleyen birimin olmaması nedeniyle mobbing davranışlarına dahil olan yönetici sayısında artış görülmesi.

Lewis'in 1993 yılında yaptığı araştırma incelendiğinde, katılımcıların iş yeriyle ilgili değerlendirmelerinin yönetimin profesyonellikten uzak olması, kişiler arasındaki güvensiz ortam ve örgütün ahlaki değer yapısıyla ilgili olduğu görülmektedir (Lewis, 1999; 114).

Leymann (1996), örgütlerde mobbing yaşanmasına neden olarak organize edilemeyen çalışma sistemi ve yönetimin iş disiplini anlayışının olmaması olduğunu belirtmiştir.

Örgütlerde sosyal ilişkilerin yönetilememesi de bazen mobbing davranışlarının oluşmasına neden olmaktadır. Bu nedenle mobbing davranışlarının ortaya çıkmasına neden olan unsurlar arasında insanların adaletsizliği algılama şekli, ikili ilişkilerde yaşanan bozulma ve yeni oluşumlardaki kültürel yapıdan söz etmek mümkündür (Koçak, 2018). İş yerinde yaşanan mobbing davranışlarının hangi sıklıkta gerçekleştiği, oradaki bireylerin ait olduğu kültürel, ahlaki ve sosyal değerleriyle ilişkilendirilebilir. Bireylerin ihtiyaçları doğrultusunda gerçekleşen göçle birlikte öz güvende azalma, yabancılık çekme, çalışma hayatında sahip olduğu yeteneklerinin görmezden gelinmesi, dışardan gelen kişiye karşı birlik olma ve kişiyi soyutlama gibi davranışlar, iş yerlerinde mobbing oluşumunu destekleyen bir zemin hazırlamaktadır (Atman, 2012).

2.15. Mobbingin Etkileri

Mobbing, hedef aldığı bireylerin hem sosyal hem de ruhsal hayatına zarar verebilmektedir. Ancak mobbingin etkileri incelendiğinde iş yerlerini de unutmamak gerekir. Aynı çatı altındaki bireylerin performansları da bu durumdan olumsuz etkilenebilmektedir (Koçak, 2018). Bu nedenle mobbingin sonuçlarını incelerken hem bireyler hem de örgütler üzerinde yarattığı etkiyi incelemek gerekmektedir.

2.15.1. Birey Üzerinde Etkileri

Mobbinge maruz kalan kişi yaşamın her alanında kendini sorgulamaya, yapabileceklerine olan inancını kaybetmeye başlamaktadır. Dolayısıyla bu durum aile ilişkilerine, sosyal yaşantısına ve çalışma hayatına etki edebilmektedir. Kişi normalde iyi yaptığı şeyleri yapamamaya, sonuçlarından korkmaya ve yoğun stres yaşamaya başlar. İş hayatında yaşanan bu durum kişinin sosyal hayatını da etkilemektedir (Toker, 2010). Mobbingin bireyler üzerinde yarattığı etkiler incelendiğinde öncelikle stres, psikolojik ve fiziksel problemler, kişilik kaybı, arkadaş ortamından uzaklaşma, intihar, doktor ve ilaç eşliğinde ayakta tedavi, yatarak tedavi, iş kaybı, taşınma ve maddi problemler gibi ciddi sonuçlar

ortaya çıkmaktadır (Davenport vd., 2003). Oluşabilecek tedavi masrafları ve yaşanması muhtemel ekonomik sıkıntılar kişiyi daha depresif hale getirmektedir. Sosyal statü kaybıyla birlikte kişide yalnızlaşma söz konusudur. Yok olan mesleki kimlik bireyin daha fazla kaygı, korku ve heyecan duymasına neden olabilmektedir (Tınaz, 2006).

Mobbing oluşumuna neden olan unsurlar ile mobbingin yarattığı sonuçlar arasında çift yönlü bir ilişki olduğunu söylemek mümkündür. Dolayısıyla mobbing uygulayan kişinin agresif ve takıntılı olması yanındaki iş arkadaşlarını etkileyebilir ve ileride aynı davranışları kendisine veya başkalarına uygulamalarına neden olabilmektedir. Diğer taraftan bakıldığında mobbinge maruz kalan kişinin davranışları huysuzlaştıkça, iş arkadaşlarının ya da yönetimin ona karşı daha acımasız olmasına neden olabilmektedir (Fettahlıoğlu, 2008: 52).

Dengesiz ruh hali nedeniyle bireyin aile ilişkileri de sıkıntılı bir hale gelebilmektedir. Mağdur, iş yerinde edindiği öfkeyi evde eşine ve çocuklarına yansıtabilmekte ve aile ortamına istemeden de olsa zarar verebilmektedir. Bu durumda mağdur, daha fazla zarar vermemek adına kendini soyutlar, aile ve arkadaşlık ilişkileri de zayıflamaya başlar ve giderek sorumluluklarından da kaçan bir bireye dönüşür (Güngör, 2007).

Mağdur olan kişiye yardım etmeyi tercih eden aileler olduğu gibi, durumu daha da zorlaştıran aile üyeleri bulunmaktadır. Kişinin yaşadığı mevki ve prestij kaybı, eşi ya da diğer aile üyeleri tarafından güçsüzleşme olarak algılanabilmektedir. Bu konuyla ilgili kişiden alttan alması ya da durumu düzeltmek için taviz vermesi istenebilmektedir (Poussard & Çamuroğlu, 2015). Tüm bunların sonucunda çalışanlarda, çevreye duyarsızlaşma, iş yerinden sıkılma, tepkisizlik, çabalamama ve düşük performans görülebilmektedir. Bu da çalışanların performansına olumsuz yansiyarak verimliliği aşağıya çekecektir. Düşük performanstan kaynaklanan olumsuzlukların yanı sıra tazminat talepleriyle işten ayrılmak isteyen kişiler iş yerinde büyük maddi kayıplara neden olabilmektedir (Yatçı Ehi, 2011: 35).

2.15.2. Örgüt Üzerinde Etkileri

Yaşanan mobbing süreci, bireyler üzerinde oluşturduğu olumsuz etkiler kadar örgütlerinde değer kaybetmesine neden olabilmektedir. Örgüt içinde yer alan her birey bu durumdan etkilenecek ve isteyerek ya da istemeden de olsa yaşanan çatışmalara dahil olacaktır (Ekşici, 2009). İş yerlerinde çalışanlara yaşatılan mobbing davranışları, mağdur edilen bireyi etkilediği kadar olayın yaşandığı örgütü de olumsuz yönde etkilemektedir. Yaşanan mobbing vakaları nedeniyle mağdur yasal haklarını kullanmak isteyebilir ve kuruma dava açabilir. Başlayan dava süreciyle birlikte kurumda bir takım maddi kayıplar meydana gelebilmektedir. Mahkeme ve avukat masrafları ilk bakışta görünen masraflardır. Bunların yanında kurumun ve çalışanların dava için harcadığı mesai ve para miktarının artmasıyla, çalışan maliyeti ve yasal maliyetler de giderek artış göstermektedir (Field, 1996). Mobbing, iş yerlerinde rekabet ortamını ateşleyen bir olgudur. Normal şartlarda bireysel başarıyla birlikte gelen kurum başarısına odaklanan çalışanlar, mobbing süreciyle birlikte bu amaçtan uzaklaşarak iş yerinde kalıcı olmanın yollarını aramaya çalışmaktadır. Mobbinge maruz kalan bireyin işten ayrılmasıyla alacağı tazminat, tecrübeli çalışanların iş yerini terk etmesiyle sonuçlanan yeni eleman arayışı ve düşen performanslar, örgüte maddi ve manevi ciddi zararlar vermesinin yanı sıra örgütün değer kaybetmesine neden olmaktadır. Yeni çalışanlara ihtiyaç duyan bu örgütler, nitelikli eleman bulmakta zorluk çekmektedirler (Mercanlıoğlu, 2010). Özel sektörde kısmen yaşanan rol belirsizliği ve daha fazla öne çıkma çabası, rekabetin de artmasına neden olabilmektedir. Bu nedenle mobbingin zaman zaman daha yoğun yaşanabileceği düşünülmektedir (Güngör, 2007). Öte yandan örgüt içinde gerçekleşen bu mobbing sürecine şahitlik eden bireylerin iş performansında düşüklük, çeşitli bahanelerle işe gelmeme, artan hata oranı, düşük motivasyon ve azalan iletişim örgüte karşı duyulan saygı ve güvenin azalmasına neden olmaktadır (Tetik, 2010).

Sonuçlara bakıldığında yaşanan tüm bu çatışma ve mobbing süreci, çürümüş bir örgüt kültürüne sebebiyet vermektedir. Yaratıcılık kaybı, moralsizlik, sürekli değişen personel, artan maliyetler, sağlık izinlerinde artış, verimsizlik ve iş kalitesinde yaşanan bozulma örgütün maddi manevi değer kaybına yol açmaktadır (Karcıoğlu ve Akbaş, 2010). Daha

büyük ve kurumsal çalışma yerlerinde mobbing uygulayanlar çok dikkat çekmeyeceği için net olarak görülemeyen ve tespit edilemeyen mobbing olaylarının daha fazla olduğu düşünülmektedir (Leymann, 1996).

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örneklem, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve verilerin analizi ile ilgili açıklamalara yer verilmiştir.

3.1. Araştırma Modeli

Bu çalışmada Türkiye Voleybol Federasyonu deplasmanlı liginde yer alan, Sultanlar Ligi, Efeler Ligi, Kadınlar 1. Ligi ve Erkekler 1. Liginde aktif olarak voleybol hayatını devam ettiren profesyonel voleybolcuların, mobbinge maruz kalma ile sportif kendine güven düzeylerini incelemek amacıyla veriler toplanmıştır. Bu bağlamda nicel araştırma desenlerinden biri olan ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. İlişkisel tarama modeli, iki ve daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişim varlığı ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelidir (Karasar, 2012).

3.2. Araştırma Grubu

Veriler, 2023-2024 sezonunda Sultanlar Ligi, Efeler Ligi, Kadınlar 1. Ligi ve Erkekler 1. Liginde aktif olarak voleybol hayatını sürdüren elit voleybolculardan elde edilmiştir. Örneklem grubu 104'ü kadın, 39'u erkek olmak üzere toplam 143 voleybolcudan oluşmuştur. Veri toplama araçlarını cevaplayan sporcular çalışmamızın örneklem grubu olarak belirlenmiştir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Öncelikle araştırmada verilerin toplanabilmesi için literatür taraması yapılmış, çeşitli kütüphanelerden ve bilgisayar ortamındaki materyallerden yararlanılarak, konuyla ilgili makaleler, süreli yayınlar, araştırmalar ve kitaplar incelenmiştir. Veri toplamada tarama yöntemlerinde sıklıkla karşılaşılan anket tekniği kullanılmıştır. (Nachmias, C.F ve Nachmias, D., 1996). “Google Formlar” uygulaması üzerinden, online ortamda hazırlanan veri toplama aracı, gönüllülük esasına bağlı olarak çalışmaya katılan bireylere bağlantı linki gönderilerek paylaşılmıştır. Aktif spor hayatını sürdüren voleybolcuların mobbinge maruz kalma ile sportif kendine güven düzeylerini incelemek amacıyla kişisel bilgi formu ve iki ölçek kullanılmıştır.

Araştırmacı tarafından hazırlanan demografik bilgi formunda, araştırma grubuna ait yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi, sporculuk yaşı, milli sporcu olma durumu ve medeni durumunu belirlemeye yönelik sorular yer almaktadır.

Sporcular İçin Mobbing (Yıldıрма) Envanteri: Elit voleybolcuların mobbinge maruz kalma durumlarının belirlenmesinde, Einarsen ve Raknes (1997) tarafından geliştirilen ve Türkçe’ye uyarlaması Cemaloğlu (2007) tarafından, spora uyarlaması ise Cengiz (2008) tarafından yapılan “Sporcular için Mobbing (Yıldıрма) Envanteri” kullanılmıştır. Spora uyarlama çalışması sonucunda ölçeğin Cronbach Alpha katsayısı 0,94 olarak belirlenmiştir. Sporcuların çeşitli olumsuz davranışlara maruz kalma sıklıklarını değerlendirmek amacı ile geliştirilen ve toplam 22 ifadeden oluşan 5’li Likert tipindeki ölçek, (5) “Her Zaman”, (4) “Her Hafta”, (3) “Her Ay”, (2) “Ara Sıra” ve (1) “Hiçbir Zaman” olarak derecelendirilmiştir. Bu araştırmada mobbing ölçeğine ait Cronbach Alfa katsayısı 0.93 olarak tespit edilmiştir.

Sürekli Sportif Kendine Güven Ölçeği (SSKGÖ): Çalışmada kullanılan “Sürekli Sportif Kendine Güven Ölçeği (SSKGÖ)”, sportif kendine güveni değerlendirmek için Vealey (1986) tarafından geliştirilen ölçme aracının iki alt boyutundan biridir ve Türkçeye uyarlaması Yıldırım (2013) tarafından yapılmıştır. Ölçek 13 madde ve 5’li likert tipi üzerinden değerlendirilmektedir. Ölçek maddeleri (1) “Çok Düşük”, (2) “Düşük”, (3)

“Orta”, (4) “Yüksek” ve (5) “Çok Yüksek” biçiminde derecelendirilmiştir. Vealey (1986) çalışmasında Cronbach Alfa değerinin .93 olduğu belirtmiştir. Yıldırım (2013) yapılan işlemler sonucu ölçeğin Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısını 0.89 olarak tespit etmiştir. Bu araştırmada Sürekli Sportif Kendine Güven Ölçeği’ne ait Cronbach Alpha değeri 0.92 bulunmuştur. Büyüköztürk (2008)’ün de belirttiği gibi, Cronbach Alpha iç tutarlık katsayısının 0.70’e eşit veya 0.70’ten büyük olması, bir ölçme aracının güvenilirliği için yeterli kabul edilmektedir.

3.4. Verilerin Analizi

Elde edilen veriler, ortalama ve standart sapma şeklinde sunulmuştur. Ortalamalar için %95 güven aralığı değerleri verilmiştir. Uygun istatistiksel testin belirlenebilmesi için normallik dağılımı Shapiro Wilk testi ile gerçekleştirilmiştir. Normallik dağılımı için, çarpıklık ve basıklık katsayıları da göz önünde bulundurulmuştur. Demografik bağımsız değişkenlerin analizinde parametrik testlerden faydalanılmıştır. Yaş, spor yaşı ve eğitim düzeyinin mobbinge maruz kalma ve sportif kendine güven düzeyine etkisinin incelenebilmesi için tek yönlü ANOVA testi kullanılmıştır. Tek yönlü ANOVA testi sonucunda anlamlı farklılık tespit edilmesi durumunda, farkın kaynaklandığı grupların tespiti için çoklu karşılaştırma yöntemlerinden Bonferroni düzeltmesi kullanılmıştır. Post-hoc testi seçilirken, öncelikle varyansların homojenliği göz önünde bulundurulmuş, varyansların homojen olması durumunda literatürde sıklıkla kullanılan Bonferroni testi tercih edilmiştir. Cinsiyet, millilik durumu ve medeni durumun mobbinge maruz kalma ve sportif kendine güven düzeyine etkisinin incelenebilmesi için bağımsız gruplar t testi kullanılmıştır. Mobbinge maruz kalma düzeyinin, sportif kendine güven düzeyine etkisi, bazı demografik değişkenlerin sıra ile dahil edildiği, hiyerarşik regresyon analizi ile değerlendirilmiştir. Hiyerarşik regresyon analizi her bir bağımsız değişken ile mobbinge maruz kalmanın sportif kendine güven düzeyine etkisini incelemek için kullanılmıştır. Hiyerarşik regresyon tablolarında ilk sırada yer alan model 1 mobbingin sportif kendine güven düzeyine etkisini, model 2 ise mobbinge maruz kalma ve ek olarak bir bağımsız değişkenin sportif kendine güven düzeyine etkisi olarak ifade

edilmiştir. Hiyerarşik regresyon analizinin ön koşullarının sağlanıp sağlanmadığı için bir dizi istatistiksel işlem yapılmıştır. Değişkenler arasında doğrusallık şartının sağlandığı dağılım grafiği ile değerlendirilmiştir. Bağımsız değişkenler arasında çoklu bağlantı problemi olmadığı Pearson korelasyon analizi ile belirlenmiştir. Regresyon analizine devam edebilmek için Cook uzaklığı değerleri incelenmiş, uç değerler belirlenmiş ve veri havuzundan çıkartılmıştır. Eş varyanslılığın (homoskedastiklik) sağlanıp sağlanmadığı saçılım grafiği ile değerlendirilmiştir. Tahminlere ait hataların normalliği ise histogram grafiği ile değerlendirilmiştir. Anlamlılık düzeyi $p<0,05$ olarak belirlenmiştir. İstatistiksel analizler SPSS (25.0) paket programında yapılmıştır (Fein, Gilmour, Machin & Hendry, 2022; Karagöz, 2019).

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

Çalışmanın bu bölümünde; katılımcıların tanımlayıcı istatistik bulgularına, t-testi ve One Way ANOVA analizi bulgularına ve hiyerarşik regresyon analizi bulgularına yer verilmiştir.

Tablo 1

Mobbing ve Kendine Güven Puanının Yaş Grubu Değişkenine Göre Tanımlayıcı İstatistiği

Değişken	Yaş	N	%	Ortalama±SS	%95 Güven Aralığı		Min.	Maks.
					Alt Sınır	Üst Sınır		
Mobbing Puanı	17-22	40	28,0	39,33±13,697	34,9445	43,7055	22,00	74,00
	23-28	61	42,7	39,34±13,512	35,6711	42,4559	22,00	81,00
	29-34	31	21,7	42,87±16,639	36,7678	48,9741	24,00	93,00
	35-40	11	7,7	32,55±11,157	25,0503	40,0407	24,00	65,00
	Toplam	143	100	39,58±14,218	37,1252	41,7851	22,00	93,00
Kendine Güven Puanı	17-22	40	28,0	3,40±,581	3,2162	3,5877	2,00	5,00
	23-28	61	42,7	3,68±,618	3,4104	3,7886	1,00	5,00
	29-34	31	21,7	3,60±,695	3,3431	3,8530	2,00	4,54
	35-40	11	7,7	4,05±,674	3,5959	4,5020	2,69	5,00
	Toplam	143	100	3,61±,646	3,4636	3,6939	1,00	5,00

Tablo 1’de araştırmaya katılan voleybol oyuncularının %28’i 17-22, %42,7’si 23-28, %21,7’si 29-34 ve %7,7’si 35-40 yaş aralığındadır. 17-22 yaş aralığında bulunan oyuncuların mobbinge maruz kalma düzeyleri 39,33±13,69, sportif kendine güven düzeyleri ise 3,40±,58’dir. 23-28 yaş aralığında bulunan oyuncuların mobbinge maruz kalma düzeyleri 39,34±13,51, sportif kendine güven düzeyleri 3,68±,61’tir. 29-34 yaş aralığında yer alan oyuncuların mobbinge maruz kalma düzeyleri 42,87±16,63, sportif kendine güven düzeyleri 3,60±,69’dur. 35-40 yaş aralığında yer alan oyuncuların mobbinge maruz kalma düzeyleri 32,55±11,15, sportif kendine güven düzeyleri 4,05±,67’dir.

Tablo 2

Mobbing ve Kendine Güven Puanının Cinsiyet Değişkenine Göre Tanımlayıcı İstatistiği

					%95 Güven Aralığı			
Değişken	Cinsiyet	N	%	Ortalama±SS	Alt Sınır	Üst Sınır	Min.	Maks.
Mobbing Puanı	Kadın	104	72,7	38,21±13,309	35,6557	40,7824	22,00	93,00
	Erkek	39	27,3	43,23±16,016	37,5313	47,8687	22,00	81,00
	Toplam	143	100	39,45±14,194	37,1252	41,7851	22,00	93,00
Kendine Güven Puanı	Kadın	104	72,7	3,57±,646	3,4140	3,6761	1,38	5,00
	Erkek	39	27,3	3,74±,638	3,4229	3,9117	1,00	5,00
	Toplam	143	100	3,57±,701	3,4636	3,6939	1,00	5,00

Tablo 2’de araştırmaya katılan voleybol oyuncularının %72,7’si kadın, %27,3’ü ise erkeklerden oluşmaktadır. Kadın oyuncuların mobbinge maruz kalma düzeyleri 38,21±13,30, sportif kendine güven düzeyleri ise 3,57±,64’tür. Erkek oyuncuların mobbinge maruz kalma düzeyleri 42,23±16,01, sportif kendine güven düzeyleri 3,74±,63’tür.

Tablo 3

Mobbing ve Kendine Güven Puanının Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Tanımlayıcı İstatistiği

					%95 Güven Aralığı			
Değişken	Eğitim Seviyesi	N	%	Ortalama±SS	Alt Sınır	Üst Sınır	Min.	Maks.
Mobbing Puanı	Lise	32	22,4	38,16±13,325	33,3521	42,9604	22,00	81,00
	Lisans	103	72	39,71±14,499	36,7345	42,3321	22,00	93,00
	Y.Lisans	8	5,6	43,63±14,947	31,1291	56,1209	26,00	64,00
	Toplam	143	100	39,58±14,218	37,1252	41,7851	22,00	93,00
Kendine Güven Puanı	Lise	32	22,4	3,66±,652	3,4258	3,8963	2,38	5,00
	Lisans	103	72	3,61±,654	3,4253	3,7073	1,00	5,00
	Y.Lisans	8	5,6	3,41±,531	2,9693	3,8576	2,69	4,08
	Toplam	143	100	3,61±,646	3,4636	3,6939	1,00	5,00

Tablo 3’te araştırmaya katılan voleybol oyuncularının %22,4’ü lise, %72’si lisans, %5,6’sı yüksek lisans mezunudur. Lise mezunu oyuncuların mobbinge maruz kalma düzeyleri 38,16±13,32, sportif kendine güven düzeyleri ise 3,66±,65’tir. Lisans mezunu oyuncuların mobbinge maruz kalma düzeyleri 39,71±14,49, sportif kendine güven düzeyleri 3,41±,53’tür. Yüksek lisans mezunu oyuncuların mobbinge maruz kalma düzeyleri 43,63±14,21, sportif kendine güven düzeyleri ise 3,61±,64’tür.

Tablo 4

Mobbing ve Kendine Güven Puanının Spor Yaşı Değişkenine Göre Tanımlayıcı İstatistiği

Değişken	Spor Yaşı	N	%	Ortalama±SS	%95 Güven Aralığı		Min.	Maks.
					Alt Sınır	Üst Sınır		
Mobbing Puanı	6-8 Yıl	21	14,7	45,29±16,350	36,8184	51,6362	22,00	81,00
	9-11 Yıl	40	28	40,75±14,763	36,0287	45,4713	22,00	79,00
	12 Yıl ve Üzeri	82	57,3	37,55±13,045	34,3382	39,9828	23,00	93,00
	Toplam	143	100	39,58±14,218	37,1252	41,7851	22,00	93,00
Kendine Güven Puanı	6-8 Yıl	21	14,7	3,16±,530	2,7592	3,3737	1,00	4,08
	9-11 Yıl	40	28	3,45±,547	3,2749	3,6251	2,23	5,00
	12 Yıl ve Üzeri	82	57,3	3,81±,644	3,6210	3,9308	1,38	5,00
	Toplam	143	100	3,61±,646	3,4636	3,6939	1,00	5,00

Tablo 4'te araştırmaya katılan voleybol oyuncularının %21'i 6-8 yıl, %28'i 9-11 yıl, %57,3'ü 12 yıl ve üzeri süre ile spor geçmişine sahiptir. 6-8 yıl spor yaşına sahip olan oyuncuların mobbinge maruz kalma düzeyleri 45,29±16,35, sportif kendine güven düzeyleri ise 3,16±,59'dur. 9-11 yıl spor yaşına sahip oyuncuların mobbinge maruz kalma düzeyleri 40,75±14,76, sportif kendine güven düzeyleri 3,45±,54'tür. 12 yıl ve üzeri spor yaşına sahip oyuncuların mobbinge maruz kalma düzeyleri 37,55±13,04, sportif kendine güven düzeyleri 3,81±,64'tür.

Tablo 5

Mobbing ve Kendine Güven Puanının Millilik Değişkenine Göre Tanımlayıcı İstatistiği

Değişken	Millilik Durumu	N	%	Ortalama±SS	%95 Güven Aralığı		Min.	Maks.
					Alt Sınır	Üst Sınır		
Mobbing Puanı	Milli	65	45,5	42,43±16,386	38,3705	46,4910	23,00	93,00
	Milli Değil	78	54,5	37,31±11,708	34,4371	39,6379	22,00	74,00
	Toplam	143	100	39,45±14,194	37,1252	41,7851	22,00	93,00
Kendine Güven Puanı	Milli	65	45,5	3,73±,665	3,5619	3,8914	2,00	5,00
	Milli Değil	78	54,5	3,52±,618	3,3003	3,6170	1,00	5,00
	Toplam	143	100	3,57±,058	3,4636	3,6939	1,00	5,00

Tablo 5'te araştırmaya katılan voleybol oyuncularının %45,5'i milli sporcu iken, %54,5'i milli sporcu değildir. Milli sporcu olan oyuncuların mobbinge maruz kalma düzeyleri 42,43±16,38, sportif kendine güven düzeyleri ise 3,73±,66'dır. Milli sporcu olmayan

oyuncuların mobbinge maruz kalma düzeyleri $37,31 \pm 11,70$, sportif kendine güven düzeyleri $3,52 \pm 0,61$ 'dir.

Tablo 6

Mobbing ve Kendine Güven Puanının Medeni Durum Değişkenine Göre Tanımlayıcı İstatistiği

Değişken	Medeni Durum	N	%	Ortalama $\pm$ SS	95% Güven Aralığı			
					Alt Sınır	Üst Sınır	Min.	Maks.
Mobbing Puanı	Evli	39	28	$38,85 \pm 12,330$	34,8492	42,8431	24,00	81,00
	Bekar	103	72	$39,95 \pm 14,952$	36,8858	42,6570	22,00	93,00
	Toplam	142	100	$39,52 \pm 14,222$	37,1781	41,8635	22,00	93,00
Kendine Güven Puanı	Evli	39	28	$3,79 \pm 0,705$	3,5624	4,0195	2,23	5,00
	Bekar	103	72	$3,54 \pm 0,613$	3,3621	3,6284	1,00	5,00
	Toplam	142	100	$3,57 \pm 0,702$	3,4596	3,6911	1,00	5,00

Tablo 6'da araştırmaya katılan voleybol oyuncularının %28'i evli iken, %72'si bekar'dır. Evli oyuncuların mobbinge maruz kalma düzeyleri $38,85 \pm 12,33$, sportif kendine güven düzeyleri ise $3,79 \pm 0,70$ 'dir. Bekar oyuncuların mobbinge maruz kalma düzeyleri $39,95 \pm 14,95$, sportif kendine güven düzeyleri $3,54 \pm 0,61$ 'dir.

Tablo 7

Mobbinge Maruz Kalma ve Sportif Kendine Güven Düzeyinin Yaş Grubu Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Tek Yönlü ANOVA Sonuçları

Değişkenler	Yaş Grubu	Ortalama $\pm$ SS	ANOVA					
			Kare Top.	Kare Ort.	F	p	İkili Karş.	İkili Karş. p
Mobbing Puanı	17-22	$39,33 \pm 13,697$						
	23-28	$39,34 \pm 13,512$	886,069					
	29-34	$42,87 \pm 16,639$	27820,757	295,356	1,476	0,224	-	-
	35-40	$32,55 \pm 11,157$	28706,825	200,149				
	Toplam	$39,58 \pm 14,218$						
Sportif Kendine Güven Puanı	17-22	$3,40 \pm 0,581$						
	23-28	$3,68 \pm 0,618$	886,069					
	29-34	$3,60 \pm 0,695$	27820,757	295,356	3,482	0,018	17-22-35-40	0,018*
	35-40	$4,05 \pm 0,674$	59,241	200,149				
	Toplam	$3,61 \pm 0,646$						

Tablo 7'deki tek yönlü ANOVA sonuçlarına göre, mobbinge maruz kalma düzeyi yaş grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir ($F_{(3-139)} = 1,476$; $p > 0,050$). Mobbinge maruz kalma düzeyinin yaş parametresinden etkilenmediği söylenebilir. Sportif kendine güven düzeyinin yaş grupları arasında istatistiksel olarak

anlamli bir Şekilde farklılaştığı tespit edilmiştir ($F_{(3-139)} = 3,482$; $p < 0,050$). Çoklu karşılaştırma testi sonuçlarına göre, anlamli farklılığın 17-22 yaş grubu ile 35-40 yaş grubu arasında olduğu tespit edilmiştir. Ortalama puanlar dikkate alındığında, 35-40 yaş grubunun, 17-22 yaş grubuna göre anlamli Şekilde daha yüksek sportif kendine güven düzeyine sahip olduğu grlmektedir.

Tablo 8

Mobbinge Maruz Kalma ve Sportif Kendine Güven Düzeyinin Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Tek Yönlü ANOVA Sonuçları

Değişkenler	Eğitim Düzeyi	Ortalama $\pm$ SS	ANOVA			
			Kare Top.	Kare Ort.	F	p
Mobbing Puanı	Lise	38,16 $\pm$ 13,325	197,469	98,735	,485	,617
	Lisans	39,71 $\pm$ 14,499	28509,356	203,638		
	Y.Lisans	43,63 $\pm$ 14,947	28706,825			
	Toplam	39,58 $\pm$ 14,218				
Sportif Kendine Güven Puanı	Lise	3,66 $\pm$,652	,392	,196	,467	,628
	Lisans	3,61 $\pm$,654	58,849	,420		
	Y.Lisans	3,41 $\pm$,531	59,241			
	Toplam	3,61 $\pm$,646				

Tablo 8’deki tek yönlü ANOVA sonuçlarına göre, mobbinge maruz kalma düzeyi eğitim düzeyine göre istatistiksel olarak anlamli farklılık göstermemektedir ($F_{(2-140)} = ,485$; $p > 0,050$). Mobbinge maruz kalma düzeyinin eğitim düzeyinden etkilenmediği söylenebilir. Benzer Şekilde sportif kendine güven düzeyinin eğitim düzeyine göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir ($F_{(2-140)} = ,467$; $p > 0,050$). Eğitim düzeyinin hem mobbinge maruz kalma düzeyine hem de sportif kendine güven düzeyini anlamli etkilemediği söylenebilir.

Tablo 9

Mobbinge Maruz Kalma ve Sportif Kendine Güven Düzeyinin Spor Yaşı Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Tek Yönlü ANOVA Sonuçları

Değişkenler	Spor Yaşı	Ortalama $\pm$ SS	ANOVA					
			Kare Top.	Kare Ort.	F	p	İkili Karş.	İkili Karş. p
Mobbing Puanı	6-8	45,29 $\pm$ 16,350	1076,735	538,367	2,728	,069	-	-
	9-11	40,75 $\pm$ 14,763	27630,091	197,358				
	12+	37,55 $\pm$ 13,045	28706,825					
	Toplam	39,58 $\pm$ 14,218						
Sportif Kendine Güven Puanı	6-8	3,16 $\pm$,530	8,329	4,165	11,452	,000	12+-6-8	0,001*
	9-11	3,45 $\pm$,547	50,912	,364				
	12+	3,81 $\pm$,644	59,241					
	Toplam	3,61 $\pm$,646						

Tablo 9 incelendiğinde, mobbinge maruz kalma düzeyinin, spor yaşına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği görülmektedir ($F_{(2-140)} = 2,728$; $p > 0,050$). Spor yaşının, mobbing maruz kalma düzeyini etkilemediği söylenebilir. Sportif kendine güven düzeyinin spor yaşına göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmektedir ($F_{(2-140)} = 11,452$; $p < 0,050$). Çoklu karşılaştırma sonuçlarına göre, anlamlı farklılığın 12+ yaş grubu ile 6-8 ve 9-11 yaş grupları arasında olduğu görülmüştür. Ortalamalar incelendiğinde, 12+ yaş grubunun, 6-8 ve 9-11 yaş gruplarına göre daha yüksek düzeyde sportif kendine güven düzeyine sahip olduğu görülmektedir.

Tablo 10

Mobbinge Maruz Kalma ve Sportif Kendine Güven Düzeyinin Cinsiyet Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bağımsız Gruplar t Testi Sonuçları

Değişkenler	Cinsiyet	Ortalama±SS	t	p
Mobbing Puanı	Kadın	38,21±13,309	-1,744	0,086
	Erkek	43,23±16,016		
Sportif Kendine Güven Puanı	Kadın	3,57±,646	-1,405	0,162
	Erkek	3,74±,638		

Tablo 10 incelendiğinde, mobbinge maruz kalma düzeyinin cinsiyete göre farklılaşmadığı görülmektedir ($t = -1,744$, $p > 0,050$). Mobbinge maruz kalma düzeyinin cinsiyetten etkilenmediği söylenebilir. Sportif kendine güven düzeyinin cinsiyete göre farklılaşmadığı görülmektedir ($t = -1,405$, $p > 0,050$). Sportif kendine güven düzeyinin cinsiyetten etkilenmediği söylenebilir.

Tablo 11

Mobbinge Maruz Kalma ve Sportif Kendine Güven Düzeyinin Millilik Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bağımsız Gruplar t Testi Sonuçları

Değişkenler	Millilik	Ortalama±SS	t	p
Mobbing Puanı	Milli	42,43±16,386	2,154	0,033*
	Milli Değil	37,31±11,708		
Sportif Kendine Güven Puanı	Milli	3,73±,665	1,941	0,053
	Milli Değil	3,52±,618		

Tablo 11 incelendiğinde, mobbinge maruz kalma düzeyinin millilik durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmektedir ($t=-2,154$, $p<0,050$). Puan ortalamaları dikkate alındığında, milli sporcuların mobbinge maruz kalma düzeylerinin milli olmayanlara göre önemli düzeyde yüksek olduğu görülmektedir. Sportif kendine güven düzeyinin millilik durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği görülmektedir ($t=-1,941$, $p>0,050$). Sportif kendine güven düzeyinin millilik durumundan etkilenmediği söylenebilir.

Tablo 12

Mobbinge Maruz Kalma ve Sportif Kendine Güven Düzeyinin Medeni Durum Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bağımsız Gruplar t Testi Sonuçları

Değişkenler	Medeni Durum	Ortalama $\pm$ SS	t	p
Mobbing Puanı	Evli	38,85 $\pm$ 12,330	-,411	0,681
	Bekar	39,95 $\pm$ 14,952		
Sportif Kendine Güven Puanı	Evli	3,79 $\pm$,705	2,088	0,055
	Bekar	3,54 $\pm$,613		

Tablo 12 incelendiğinde, mobbinge maruz kalma düzeyinin medeni duruma göre farklılaşmadığı görülmektedir ($t=-,411$, $>0,050$). Mobbinge maruz kalma düzeyinin medeni durumdan etkilenmediği söylenebilir. Sportif kendine güven düzeyinin medeni duruma göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir ($t=2,088$, $>0,050$). Sportif kendine güven düzeyinin medeni durumdan etkilenmediği söylenebilir.

Tablo 13

Mobbinge Maruz Kalma Düzeyi ve Yaşın Sportif Kendine Güven Düzeyine Etkisine Yönelik Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları

Model	Bağımsız Değişkenler (Yordayıcılar)	R	R ²	Değişim (R ²)	Standardize Olmayan β	Standardize β	t	Serbestlik Derecesi	F
1	Mobbing Puanı	,258	,067	,067	-,012	-,258	-3,176***	(1,141)	10,088***
2	Mobbing Puanı Yaş	,332	,110	,043	-,012 ,150	-,253 ,208	-3,179*** 2,610**	(2,140)	8,657***

* $p<0,050$, ** $p<0,010$, *** $p<0,001$

Tablo 13'te mobbinge maruz kalma seviyesi ve yaşı, sportif kendine güven düzeyini yordamasına ilişkin çoklu regresyon analizi sonuçları yer almaktadır. Regresyon analizinde, mobbinge maruz kalma düzeyi ve yaş, kendine güven düzeyinin yordayıcısı olarak kullanılmıştır. Regresyon analizi sonucuna göre, sadece mobbinge maruz kalma düzeyi sportif kendine güven düzeyini istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde yordamaktadır. Mobbinge maruz kalma düzeyinin, sportif kendine güven düzeyini %6,7 oranında açıkladığı görülmektedir. Yaş, sportif kendine güven düzeyini istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde yordamaktadır ve varyansın %4,3'ünü açıkladığı görülmektedir. Model 2 de, mobbinge maruz kalma düzeyi ve yaşı birlikte sportif kendine güven düzeyini %11,0 oranında açıkladığı ve mobbinge maruz kalma düzeyinin, sportif kendine güven düzeyine etkisinin, yaştan etkilenmediği görülmektedir. Mobbinge maruz kalma düzeyi, sportif kendine güven düzeyini olumsuz yönde etkilerken, yaş, sportif kendine güven düzeyini olumlu yönde etkilemektedir. Mobbinge maruz kalma düzeyinde bir birimlik artış, sportif kendine güven düzeyinde -0,012 düzeyinde bir değişime neden olurken, yaştaki bir birimlik artış, sportif kendine güven düzeyinde 0,150 düzeyinde bir değişime neden olmaktadır.

Tablo 14

Mobbinge Maruz Kalma Düzeyi ve Cinsiyetin Sportif Kendine Güven Düzeyine Etkisine Yönelik Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları

Model	Bağımsız Değişkenler (Yordayıcılar)	R	R ²	Değişim (R ²)	Standardize Olmayan β	Standardize β	t	Serbestlik Derecesi	F
1	Mobbing Puanı	,258	,067	,067	-,012	-,258	-3,176***	(1,141)	10,088***
2	Mobbing Puanı	,304	,092	,026	-,013	-,284	-3,483***	(2,140)	7,132***
	Cinsiyet				,235	,162	1,991*		

*p<0,050, **p< 0,010, ***p< 0,001

Tablo 14'te mobbinge maruz kalma seviyesi ve cinsiyetin, sportif kendine güven düzeyini yordamasına ilişkin çoklu regresyon analizi sonuçları yer almaktadır. Regresyon analizinde, mobbinge maruz kalma düzeyi ve cinsiyet, kendine güven düzeyinin yordayıcısı olarak kullanılmıştır. Regresyon analizi sonucuna göre, cinsiyet, sportif kendine güven düzeyini istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde yordamaktadır ve varyansın yalnızca %2,6'sını

açıklamaktadır. Model 2 de, mobbinge maruz kalma düzeyi ve cinsiyetin birlikte sportif kendine güven düzeyini %9,2 oranında açıkladığı ve mobbinge maruz kalma düzeyinin, sportif kendine güven düzeyine etkisinin, cinsiyetten etkilenmediği görülmektedir.

Tablo 15

Mobbinge Maruz Kalma Düzeyi ve Eğitim Düzeyinin Sportif Kendine Güven Düzeyine Etkisine Yönelik Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları

Model	Bağımsız Değişkenler (Yordayıcılar)	R	R ²	Değişim (R ²)	Standardize Olmayan β	Standardize β	t	Serbestlik Derecesi	F
1	Mobbing Puanı	,258	,067	,067	-,012	-,258	-3,176	(1,141)	10,088
2	Mobbing Puanı Eğitim Düzeyi	,263	,069	,002	-,012 -,063	-,255 -,049	-3,114 -,597	(2,140)	5,199

*p<0,050, **p< 0,010, ***p< 0,001

Tablo 15'te mobbinge maruz kalma seviyesi ve eğitim düzeyinin, sportif kendine güven düzeyini yordamasına ilişkin çoklu regresyon analizi sonuçları yer almaktadır. Regresyon analizinde, mobbinge maruz kalma düzeyi ve eğitim düzeyi, kendine güven düzeyinin yordayıcısı olarak kullanılmıştır. Regresyon analizi sonucuna göre, eğitim düzeyi, sportif kendine güven düzeyini istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde yordamamaktadır ($p>0,05$) ve varyansın yalnızca %0,2'sini açıklamaktadır. Model 2 de, mobbinge maruz kalma düzeyi ve eğitim düzeyinin birlikte sportif kendine güven düzeyini %6,9 oranında açıkladığı ve mobbinge maruz kalma düzeyinin, sportif kendine güven düzeyine etkisinin, eğitim düzeyinden etkilenmediği görülmektedir. Eğitim düzeyinin toplam varyansa etkisinin %0,2 olduğundan, R² değişimindeki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmektedir.

Tablo 16

Mobbinge Maruz Kalma Düzeyi ve Spor Yaşının Sportif Kendine Güven Düzeyine Etkisine Yönelik Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları

Model	Bağımsız Değişkenler (Yordayıcılar)	R	R ²	Değişim (R ²)	Standardize Olmayan β	Standardize β	t	Serbestlik Derecesi	F
1	Mobbing Puanı	,258	,067	,067	-,012	-,258	- 3,176***	(1,141)	10,088***
2	Mobbing Puanı Spor Yaşı	,416	,173	,106	-,009 ,179	-,192 ,333	-2,450** 4,240***	(2,140)	14,641***

*p<0,050, **p< 0,010, ***p< 0,001

Tablo 16’da mobbinge maruz kalma seviyesi ve spor yaşının, sportif kendine güven düzeyini yordamasına ilişkin çoklu regresyon analizi sonuçları yer almaktadır. Regresyon analizinde, mobbinge maruz kalma düzeyi ve spor yaşı, kendine güven düzeyinin yordayıcısı olarak kullanılmıştır. Regresyon analizi sonucuna göre, spor yaşı, sportif kendine güven düzeyini istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde yordamaktadır ve varyansın %10,6’sını açıklamaktadır. Model 2 de, mobbinge maruz kalma düzeyi ve spor yaşının birlikte sportif kendine güven düzeyini %17,3 oranında açıkladığı ve mobbinge maruz kalma düzeyinin, sportif kendine güven düzeyine etkisinin, spor yaşından etkilenmediği görülmektedir. Spor yaşının modele dahil edildiği durumda, mobbinge maruz kalma düzeyinin, sportif kendine güven düzeyi üzerindeki etkisi azalmasına rağmen devam ettiği görülmektedir. Spor yaşının toplam varyansa etkisinin %10,6 olduğu, R² değişimindeki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmektedir. Spor yaşının, sportif kendine güven düzeyine olumlu etki ettiği ve spor yaşında meydana gelen bir birimlik değişimin, sportif kendine güven düzeyinde 0,179 birimlik artış sağladığı görülmektedir.

Tablo 17

Mobbinge Maruz Kalma Düzeyi ve Millilik Durumunun Sportif Kendine Güven Düzeyine Etkisine Yönelik Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları

Model	Bağımsız Değişkenler (Yordayıcılar)	R	R ²	Değişim (R ²)	Standardize Olmayan β	Standardize β	t	Serbestlik Derecesi	F
1	Mobbing Puanı	,258	,067	,067	-,012	-,258	-3,176***	(1,141)	10,088***
2	Mobbing Puanı Millilik	,335	,113	,046	-,012 -,334	-,298 -,217	-3,682*** -2,680***	(2,140)	8,857***

*p<0,050, ***p<0,001

Tablo 17’de mobbinge maruz kalma seviyesi ve millilik durumunun, sportif kendine güven düzeyini yordamasına ilişkin çoklu regresyon analizi sonuçları yer almaktadır. Regresyon analizinde, mobbinge maruz kalma düzeyi ve millilik durumu, kendine güven düzeyinin yordayıcısı olarak kullanılmıştır. Regresyon analizi sonucuna göre, millilik durumu, sportif kendine güven düzeyini istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde yordamaktadır ve varyansın %4,6’sını açıklamaktadır. Model 2 de, mobbinge maruz kalma düzeyi ve millilik durumunun birlikte sportif kendine güven düzeyini %11,3 oranında açıkladığı ve mobbinge maruz kalma düzeyinin, sportif kendine güven düzeyine etkisinin, millilik durumundan etkilenmediği görülmektedir. Milliliğin modele dahil edildiği durumda, mobbinge maruz kalma düzeyinin, sportif kendine güven düzeyi üzerindeki anlamlı etkisinin devam ettiği görülmektedir (p<0,001). Millilik durumunun toplam varyansa etkisinin %4,6 olduğu, R² değişimindeki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmektedir.

Tablo 18

Mobbinge Maruz Kalma Düzeyi ve Medeni Durumun Sportif Kendine Güven Düzeyine Etkisine Yönelik Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları

Model	Bağımsız Değişkenler (Yordayıcılar)	R	R ²	Değişim (R ²)	Standardize Olmayan β	Standardize β	t	Serbestlik Derecesi	F
1	Mobbing Puanı	,256	,067	,067	-,012	-,256	-3,131***	(1,141)	9,805***
2	Mobbing Puanı Medeni Durum	,304	,094	,027	-,011 -,238	-,250 -,165	-3,094*** -2,042*	(2,140)	7,098***

*p<0,050, ***p<0,001

Tablo 18’de mobbinge maruz kalma seviyesi ve medeni durumun, sportif kendine güven düzeyini yordamasına ilişkin çoklu regresyon analizi sonuçları yer almaktadır. Regresyon analizinde, mobbinge maruz kalma düzeyi ve medeni durum, kendine güven düzeyinin yordayıcısı olarak kullanılmıştır. Regresyon analizi sonucuna göre, medeni durum, sportif kendine güven düzeyini istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde yordamaktadır ve varyansın %2.7’sini açıklamaktadır. Model 2 de, mobbinge maruz kalma düzeyi ve medeni durumun birlikte sportif kendine güven düzeyini %9.4 oranında açıkladığı ve mobbinge maruz kalma düzeyinin, sportif kendine güven düzeyine etkisinin, medeni durumdan etkilenmediği görülmektedir. Medeni durumun modele dahil edildiği durumda, mobbinge maruz kalma düzeyinin, sportif kendine güven düzeyi üzerindeki anlamlı etkisinin devam ettiği görülmektedir ($p<0.001$). Medeni durumun toplam varyansa etkisinin %2.7 olduğu, R^2 değişimindeki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmektedir.

BÖLÜM V

TARTIŞMA VE SONUÇ

Çalışmanın bu bölümünde sporcuların mobbinge maruz kalma düzeyleri ile sürekli sportif kendine güven düzeyleri çeşitli değişkenler açısından incelenmiş, elde edilen bulgulara dair sonuçlar daha önce yapılan çalışmalarla karşılaştırılarak tartışılmıştır.

5.1. Tartışma

Bu çalışmada elit voleybolda mobbinge maruz kalma düzeyinin sürekli sportif kendine güven düzeyine etkisi çeşitli değişkenler açısından incelenmiş, mobbinge maruz kalmanın sürekli sportif kendine güveni anlamlı bir şekilde yordayıp yordamadığı araştırılmıştır.

Çalışmamızda mobbinge maruz kalma düzeyi ile yaş grupları arasında anlamlı farklılık görülmemektedir. Ancak sportif kendine güven düzeyinin yaş gruplarına göre anlamlı şekilde farklılaştığı görülmüştür. Çoklu karşılaştırma test sonuçlarına göre anlamlı farklılık 17-22 ve 35-40 yaş grupları arasında olduğu görülmüş, 35-40 yaş grubunun 17-22 yaş grubuna göre daha yüksek sportif kendine güven düzeyine sahip olduğu tespit edilmiştir. Bu durum saha içinde geçirilen sürenin ve elde edilen başarıların çokluğuyla açıklanabilir. İki farklı yaş kategorisindeki sporcu grubu kıyaslandığında bu farkın tecrübeden kaynaklandığını söylemek mümkündür. Aynı zamanda 17 yaşındaki bir sporcunun katıldığı turnuvaların niteliğiyle 35 yaşındaki profesyonel bir voleybolcunun katıldığı turnuvaların niteliği arasında da fark olacağı unutulmamalıdır. Ulusal ve uluslararası platformlarda katılım sağlanan turnuvaların seviyesi farklılık gösterecektir. Bunların yanı sıra 17 yaşındaki

bir sporcunun saha içinde yaptığı hatalar göze batabilir ve etrafından alacağı tepkiler bireyin güven seviyesini olumsuz etkileyebilir. (Katılınan turnuvanın içeriği, saha içinde takım arkadaşlarından gördüğü yardım ve saygı düzeyi.) Bu çalışmaya paralel olarak Vurgun (2010) çalışmasında yaşla birlikte sportif kendine güven düzeyinin de artış gösterdiğini belirtmiştir. Çetinkaya (2015), takım sporları özelinde yaptığı çalışmada yaş ilerledikçe artan sportif kendine güven düzeyi olduğunu tespit etmiştir. Perry ve Williams (1998), tenisçilerle yaptıkları çalışmada üst düzey sporcularda sportif kendine güven düzeyinin daha yüksek olduğu sonucuna varmıştır. Üst düzey sporcuların uzun süredir bu işi profesyonel olarak yaptığı düşünüldüğünde, yaş ilerledikçe artan sportif kendine güven düzeyi elde ettiğimiz sonuçlarla benzerlik gösterdiği görülmektedir. Benzerlik gösteren çalışmaların aksine Karagün (2014), yaptığı araştırmada sportif kendine güven düzeyinin yaş gruplarına göre farklılaşmadığı sonucunu elde etmiştir. Tüm bu sonuçlara bağlı olarak uzun yıllar saha içerisinde yer alan bireylerin çoğunlukla daha yüksek kendine güven seviyesine sahip olduklarının söylemek doğru olacaktır.

Çalışmamızda mobbinge maruz kalma ve sportif kendine güven düzeyinin eğitim düzeyine göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Profesyonel sporcuların eğitim hayatında geçirdikleri süre sedanter bireylere göre daha kısa olabilmektedir. Spor hayatı ve eğitim hayatı farklı şehirlerde devam eden birçok sporcu bulunmaktadır. Bu durumda hangi düzeyde olursa olsun sportif kendine güven seviyesinde anlamlı farklılık olmamasını anlayabilmek mümkündür. Çünkü eğitim hayatı ve profesyonel spor hayatı iki ayrı yaşam tarzıdır. Dolayısıyla voleybolcular özelinde eğitim hayatında edinilen bilgi ya da başarının spor hayatını sportif kendine güven anlamında etkilemediği düşünülebilir. Ancak yapılan diğer çalışmalarda farklı sonuçlar olduğunu görmek mümkündür. Çalışmamıza paralel olarak Öztürk vd. (2016) elde ettikleri bulgularda judocularda SSKG (Sürekli Sportif Kendine Güven) düzeyinin eğitim durumuna göre anlamlı şekilde farklılaşmadığını belirtirken, Aygün ve Öztaşyonar (2019) buz hokeyi sporcularıyla yaptığı çalışmada eğitim düzeyi lise olan sporcuların SSKG düzeylerinin, lisans ve lisans üstü eğitim düzeyindeki sporculara kıyasla anlamlı derecede yüksek bulmuştur. Cihan ve Dişlitaş (2021) ise amatör

futbolcuların SSKG düzeylerinin lise grubunun lehine anlamlı olarak farklı olduğunu tespit etmiştir. Akgönül, Özen ve Dilekçi (2023) amatör futbolcularla yaptıkları çalışmada SSKG düzeyinin eğitim durumuna göre anlamlı düzeyde değişmediği görülmüştür. Bu bilgiler ışığında sporcuların SSKG düzeylerinin eğitim durumuna göre değişiklik gösterdiği görülmektedir. Bu farkın yapılan spor branşıyla ilgili olabileceği düşünülmektedir. Mobbinge maruz kalma düzeyi eğitim düzeyine göre değişiklik gösterebilecek bir olgu olmasına rağmen, çalışmamızda mobbinge maruz kalma ve eğitim düzeyi arasında anlamlı farklılık bulunamamıştır. Oysa mobbing olgusunun ne olduğunu, niçin yapıldığını, isteyerek ya da istemeden mobbing olayına dahil olup olmadığını anlamak, bireyin eğitim hayatında karşılaşılabileceği bilgilerle farkına varabileceği bir durum olabilir. Nitekim araştırmalar incelendiğinde Salman ve Yalçındağ (2017) sporcularla yaptığı çalışmada lisans eğitimi alan sporcuların en yüksek puana sahip olduklarını, en düşük puanın ise ilköğretim seviyesinde olduğunu belirtmiştir. Kızılkoca ve Gür (2011) profesyonel futbolcularla yaptıkları çalışmada mobbinge maruz kalma düzeyinin eğitim seviyesi bakımından anlamlı farklılık göstermediğini tespit etmişlerdir.

Çalışmamızda mobbinge maruz kalma düzeyinin spor yaşına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Ancak sportif kendine güven düzeyinin spor yaşına göre anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmüştür. Elde edilen sonuçlara göre 12+ spor yaşı bulunan bireylerin 6-8 yıl ve 9-11 yıl spor yaşı bulunan bireylere göre daha yüksek düzeyde sportif kendine güvene sahip olduğu görülmüştür. Bu durumun Tablo 7’de elde ettiğimiz sonuçlarla benzerlik gösterdiği düşünülebilir. Dolayısıyla uzun süredir bu işi yapan, sayısız maç ve turnuva oynamış sporcuya kıyasla sahada daha az vakit geçirmiş sporcuların sportif kendine güven düzeyleri arasında fark olması normal kabul edilebilir. Aynı heyecanı ve deneyimi yıl farkıyla daha fazla yaşamış bireylerin tecrübeli olarak da adlandırılabilceğini düşündüğümüzde yaş ve spor yılındaki artışın nedeni olarak tecrübe kazanımının önemli olduğunu söylemek mümkündür. Çalışmamıza paralel olarak Çetinkaya (2015) lisans süresi 16 yıl ve daha fazla olan sporcuların SSKG düzeylerini lisans süresi 10 yıl ve daha az olan sporculardan yüksek bulmuştur. Benzer biçimde Perry ve Williams

(1998) araştırmaya katılan tenisçileri başlangıç düzeyi, orta düzey ve üst düzey olarak sınıflandırmış, üst düzey sporcu grubunun daha yüksek kendine güvene sahip olduğunu tespit etmişlerdir. Karagün (2014), çalışmasında sporcuların spor yılına göre kendine güven düzeylerini incelemiş, en yüksek puana 10-12 yıl grubunda, en düşük puana ise 1-3 yıl grubunda rastlamıştır. Akgönül, Özen ve Dilekçi (2023)'nin amatör futbolcular ile yaptıkları çalışmada SSKG düzeylerinin spor yaşına göre anlamlı düzeyde farklılaştığını tespit etmişlerdir. Işık (2018) profesyonel ve amatör futbolcularla yaptığı çalışmada SSKG düzeyi ve spor yılı arasında anlamlı ilişki olduğunu, spor yılının SSKG düzeyini pozitif yönde etkilediğini belirtmiştir.

Çalışmamızda mobbinge maruz kalma düzeyi ve sportif kendine güven düzeyinin cinsiyete göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Türkçapar, Atasoy ve Bolat (2023) judocularla yaptıkları çalışmada cinsiyet değerlerinde anlamlılık bulmuş, erkeklerin SSKG puanının kadınlara göre daha yüksek olduğunu tespit etmişlerdir. Öztürk vd. (2016) judocularla yaptıkları çalışmada cinsiyete göre anlamlı farklılık bulamamıştır. Çetinkaya (2015) çalışmasında erkek sporcuların kadın sporculara göre SSKG düzeylerinin daha yüksek olduğunu ifade etmiştir. Jones, Swain ve Cale (1991) araştırmalarında cinsiyet bakımından fark bulmuş, erkeklerin kadınlardan daha yüksek öz güvene sahip olduğunu belirtmişlerdir. Lingg (1991) de çalışmasında yapılan sporun türüne göre sportif kendine güvenin cinsiyete göre erkekler lehine farklılaştığını belirtmiştir. Karagün (2014) yaptığı çalışmada kadın sporcuların kendine güven düzeylerinin erkeklerden daha yüksek olduğunu tespit etmiştir. Aygün ve Öztaşyonar (2019) buz hokeyi sporcularıyla yaptıkları çalışmada erkekler lehine anlamlı farklılık olduğunu belirtmiştir. Literatüre bakıldığında cinsiyet ve sportif kendine güven düzeyiyle ilgili farklı sonuçlar olduğu görölmektedir. Elde edilen farklı sonuçların yapılan spor branşına göre de farklılık gösterdiği düşünölebilir. Örneğin küçük yaştan itibaren erkeklerin oynamaya başladığı futbol branşında sportif kendine güven düzeyinin yüksek bulunması normal karşılanabilir. Akgönül, Özen ve Dilekçi'nin (2023) futbolcularla yaptığı çalışma bu sonucu destekler niteliktedir. Bunun yanında her alanda öne çıkarılmaya çalışılan ataerkil toplum yapısı ve dolayısıyla erkeklerin daha özgür yetiştirilmesi genellikle

erkeklerin lehine çıkan sportif kendine güven farkını açıklamaya yardımcı olabilmektedir. Voleybol dendiğinde akla ilk olarak kadın ya da erkek kavramı gelmemektedir. Bu nedenle cinsiyetin voleybol branşına yüklediği bir anlam bulunmamaktadır. Voleybol branşında sportif kendine güven düzeyini kadın ya da erkek olmanın değil bulunduğunuz takımın statüsü ve katıldığınız müsabakaların önemi belirleyebileceği düşünülebilir. Aynı durum mobbinge maruz kalma düzeyi içinde geçerlidir. Başarı hedefi büyüdükçe yani bulunulan takımın statüsü önem kazandıkça mobbinge maruz kalma düzeyi değişiklik gösterebilir. Ancak bunun (en azından voleybol özelinde) cinsiyetle ilgisi yoktur. Çalışmamızda da görüldüğü üzere mobbinge maruz kalma düzeyi cinsiyete göre farklılık göstermemektedir. Bu çalışmaya paralel olarak Buğdaycı ve Demirel (2019) bireysel ve takım sporlarında mücadele eden sporcularla yaptığı çalışmada mobbinge maruz kalma düzeyinde cinsiyet bakımından farklılık görülmediğini belirtmiştir. Salman ve Yalçındağ (2017) yaptıkları çalışmada cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılığa rastlamamışlardır.

Çalışmamızda elde edilen sonuçlara göre mobbinge maruz kalma düzeyinin millilik durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı tespit edilmiştir. Milli sporcuların mobbinge maruz kalma düzeylerinin milli olmayanlara göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu durum göz önünde bulundurulduğunda milli sporcuların bulundukları konum ve katıldıkları turnuvaların nitelikleri bakımından sorumluluklarının ve başarı baskısının daha fazla olduğunu söylemek mümkündür. Milli arma taşımanın beraberinde göz önünde olmaları, başarı bekleyen kitlenin büyüklüğü ve uluslararası arenadaki kişisel ve ulusal performans kaygısı nedeniyle bulundukları çevreden ve günümüzün vazgeçilmezi haline gelen sosyal medyadan her türlü eleştiri ve mobbinge maruz kaldıkları düşünülebilir. Bu baskı daha önce milli formayı giymemiş ve o seviyede yarışma şansı bulamamış sporcularda daha az görülebileceğinden milli olmayan sporcularda mobbinge maruz kalma düzeyi milli sporculara göre daha düşük olması normal karşılanabilir. Salman ve Yalçındağ (2017) çalışmamıza paralel olarak mobbinge maruz kalma puanlarının milli sporcularda daha yüksek olduğu, milli olmayan sporcuların mobbinge maruz kalma puanlarının daha düşük olduğunu belirtmişlerdir. Sonuçlar incelendiğinde araştırmaya katılan sporcuların 65'i

milli, 78'i milli oyuncu olamamakla birlikte sportif kendine güven düzeyinin millilik durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği görülmektedir. İlginç bir durum olduğunu söylemek mümkündür. Çünkü ulusal arenalarda mücadele etmiş ve bu alanda daha fazla başarı göstermiş sporcuların sportif kendine güven düzeyinin yüksek olması beklenir. Ancak bu araştırma sonuçlarına göre anlamlı fark görülmemektedir. Bunun nedeni araştırmaya katılan sporcuların çoğunluğunun 17-22 ve 23-28 yaş aralığında olması ve genç kuşağın gelişen zamanla birlikte eskilere nazaran çok daha öz güvenli hareket edebilmesi olarak açıklanabilir. Öyle ki milli olmak ya da olmamak onlar için ayırt edici ya da sportif kendine güveni etkileyecek bir etken olmayabilir. Bu bağlamda milli olmadığı halde sadece profesyonel voleybolcu olmanın verdiği öz güvenle hareket ettikleri düşünülebilir. Vurgun (2010), Çetinkaya (2015) ve Öztürk vd. (2016) çalışmalarında bizim bulgularımıza paralel olarak sporcuların sportif kendine güven düzeyleriyle milli olma durumları arasında anlamlı bir fark bulunmadığını belirtmişler. Mahoney, Gabriel ve Perkins (1987)'in sporcuların üst düzey performanslarını ve psikolojik yönetim kabiliyetlerini inceledikleri çalışmada elit sporcuların kendine güven düzeylerinin elit olmayan sporculara göre daha yüksek ve tutarlı olduğu tespit edilmiştir. Aygün ve Öztaşyonar (2019) buz hokeyi sporcularının sürekli sportif kendine güven düzeyleri ile millilik durumu arasında anlamlılık tespit etmiş, farkın milli sporcular lehine olduğunu belirtmiştir.

Çalışmamızda elde edilen sonuçlara göre mobbinge maruz kalma düzeyi ve sportif kendine güven düzeyinin medeni duruma göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Yalçındağ (2014) yaptığı çalışmada mobbinge maruz kalma düzeyi ile medeni durum arasında anlamlı bir farklılığa rastlamamıştır. Karagün (2014) de çalışmasında, sporcuların sportif kendine güven düzeyinin medeni durum değişkeninden etkilenmediğini belirtmiştir. Spor özelinde düşünüldüğünde kişinin evli ya da bekar olması, spor hayatında mobbinge maruz kalma durumunu ya da kendine olan güven düzeyini etkilememesi anlaşılabilir bir durumdur. Çünkü ev yaşantısında ve spor hayatında karşılaşılan durumlar bambaşkadır. Bir sporcunun evli diye daha az mobbinge maruz kalması ya da bekar diye sportif kendine güven düzeyinin yüksek olması mümkün değildir. Dolayısıyla sporcuların medeni halini saha içinde yaşadığı

mobbinge ya da ma esnasında hissettiği sportif kendine güven duygusuyla ilişkilendirmemesi normal karşılanabilir.

Çalışmamızda Tablo 13'ten Tablo 18'e kadar olan bölümde çalışmanın hiyerarşik regresyon tablolarına yer verilmiş, mobbinge maruz kalma düzeyinin sporcuların sportif kendine güven düzeylerine etkisi çeşitli değişkenler açısından incelenmiştir. Yapılan inceleme sonucunda mobbinge maruz kalma düzeyinin, sporcuların sportif kendine güven düzeylerini etkilediği görülmüş ve bu durum istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

Sportif kendine güven düzeyinin azalmasına neden olarak mobbing, devamlı eleştirilen, dışlanan, sözlü ya da fiziksel kaba davranışlara maruz kalan bireylerin kendilerine olan inançlarını zayıflatabilir ve duygusal açıdan yıpranmalarına neden olabileceği söylenebilir. Bu durum başarı ve rekabetin ön planda olduğu performans sporlarına indirgendiğinde daha belirgin bir hal alabilir. Mobbinge maruz kalan kişilerin yeteneklerine olan güvenini kaybetmeye, kendini sorgulamaya başlamasıyla birlikte performansında düşüşler yaşadığı grlmektedir. Günümüzde giderek ne çıkan voleybol branşında artan başarı beklentisi ve hitap ettiği kitlenin büyümesiyle birlikte güzel sonuçlar elde edildiğinde coşkulu büyük kalabalıklar olduğu gibi, mağlubiyet yaşanması durumunda sözlü ve yazılı olarak çeşitli platformlarda veya yüz yüze gelindiğinde mobbing derecesine gelen ve sporcuların psikolojik olarak sarsılmasına neden olan saldırılara, imalara, alaycı davranışlara ve kmsemelere maruz kaldığı görülebilir. Bu durum ister istemez insani duygulara sahip sporcuların da zihinsel olarak yıpranmasına, performanslarına olan inançlarının azalmasına ve giderek sportif güven kaybına neden olabilir. Öyle ki sırf bu yüzden konuşulan, söylenen ve yazılan hiçbir şeyi görmemek adına yaşanan mağlubiyet anlarında sosyal medyadan uzak durmalarına neden olabilmektedir. Öte yandan yaşanan mobbing sadece sosyal medya ya da izleyici kitlesinden değil, bireylerin yer aldığı spor kulübünden, yönetimden, teknik ekipten veya takım arkadaşlarından kaynaklanabilmektedir. Performans odaklı sporlarda rekabet fazla olduğundan, mobbing yaşanma ihtimalinin artması da kaçınılmazdır. Gerek kadının kadına yaptığı, erkeğin kadına yaptığı, erkeğin erkeğe yaptığı, hiyerarşik düzende yaşı büyük olanların daha genç olanlara yaşattığı, genç yaşta ne çıkan performansı yüzünden yaşça

büyük kişilerin eleştirilerine, yetersiz performansı dolayısıyla aşağılamalara maruz bırakılması gibi durumlar mobbing davranışları olarak sahada performans göstermeye çalışan sporcuların sportif kendine güven düzeylerinde ciddi düşüşler yaşanmasına neden olabilir.

Yaş her sporcu için farklı etkilere sahip olabilir. Yaşla birlikte sportif kendine güveni artan sporcular olabilir ancak mobbinge maruz kalma düzeyi her yaş grubunda sportif kendine güveni farklı şekilde etkileyebilir. Bireylerin yaşadıkları deneyimler sonucu maruz kaldıkları mobbinge nasıl tepki vereceği, sportif kendine güven düzeylerinin de belirleyici olabilir. Mobbinge maruz kalan bireylerin yaşadığı aile ve sosyal çevrenin desteği bireyin sportif kendine güven düzeyinin etkilenmemesine veya artmasına neden olabilir. Dolayısıyla mobbinge maruz kalma düzeyinin sportif kendine güven düzeyine etkileri yaşa göre değişiklik gösterebilir veya yaşın bu etkiyi değiştirmesine neden olabilir. Tablo 13'te mobbinge maruz kalma düzeyi ve yaşın birlikte SSKG düzeyini %11 oranında açıkladığı görülürken, mobbinge maruz kalmanın sportif kendine güvene etkisinin yaştan olumsuz yönde etkilenmediği görülmektedir. Mobbinge maruz kalma düzeyi sportif kendine güveni olumsuz etkilerken, yaş, sportif kendine güveni olumlu yönde etkilemektedir. Mobbinge maruz kalma düzeyi ve yaşın birlikte sportif kendine güven düzeyini %11 oranında açıkladığı ve mobbinge maruz kalma düzeyinin, sportif kendine güven düzeyine etkisinin yaştan etkilenmediği görülmektedir.

Mobbinge maruz kalma düzeyinin sportif kendine güven düzeyine etkisi cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde mobbingi erkeklerin ve kadınların nasıl algıladığını da düşünmek gerekir. Erkek sporcuların genelde daha güçlü, dayanıklı ve duygusal açıdan kontrollü olmaları beklenir. Bu nedenle erkeklerin maruz kaldıkları mobbing davranışlarını kabul etmek istemediği ve paylaşmaktan kaçındığı düşünülebilir. Çünkü bunun insanların zayıflık olarak görülmesinden çekinebilirler. Bu da performanslarında düşüşlere neden olabilir. Aynı zamanda takım içindeki hiyerarşik düzen, baskın karakterler ve güç dinamikleri de sportif kendine güveni düzeyini etkileyen durumlar olduğu söylenebilir. Kadınlar toplumsal normlar nedeniyle duygularını paylaşmaya daha açık olan taraftır. Bu

nedenle sosyal ve duygusal açıdan daha fazla etkilendikleri söylenebilir. Kadın sporcular arasında mobbing dedikodu, dışlama ve duygusal taciz şeklinde daha sık görülebilir. Dolayısıyla bu durum performans ve her an eleştirilme kaygısıyla birlikte sportif kendine güven düzeyinde düşüşler yaşanmasına neden olabileceği düşülebilir. Tablo 14 incelendiğinde, cinsiyetin mobbingin etkisini değiştirmede ve ayrıca cinsiyetin de sportif kendine güven düzeyini etkilediği görülmektedir. Şöyle söylenebilir; cinsiyet sportif kendine güven düzeyinde küçükte olsa bir etkiye sahipken, mobbingin sportif güven üzerindeki etkisini değiştirici bir güce sahip değildir.

Daha önce de bahsedildiği gibi sporcuların eğitim hayatlarında kopukluk yaşandığı görülmektedir. Spor hayatı ve eğitim hayatı farklı şehirlerde devam eden birçok sporcu bulunmaktadır. Bu nedenle düzenli bir eğitim hayatı olmayan ve eğitimine nadiren devam edebilen sporcuların maruz kaldığı mobbing seviyesi, aldıkları eğitimden etkilenmeyerek sportif kendine güven üzerinde de anlamlı bir farklılık oluşturmaz. Bu durum performans sporu yapan bireyler için normal karşılanabilir. Çalışmamızda Tablo 15'te görüldüğü üzere, mobbinge maruz kalma düzeyinin sportif kendine güven düzeyine etkisi eğitim düzeyi ile değerlendirildiğinde, eğitim düzeyinin sportif kendine güven düzeyini istatistiksel olarak anlamlı şekilde yordamadığı ($p>0,05$) ve mobbinge maruz kalma düzeyinin SSKG düzeyine etkisinin eğitim düzeyinden etkilenmediği görülmüştür. Eğitim düzeyinin toplam varyansa %0,2'lik etkisi R^2 de anlamlı bir fark oluşturmamıştır.

Spor yaşı daha az olan ve mobbinge maruz kalan genç sporcular, yaşadıkları olumsuz deneyimler sebebiyle daha çekingen, hata yapmaktan korkan ve nispeten daha içe kapanık bireyler olarak spor hayatına devam edebilmektedir. Bu durum spor yaşantılarında olumsuz etkiler yaratabilir ve genç olmaları sebebiyle duygusal olarak da hasar almalarına neden olabilir. Dolayısıyla kendilerinden performans beklendiği durumlarda kararlı bir duruş sergileyemeyebilirler. Bu da tamamen azalan sportif kendine güven duygularıyla alakalı olabilir. Ancak daha olgun ve sporda geçirdiği süre sebebiyle daha fazla deneyime sahip olan sporcular süreci daha sakin ve akılcı yönetebilir. Yetişkinlerde sportif kendine güven daha önceki başarı ve deneyimlerle de destekleneceğinden bu durum mobbingin etkisinin

azalmasına neden olabilir. Mobbinge maruz kalma düzeyi ve spor yaşının sportif kendine güven etkisi düşünüldüğünde spor yaşıyla değişkenlik gösteren kişilik özellikleri, başa çıkma yöntemleri ve bireysel deneyimlerin etkili olduğu düşünülebilir. Tablo 16’da mobbinge maruz kalma düzeyinin sportif kendine güven düzeyine etkisi spor yaşı ile değerlendirildiğinde, spor yaşı SSKG düzeyini %10,6 oranında açıklarken, mobbinge maruz kalma ve spor yaşı SSKG düzeyini %17,3 oranında açıkladığı görülmektedir. Spor yaşının modele dahil edildiği durumda, mobbinge maruz kalma düzeyinin, sportif kendine güven düzeyi üzerindeki etkisi azalmasına rağmen devam ettiği görülmektedir. Spor yaşının toplam varyansa etkisinin %10,6 olduğu, R^2 değişimindeki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmektedir. Spor yaşının, sportif kendine güven düzeyine olumlu etki ettiği ve spor yaşında meydana gelen bir birimlik değişimin, sportif kendine güven düzeyinde 0,179 birimlik artış sağladığı görülmektedir. Mobbinge maruz kalma düzeyi arttıkça sportif kendine güven düzeyinin azaldığını ve spor yaşı arttıkça sportif kendine güven düzeyinin de arttığı görülmektedir.

Millilik durumu göz önünde bulundurulduğunda, milli sporcuların devamlı üst düzeyde yarışmaları ve belli seviyedeki stresi yönetebilmelerinden kaynaklı psikolojik olarak daha dayanıklı olduğu söylenebilir. Bu durum onları mobbing davranışları karşısında daha dirençli hale getirebilir. Dolayısıyla sportif kendine güven düzeylerinin olaylardan hemen etkilenebilmemesi mümkündür. Ancak milli sporcularda başarı beklentisinin daha yüksek olduğu unutulmamalıdır. Milli olmayan sporcuların milli olanlara göre başarı ve tanınmışlık oranları daha az olacağından bu durum sportif kendine güven düzeylerine olumsuz yansıyabilmektedir. Yaşanan deneyim eksikliğinden ve karşılaştıkları baskının şiddetinin az oluşundan kaynaklı olarak mobbinge karşı savunma sistemleri daha zayıf olduğu düşünülebilir. Olaylardan daha çabuk etkilenebilir ve sportif kendine güven düzeylerinde düşüşler yaşayabilirler. Milli sporculara göre daha az başarı baskısı yaşadığı düşünüldüğünde, mobbinge maruz kalma oranında azalma yaşanması mümkün olduğu söylenebilir. Mevcut çalışmada Tablo 17’de yer alan mobbinge maruz kalma düzeyinin sportif kendine güven düzeyine etkisi millilik durumu ile değerlendirildiğinde, millilik

durumunun toplam varyansa etkisinin %4,6 olduğu, R^2 değişimindeki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu görölmektedir. Model 2 de, mobbinge maruz kalma düzeyi ve millilik durumunun birlikte sportif kendine güven düzeyini %11 oranında açıkladığı ve mobbinge maruz kalma düzeyinin, sportif kendine güven düzeyine etkisinin, millilik durumundan etkilenmediği görölmektedir. Milliliğin modele dahil edildiği durumda, mobbinge maruz kalma düzeyinin, sportif kendine güven düzeyi üzerindeki anlamlı etkisinin devam ettiği görölmektedir ($p<0,001$). Millilik durumunun sportif kendine güven düzeyini etkilediği ancak mobbinge maruz kalmanın bu etkiyi değiştirmedeği görölmektedir. Bu durum sporcuların millilik durumu ile sportif kendine güvenleri arasında pozitif ilişkiyi ifade ederken, mobbinge maruz kalmanın sporcular üzerinde olumsuz etki ettiğini ifade etmektedir.

Yapılan analizler sonucun medeni durumun sportif kendine güven düzeyini anlamlı şekilde yordadığı görölmektedir. Bu durum sporcuların özel hayatlarında yaşadıkları değişimin sportif kendine güven düzeyini etkileyebileceğini göstermektedir. Evli olan sporcuların daha az değişen duygu durumları ya da bekar bireylerin özel hayatında yaşadığı iniş ve çıkışların sahadaki performansa etki edebileceği ve dolayısıyla alınan sonuçlar neticesinde sportif kendine güven düzeyinin etkilenebileceği düşünölebilir. Ancak Model 2 de mobbinge maruz kalma düzeyinin, sportif kendine güven düzeyine etkisinin, medeni durumdan etkilenmediği görölmektedir. Mobbinge maruz kalma düzeyinin sportif kendine güven düzeyine etkisi medeni durum ile değerlendirildiğinde, medeni durumun toplam varyansa etkisinin %2,7 olduğu, R^2 değişimindeki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu görölmektedir.

Literatür incelendiğinde mobbing ve sportif kendine güveni ayrı ayrı konu alan birçok çalışmanın mevcut olduğunu, ancak mobbinge maruz kalmanın sportif kendine güven düzeyine etkisinin incelendiği bir çalışmaya rastlanmadığı görölmüştür. İlgili çalışmaların artmasıyla konunun daha fazla aydınlatılacağı düşünölmektedir.

5.2. Sonuç

Araştırmanın sonucunda elde edilen bulgular neticesinde mobbinge maruz kalma düzeyinin yaş grupları, eğitim düzeyi, spor yaşı, cinsiyet ve medeni durum değişkenlerine göre anlamlılık göstermediği, millilik durumuna göre anlamlı şekilde farklılaştığı tespit edilmiştir. Sürekli sportif kendine güven düzeyi yaş ve spor yaşına göre anlamlı düzeyde farklılaşırken, cinsiyet, eğitim düzeyi, medeni durum ve millilik durumuna göre anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Mobbinge maruz kalma düzeyinin sürekli sportif kendine güven düzeyini anlamlı şekilde yordadığı, mobbinge maruz kalma ve yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi, spor yaşı, medeni durum, millilik durumu birlikte değerlendirildiğinde mobbingin etkisi sabit kalırken değişkenlerin bireysel katkısı yaş değişkeni için %4,3, cinsiyet değişkeni için %2,6, eğitim düzeyi için %0,2, spor yaşı için % 10,6, millilik durumu için %4,6 ve medeni durum için %2,7 olduğu tespit edilmiştir.

5.3. Öneriler

- Çalışmanın farklı voleybol ligi kategorilerinde ayrı ayrı yapılması,
- Mobbing davranışlarıyla ilgili farkındalığın artırılması,
- Sportif kendine güveni etkileyebileceği düşünülen farklı değişkenlerle çalışma yapılması sağlanabilir.

KAYNAKLAR

- Açıkada, C., & Ergen, E. (1990). *Spor ve bilim*. Ankara: Büro-Tek.
- Akagündüz N. (2006). *İnsan yaşamında özgüven kavramı*. İstanbul: Ümraniye Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlüğü.
- Akgeyik, T., Delen, M. G., & Uşen, Ş. (2013). *Çalışma yaşamında psikolojik taciz*. Ankara: Özyurt.
- Akgeyik, T., Delen, M. G., Uşen Ş. & Omay, U. (2009). İşyerinde psikolojik taciz olgusu: Niteliği, yaygınlığı ve mücadele stratejisi. In *Journal of Social Policy Conferences* (No. 56). Istanbul University.
- Akgönül, E. K., Gökmen, Ö. & Dilekçi, U. (2023). Amatör futbolcularda sportif sürekli kendine güven düzeyinin farklı değişkenler açısından incelenmesi. *Kafkas Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 3(3), 137-149.
- Akı, Işın (2006). Yaşamaya izin verildikçe ayakta kalan terör: Mobbing. *Human Resource Dergisi*, Ağustos 2006.
- Anderson, C. B. (2004). Athletic identity and its relation to exercise behavior: Scale development and initial validation. *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 26, 39–56.
- Aracı, H. (1998). *Okullarda Beden Eğitimi*. Ankara: Montaj.
- Aslan, C. S. (2011). Türkiye 3. liginden 2. lige yükselen bir erkek voleybol takımının fiziksel ve fizyolojik profili. *Spor Hekimliği Dergisi*, 46(4), 119-127.

- Aygün, M. & Öztaşınar, Y. (2019). Buz hokeyi sporcularının sportif sürekli kendine güven özelliklerinin incelenmesi. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 17(3), 202-212.
- Atman, Ü. (2012). İşyerinde psikolojik terör: Mobbing. *Sağlıkta Performans ve Kalite Dergisi*, 3(1), 157-174.
- Bandura, A. (1986). Social foundations of thought and action. *Englewood Cliffs, NJ*, 1986 2, 23-28.
- Bandura, A. (Ed.). (1995). *Exercise of personal and collective efficacy in changing societies*. Self-Efficacy in Changing Societies. New York: Cambridge University.
- Bandura, A. (1997). *Self-efficacy, the exercise of control*. New York: W. H. Freeman and Company.
- Bandura, A., & Ramachaudran, V. S. (1994). *Encyclopedia of human behavior*. New York: Academic.
- Baumann, S. (1994). *Uygulamalı Spor Psikolojisi* (Çev. C. İkizler, AO Özcan). İstanbul: Alfa.
- Başer, E. (1998). *Uygulamalı Spor Psikolojisi*. 3. Basım. Ankara: Bağırman.
- Büyüköztürk, Ş. (2008). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem.
- Calmels, C., d'Arripe-Longueville, F., Fournier, J. F., & Souldard, A. (2003). Competitive strategies among elite female gymnasts: An exploration of the relative influence of psychological skills training and natural learning experiences. *International Journal of Sport and Exercise Psychology*, 1(4), 327-352.
- Cemaloğlu, N. (2007). Örgütlerin kaçınılmaz sorunu: Yıldırma. *Bilgi*, 42, 111-126.
- Cemaloğlu, N. & Şahin, E. D. (2007). Öğretmenlerin mesleki tükenmişlik düzeylerinin farklı değişkenlere göre incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 15(2), 465-484.

- Cengiz, R. (2008). *Profesyonel futbol kulübü yöneticilerinin dönüşümsel liderlik stilleri ile kulüplerinin örgüt sağlığı ve futbolcuların yıldırma (Mobbing) yaşamları arasındaki ilişki*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Cohen, R. (2016). *Sport psychology: the basics: optimising human performance*. Bloomsbury.
- Cox, R. H. (1998). *Sport psychology: concepts and applications* (No. Ed. 4). McGraw-hill.
- Cox, D., & Hoover, J. (2003). *Kızıışan ortamda liderlik*. Sistem.
- Crisfield, D. (2010). *Winning soccer for girls*. Infobase.
- Çalgın, E. R. (2003). *Niğde ilinde görev yapmakta olan beden eğitimi öğretmenlerinin mevcut durumlarının değerlendirilmesi ve meslek sorunlarının tespiti*. Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.
- Çelenk, B. (2013). *Voleybol oyun kuramı ve uygulamaları*. Ankara: Baskı Spor.
- Çetinkaya, T. (2013). *Takım sporlarında sporcu kimliği ve sürekli sportif kendine güven*. Doktora tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Çiftçi, M. C., Tolukan, E. & Yılmaz, B. (2021). Sporcuların zihinsel antrenman becerileri ile sürekli sportif öz güven düzeyleri arasındaki ilişki. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 26(1), 151-162.
- Çobanoğlu, Ş. (2005). *Mobbing: işyerinde duygusal saldırı ve mücadele yöntemleri*. İstanbul: Timaş.
- Çobanoğlu, Ş. (2005). *Mobbing ve başa çıkma yöntemleri*. İstanbul: Timaş.
- Davenport, N., Schwartz, R. D., & Elliott, G. P. (1999). *Mobbing: Emotional abuse in the American workplace*. Civil Society.
- Davenport, N., Schwartz R. D. & Elliot G. P. (2003), *Mobbing iş yerinde duygusal taciz* (O. C. Öner toy, Çev.). İstanbul: Sistem.

- Dündar, G., & Acar, A. (2008). İşyerinde psikolojik yıldırmaya (mobbing) maruz kalma sıklığı ile demografik özellikler arasındaki ilişkinin incelenmesi. *İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi*, 37(2), 111-120.
- Einarsen, S. & Raknes B. L. (1997). Harrasment in the work place and the victimization of men. *Violence and Victims*, 12, 247-263.
- Einarsen, S. (2000). Harassment and bullying at work: A Review of the Scandinavian approach. *Aggression and Violent Behavior*, 5(4), 379-401.
- Ekşici, Ş. (2009). *Kurum ve kuruluşlarda psikolojik taciz (mobbing) eylemleri ve çalışanların motivasyonu üzerine etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Eldeleklioğlu J. (2004). Çocuklarda özgüven gelişimi. *Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(2), 111-21.
- Engür M., Tok S. & Tatar A. (2006). *Durumluk ve sürekli sportif güven envanterlerinin Türkçeye uyarlanması*. 9. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi'nde sunulmuş bildiri, 3-5 Kasım, Muğla, Türkiye.
- Eralp, F., & Çotuk, M. Y. (2005). *Voleybolda temel beceriler*. Morpa Kültür.
- Eren, E. (2001). *Örgütsel davranış ve yönetim psikolojisi*. İstanbul: Beta.
- Eren, A. (2005). Korku kültürü, değerler kültürü ve şiddet. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 8(8).
- Fettahlioğlu, Ö. O. (2008). *Örgütlerde psikolojik şiddet (mobbing): Üniversitelerde bir uygulama*. Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Fein, E. C., Gilmour, J., Machin, T., & Hendry, L. (2022). *Statistics for research students: An open access resource with self-tests and illustrative examples*. University of Southern Queensland.

- Field, T. (1996). *Bully in sight: How to predict, resist, challenge and combat workplace bullying: Overcoming the silence and denial by which abuse thrives*. Success Unlimited.
- FIVB, (2021-2024). *Official volleyball rules*. Approved by the 37th FIVB World Congress 2021.
- Gangey, O., & Kerketta, I. (2006). Relationship between selected motor fitness and playing ability of volleyball players. *Sciences*, 29(1), 6-11.
- Gedikkaya, M. T. (2013). *Kamu personelinin maruz kaldığı psikolojik tacizin önlenmesine yönelik mevzuat analizi*. Gazi Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, SBE, Ankara.
- Gökdemir, K., Koç, H., Pulur, A., Özcan, O., & Özcan, K. (2009). Bayan hentbolcularda vücut kompozisyonu ile anaerobik güç arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi*, 11(1), 9-13.
- Gün, H. (2009). *Çalışma ortamında psikolojik taciz: işyeri sendromu*. Lazer.
- Güngör, M. (2007). *Çalışma hayatında psikolojik taciz olgusu: Türkiye’de hizmet sektörüne ilişkin bir araştırma*. Doktora Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Güngör, M. (2008). *Çalışma hayatında psikolojik taciz*. Derin.
- Gürhan, N. (2017). Her yönü ile akran zorbalığı. *Turkiye Klinikleri J Psychiatr Nurs-Special Topics*, 3(2), 175-81.
- Hanton, S., Mellalieu, S. D., & Hall, R. (2004). Self-confidence and anxiety interpretation: A qualitative investigation. *Psychology of sport and exercise*, 5(4), 477-495.
- Hardy, L., Jones, G. & Gould, D. (1996). *Understanding psychological preparation for sport*. John Wiley & Sons.
- Harter, S. (1978). Effectance motivation reconsidered: Toward a developmental model. *Human Development*, 21(1), 34-64.

- Hindistan, Y. S. (1998). *Çocuklar ve gençler için voleybol antrenörlüğü*. Beyaz.
- Huber, B. (1994). *Mobbing: Psychoterror am Arbeitsplatz*. Falken.
- Işık, U. (2018). Amatör ve profesyonel sporcu lisanlarına sahip futbolcuların sportif kendine güven düzeyleri ile sporcu kimlikleri arasındaki ilişki. *Spor Eğitim Dergisi*, 2(3), 26-35.
- Jennifer, D., Cowie, H., & Ananiadou, K. (2003). Perceptions and experience of workplace bullying in five different working populations. *Aggressive Behavior: Official Journal of the International Society For Research on Aggression*, 29(6), 489-496.
- Jones, G., & Swain, A. (1995). Predispositions to experience debilitating and facilitative anxiety in elite and nonelite performers. *The Sport Psychologist*, 9(2), 201-211.
- Jones G, Hanton S. & Connaughton D. (2002). What is this thing called mental toughness? an investigation of elite sport performers. *Journal of Applied Sport Psychology*, 14(3), 205-218.
- Kabamba, C., & Bailey, J. (2011). Personality differences among team and individual sport athletes. *Randolph College Sport Preferences*, 1, 2-17.
- Kantarcı, N. G. (2016). *Türk iş hukukunda mobbing*. Yüksek Lisans Tezi, Melikşah Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.
- Karabulut, Ö. (2019). *Sporcuların sportif sürekli kendine güven düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi (İstanbul/Bağcılar örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Karagöz, Y. (2019). *SPSS ve AMOS uygulamalı nitel-nicel-karma bilimsel araştırma yöntemleri ve yayın etiği*. (Güncellenmiş ve Geliştirilmiş 2. Basım), Nobel.
- Karagün E. (2014). Self-confidence level in professional athletes; an examination of exposure to violence, branch and socio-demographic aspects. *International Journal of Human Sciences*, 11(2), 744-53.
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel.

- Karcioğlu, F., & Akbaş, S. (2010). İşyerinde psikolojik şiddet ve iş tatmini ilişkisi. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 24(3), 139-161.
- Kat, H. (2009). *Bireysel sporcularla takım sporcularının stres düzeyleri ve problem çözme becerilerinin karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Erciyes Üniversitesi, Kayseri.
- Kırel, A. Ç. (2008). *Örgütlerde psikolojik taciz (mobbing) ve yönetimi*. Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Kızılkoca, M., & Gür, E. (2017) Profesyonel futbolcuların mobbinge maruz kalma sıklıklarının belirlenmesi. *The Journal of Academic Social Science*, 5(59), 564-576.
- Kilic, E. D. (2009). Psychological violence in learning organizations: A case study in Sanliurfa, Turkey. *Social Behavior and Personality: An International Journal*, 37(7), 869-879.
- Kocaekşi, S. (2010). *Hentbol bayan milli takımında zaman değişimi ve performansın grup sarginlığı, sportif kendine güven, öz-yeterlik, hedef yönelimi ve yarışma kaygısı üzerine etkisi*. Doktora Tezi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Koç, B. (2011). *Okullarda şiddet:(lise öğrencilerinde şiddet, saldırganlık ve dindarlık ilişkisi)*. E Yazı.
- Koç, H. (2004). *Profesyonel futbolcularda durumluk kaygı düzeyini etkileyen faktörlerin değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.
- Koçak, B. (2018). *Öğretmenlerin yıldırma (mobbing) ile ilgili görüşleri ve baş etme yöntemleri*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Kültür Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Konter, E. (1998). *Sporda psikolojik hazırlığın teori ve pratiği*. Bağırhan.
- Konter, E. (2006). *Spor psikolojisi el kitabı*. Nobel.

- Kök S.B. (2006). *İş yaşamında psiko-şiddet sarmalı olarak yıldırma olgusu ve nedenleri*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi İ.İ.B.F. 14. Ulusal Yönetim ve Organizasyon Kongresi Bildiriler Kitabı, 25-27 Mayıs, 433-448.
- Kumar, A., & Yadav, R. C. (2014). A comparative study on aggression between cricket and volleyball players. *IJMESS*, 3(1), 30-31.
- Kurtuldu, P. S. (2007). *İlköğretim okulu yöneticilerinin özgüven düzeyleri ile liderlik düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kuş, E. (2015). *Mobbingin motivasyona etkisi ve bir kamu kuruluşunda uygulama*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Türk Hava Kurumu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Laborde, S., Dosseville, F., & Allen, M. S. (2016). Emotional intelligence in sport and exercise: A systematic review. *Scandinavian Journal of Medicine & Science in Sports*, 26(8), 862-874.
- Lee, D. (2000). An analysis of workplace bullying in the UK. *Personnel Review*, 29(5), 593-610.
- Leymann, H. (1996). The content and development of mobbing at work. *European Journal of Work and Organizational Psychology*, 5(2), 165-184.
- Leymann, H., & Gustafsson, A. (1996). Mobbing at work and the development of post-traumatic stress disorders. *European Journal of Works and Organizational Psychology*, 5(2), 251-275.
- Lewis, D. (1999). Workplace bullying—interim findings of a study in further and higher education in Wales. *International Journal of Manpower*, 20(1/2), 106-119.
- Lokmanoğlu, S. Y. (2017). *İşyerinde psikolojik taciz-mobbing*. Ankara: Seçkin.
- Lubit, R. H. (2004). *Using emotional intelligence to survive and prosper: Coping with toxic managers, subordinates, and other difficult people*.

- Machida, M., Otten, M., Magyar, T. M., Vealey, R. S., & Ward, R. M. (2017). Examining multidimensional sport-confidence in athletes and non-athlete sport performers. *Journal Of Sports Sciences*, 35(5), 410-418.
- Mahoney, M. J., Gabriel, T. J. & Perkins, T. S. (1987). Psychological skills and exceptional athletic performance. *The Sport Psychologist*, 1, 181-199.
- Mengütay, S. (1997). *Morpa spor ansiklopedisi* içinde (c. 2, ss.156-249).
- Mercanlioğlu, Ç. (2010). Çalışma hayatında psikolojik tacizin (mobbing) nedenleri, sonuçları ve Türkiye'deki hukuksal gelişimi. *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 2(2), 37-46.
- Michaud, Y. (1986). Şiddet. (Çev. Cem Muhtaroglu). İstanbul: İletişim yayıncılık. Millî Eğitim Bakanlığı. (2006). *Eğitim Ortamlarında Şiddetin Önlenmesi ve Azaltılması Strateji ve Eylem Planı (2006-2011+)*.
- Mimaroglu, H., & Özgen, H. (2008). Örgütlerde güncel bir sorun: "Mobbing". *Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 8(15), 201-226.
- Nachmias C.F. & Nachmias D. (1996). *Research Methods in the Social Sciences*. (5th Ed.). New York: St. Martin's.
- Namie, G. (2003). Workplace bullying: escalated incivility. *Ivey Business Journal*, 68(2), 1-6.
- Neumann, J.H. (2000). *Injustice Stress and Bullying can be Expensive*, 28 June, Workplace Bullying Conference Paper, Oakland, California. <http://www.worktrauma.org/research02.htm>
- Özarboy, A. (1996). *Takım sporlarında müsabaka organizasyonu ve yönetimi*. Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Özkul, B. & Çarıkçı H. İ. (2010). Mobbing ve Türk hukuku açısından değerlendirilmesi. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 15(1), 481-499.

- Öztürk, H., Sökmen, S., Yılmaz, F., & Çilingir, D. (2008). Measuring mobbing experiences of academic nurses: Development of a mobbing scale. *Journal of the American Academy of Nurse Practitioners*, 20(9), 435-442.
- Perry, J. D. & Williams, J. M. (1998). Relationship of intensity and direction of competitive trait anxiety to skill level and gender in tennis, *The Sport Psychologist*, 12(2), 169-179.
- Plakona, E., Parcina, I., Ludvig, A. & Tuzovic, A. (2014). Self-confidence in sport. *International Scientific Journal of Kinesiology*, 7(1), 47-55.
- Minibaş-Poussard, J., & İdiğ-Çamuroğlu, M. (2009). *Psikolojik taciz iş yerindeki kâbus*. Ankara: Nobel.
- Poussard, J. M., & Çamuroğlu, M. İ. (2015). *Psikolojik taciz: İş yaşamında gerilim*. Akılçelen.
- Ramazanoğlu, F., & Çoban, B. (2004). Elit taekwondocuların spor doyum düzeylerinin belirlenmesi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(2), 321-330.
- Reynaud, C. (2011). *Coaching volleyball technical and tactical skill*, Human Kinetics.
- Saam, N. J. (2010). Interventions in workplace bullying: A multilevel approach. *European Journal of Work and Organizational Psychology*, 19(1), 51-75.
- Salman, M. N. & Yalçındağ, S. (2017) Sporda mobbing uygulamaları ve sporcuların mobbing algılama düzeylerinin tespiti. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 25(6), 2480-2490.
- Scates, A. E., Linn, M., & Kowalick, V. (2003). *Complete conditioning for volleyball*. Human Kinetics.
- Sheehan, M., Barker, M., & Rayner, C. (Ed.) (1999). Applying strategies for dealing with workplace bullying. *International Journal of Manpower*, 20(1/2), 50-56.

- Sheehan, Michael (2004). *Workplace mobbing: A proactive response*. department of management griffith university, Presented at the Workplace Mobbing Conference Brisbane, Australia, 14th – 15th October.
- Somalı, V. (1997). *Türk ve Dünya voleybol tarihi (1895-1986)*. İstanbul: Türkiye Voleybol Federasyonu Voleybol Vakfı.
- Sunay, H. (2009). *Spor yönetimi: ders kitabı*. Gazi.
- Sürgevil, O., Fettahlıoğlu, Ö. O., Gücenmez, S., Budak, G. (2007). Belediye çalışanlarının duygusal saldırıya uğrama ve tükenmişlik düzeylerinin incelenmesine yönelik bir araştırma. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(17), 36-58.
- Tetik, S. (2010). Mobbing kavramı: Birey ve örgütler açısından önemi. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 2010(1), 81-89.
- Tınaz, P. (2006). İşyerinde psikolojik taciz mobbing. *Çalışma ve toplum*, 4(11), 13-28.
- Tınaz, P. (2011). *İşyerinde psikolojik taciz (mobbing)*. İstanbul: Beta.
- Tınaz, P., Bayram, F., & Ergin, H. (2008). *Çalışma psikolojisi ve hukuki boyutlarıyla işyerinde psikolojik taciz (Mobbing)*. Beta.
- Toker Gökçe, A. (2006). *İş yerinde yıldırma: özel ve resmi ilköğretim okulu öğretmen ve yöneticileri üzerinde yapılan bir araştırma*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Tokgöz, C. (2018). *1895'ten 2018'e mintonette-voleybol*. İstanbul.
- Tudisca, A. (2022). *Il mobbing nell'ordinamento sportivo*.
- Tutar, H. (2000). *Kriz ve stres ortamında yönetim*. İstanbul: Hayat.
- Tutar, H. (2004). *İşyerinde psikolojik şiddet*. Ankara: Platin.
- Tutar, H. (2004). İşyerinde psikolojik şiddet sarmalı nedenleri ve sonuçları. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 2(2), 101-128.

- Türkçapar, Ü., Atasoy, M., & Bolat, K. (2023). Judo sporu yapan bireylerin stresle başa çıkma ve kendine güven düzeylerinin incelenmesi. *Kilis 7 Aralık Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 7(2), 211-229.
- Türkiye Voleybol Federasyonu, (2004). *Tarihçe*. <https://tvf.org.tr/tarihce/>.
- Urartu, Ü. (2006). *Voleybol: Teknik-taktik-kondisyon*. İnkılap.
- Ünsal, A. (1996). Genişletilmiş bir şiddet tipolojisi. *Cogito*, (6), 29-36.
- Vanak, M. J. (1970). *Brajit; Psychology and the superior athlete*.
- Vandekerckhove, W. (2002). Procedure, charisma and whistle blowing. *Philosophy Today*, 41(16), 2-3.
- Vandekerckhove, W., & Commers, M. R. (2003). Downward workplace mobbing: a sign of the times? *Journal Of Business Ethics*, 45, 41-50.
- Vassie, L. H., & Lucas, W. R. (2001). An assessment of health and safety management within working groups in the UK manufacturing sector. *Journal of Safety Research*, 32(4), 479-490.
- Vealey, R. S. (1986). Conceptualization of sport-confidence and competitive orientation: Preliminary investigation and instrument development. *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 8(3), 221-246.
- Vealey R. S. (1988). Sport-confidence and competitive orientatios: an addendum on scoring procedures and cender differences. *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 10(4), 471-478.
- Vealey, R.S. (2001). Understanding and enhancing self-confidence in athletes. In R.N. Singer, H.A. Hausenblas & C.M. Janelle (Eds.), *Handbook of sport psychology*. (2nd ed., pp.550-565) New York: John Wiley & Sons.
- Vurgun, N. (2010). *Sporda imgeleme anketinin Türkçeye uyarlanması ve sporda imgelemenin yarışma kaygısı ile sportif güven üzerindeki etkisi*. Doktora Tezi, Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

- Yalçındağ, S. (2014). *Takım sporlarında mobbing uygulamaları ve sporcuların mobbing algılama düzeylerinin tespiti*. Yüksek Lisans Tezi, Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aksaray.
- Yamada, D., 2004. Global perspective on workplace harassment law: proceedings of the 2004 annual meeting, association of american law schools section on labor relations and employment law, *Employee Rights and Employment Policy Journal*, 8(1), 151-194.
- Yaman, E. (2009). *Yönetim psikolojisi açısından işyerinde psikoşiddet-mobbing*. Nobel.
- Yavuz, H. (2007). *Çalışanlarda mobbing (psikolojik şiddet) algısını etkileyen faktörler: SDÜ Tıp Fakültesi üzerine bir araştırma*. Doktora Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Fakültesi, Isparta.
- Yatçı Ehi, D. (2011). *Ortaöğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin psikolojik şiddete (mobbing) ilişkin görüşleri (Şanlıurfa ili örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Harran üniversitesi, Şanlıurfa.
- Yıldıran, İ. (1996). Uygulama nedenleri ve fonksiyonları bakımından Türk kültürünün erken devirlerinde bazı sportif aktivitelerin görünümü. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 1(2), 47-57.
- Yıldırım, F. (2013). *Sportif sürekli kendine güven alt ölçeğinin uyarlanması ve ortaöğretim kurumlarındaki öğrencilerde sportif sürekli kendine güvenin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Mersin.
- Zapf, D., Knorz, C., & Kulla, M. (1996). On the relationship between mobbing factors, and job content, social work environment, and health outcomes. *European Journal of Work and Organizational Psychology*, 5(2), 215–237. <https://doi.org/10.1080/13594329608414856>

- Zapf, D. (1999). Organisational, work group related and personal causes of mobbing/bullying at work. *International Journal of Manpower*, 20(1/2), 70-85.
- Webb, W. Nasco, S. Riley, S. & Headrick, B. (1998). Athlete identity and reactions to retirement from sports. *Journal of Sport Behavior*, 21(3), 338-362.
- Weinberg, R., & Gould, D. (1999). *Foundations of sport and exercise psychology* (No. Ed. 2). Human Kinetics.
- Westheus, K. (2002), At the mercy of the mob. OHS Canada, *Canada's Occupational Health & Safety Magazine*, 18(8),30-36.
- Woodman, M. & Hardy, L. (2003). The relative impact of cognitive anxiety and self-confidence upon sport performance: a meta-analysis. *Journal of Sports Sciences*, 21(6), 443-457.

EKLER

EK 1. Kişisel Bilgi Formu

1.Yaşınız:

☐ 17-22 ☐ 23-28 ☐ 29-34 ☐ 35-40 ☐ 45 ve üzeri

2. Cinsiyetiniz:

☐ Kadın ☐ Erkek

3.Eğitim Düzeyiniz:

☐ İlköğretim ☐ Lise ☐ Lisans ☐ Yüksek Lisans ☐ Doktora

4.Sporculuk Yaşınız:

☐ 0-1 ☐ 2-5 yıl ☐ 6-8 yıl ☐ 9-11 yıl ☐ 12 yıl

5.Branşınızda Milli Sporcu Oldunuz mu?

☐ Evet ☐ Hayır

6.Medeni Durumunuz:

☐ Evli ☐ Dul ☐ Bekar

EK 2. Sporcular İçin Mobbing (Yıldırma) Envanteri

Aşağıda verilen cümleler pek çok kişinin kulüp çatısı altında karşılaştığı olumsuz davranış örnekleridir. Durumunuzu en iyi yansıttığını düşündüğünüz seçeneğe lütfen (x) işareti koyunuz.

Aşağıdaki davranışlara ne derecede, hangi sıklıkla karşılaşıyorsunuz?	Hiçbir Zaman 1	Ara Sıra 2	Her Ay 3	Her Hafta 4	Her Zaman 5
1. Bazı kişilerin başarınızı/performansınızı etkileyecek bilgileri sizden saklanması					
2. Performansınızla bağlantılı olarak aşağılanmanız ya da sizinle dalga geçilmesi					
3. Yeterlilik seviyenizin altında takımla/antrenörle çalışmaya zorlanmanız					
4. Takımda sorumluluklarınızın elinizden alınması, bunların yerine önemsiz ya da hoşunuza gitmeyecek görevlerin verilmesi					
5. Hakkınızda dedikodu ve söylenti çıkarılması					
6. Takımda göz ardı edilmeniz veya dışlanmanız					
7. Kişiliğiniz (örneğin alışkanlıklarınız, geçmişiniz vb.) tutumlarınız ya da özel yaşamınızla ilgili hakaret ya da aşağılanma içeren yorumlarda bulunulması					
8. Sürekli bağırılmak ya da öfkenin ilk hedefi olmanız					

9. Parmakla tehdit edilme, kişisel alanınıza müdahale edilmesi itilip kakılmanız ve yolunuzun kesilmesi gibi tehdit içeren davranışlara maruz kalmanız					
10. Birilerinin, takımdan uzaklaştırılma veya spor hayatınızın bitirileceğini ima etmesi					
11. Yanlışlarının ya da hatalarınızın sürekli hatırlatılması					
12. Kulüpte görmezlikten gelinmeniz, hiçe sayılmanız ya da düşmanca karşılanmanız					
13. Çalışmalarınızın ve çabalarınızın sürekli olarak eleştirilmesi					
14. Görüş/fikir ve önerilerinizin dikkate alınmaması					
15. Kulüpte geçinemediğiniz kişilerin ağır şakalarına maruz kalmanız					
16. Sizden, mantıklı olmayan ya da gerçekleştirilmesinin imkânsız olduğu işleri/görevleri yapmanız istenmesi					
17. Size karşı ithamda bulunulması					
18. Antrenmanlarınızın abartılı bir biçimde kontrol edilmesi					
19. Yasal haklarınızı (örneğin transfer taksiti, maaş, prim vb.) talepte bulunmamanız konusunda baskı yapılması					
20. Kulüpte size sürekli sataşılması ve alaya maruz kalmanız					

21. Müsabakalarda üstesinden gelinemeyecek ölçüde aşırı iş yüküyle karşı karşıya kalmanız					
22. Antrenman veya müsabakalarda tehdit edilme, fiziksel ya da cinsel tacize uğramanız					

EK 3. Sürekli Sportif Kendine Güven Ölçeği (SSKGÖ)

İlgilendiğiniz spor dalında yarışırken kendinize ne kadar güven duyduğunuzu düşünerek aşağıdaki soruları cevaplayınız. Kendinize duyduğunuz güveni tanıdığınız ve kendine en çok güven duyan sporcuyla karşılaştırınız. Size en uygun seçeneği işaretleyiniz.

	Çok Düşük	Düşük	Orta	Yüksek	Çok Yüksek
1. Başarılı olmak için gerekli becerileri sergilemeye olan güveninizi, bildiğiniz en öz güvenli sporcuyla karşılaştırınız.					
2. Müsabaka esnasında kritik kararlar verebilme becerinize olan güveninizi, bildiğiniz en öz güvenli sporcuyla karşılaştırınız.					
3. Baskı altında performans sergileyebilme becerinize olan güveninizi, bildiğiniz en öz güvenli sporcuyla karşılaştırınız.					
4. Başarılı strateji yürütebilme becerinize olan güveninizi, bildiğiniz en öz güvenli sporcuyla karşılaştırınız.					
5. Başarılı olabilmek için konsantre olma becerinize olan güveninizi, bildiğiniz en öz güvenli sporcuyla karşılaştırınız.					
6. Farklı oyun durumlarına adapte olurken dahi başarıyı muhafaza edebilme becerinize olan güveninizi, bildiğiniz en öz güvenli sporcuyla karşılaştırınız.					
7. Rekabet hedeflerinize ulaşma becerinize olan güveninizi, bildiğiniz en öz güvenli sporcuyla karşılaştırınız.					

8. Başarılı olma becerinize olan güveninizi, bildiğiniz en öz güvenli sporcuyla karşılaştırınız.					
9. İstikrarlı şekilde başarılı olma becerinize olan güveninizi, bildiğiniz en öz güvenli sporcuyla karşılaştırınız.					
10. Müsabaka esnasında düşünüp, başarılı karşılık verebilme becerinize olan güveninizi, bildiğiniz en öz güvenli sporcuyla karşılaştırınız.					
11. Müsabakanın zorluklarıyla başa çıkabilme becerinize olan güveninizi, bildiğiniz en öz güvenli sporcuyla karşılaştırınız.					
12. Her türlü olumsuzluğa rağmen başarılı olma becerinize olan güveninizi, bildiğiniz en öz güvenli sporcuyla karşılaştırınız.					
13. Kötü gidişatı iyiye çevirip, başarılı olma becerinize olan güveninizi, bildiğiniz en öz güvenli sporcuyla karşılaştırınız.					

EK 4. Öz Geçmiş

ÖZ GEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı-Adı	Aksoy, Ceren

Eğitim Derecesi	Okul/Program	Mezuniyet Yılı
Lise	Batıkent Lisesi	2010
Üniversite	Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu/Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği	2021

Yabancı Dil	İngilizce
-------------	-----------

Akademik Çalışmalar

Aksoy, C. & Yıldırım, İ. (2024). *Elit voleybolda sürekli sportif kendine güven düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından değerlendirilmesi*. 16. Ulusal Spor Bilimleri Öğrenci Kongresi, 22-24 Mayıs, Yalova.

GAZİLİ OLMAK AYRICALIKTIR..